

**T.C.
BURSA TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**GÜMRÜK İDARELERİNDE VERGİ KAYBINA SEBEP OLAN DURUMLARDA
GÜMRÜK MÜŞAVİRLERİNİN MALİ VE MÜTESELSİL SORUMLULUĞU
TEMELİNDE YAŞANAN SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Davut Özden KARA

Uluslararası Ticaret ve Lojistik Anabilim Dalı

Uluslararası Ticaret ve Lojistik Programı

EKİM 2023

**T.C.
BURSA TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**GÜMRÜK İDARELERİNDE VERGİ KAYBINA SEBEP OLAN DURUMLARDA
GÜMRÜK MÜŞAVİRLERİNİN MALİ VE MÜTESELSİL SORUMLULUĞU
TEMELİNDE YAŞANAN SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Davut Özden KARA
(21435034221)**

Uluslararası Ticaret ve Lojistik Anabilim Dalı

Uluslararası Ticaret ve Lojistik Programı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Serkan ÖZDEMİR

EKİM 2023

BTÜ, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'nün 21435034221 numaralı Yüksek Lisans Öğrencisi Davut Özden KARA, ilgili yönetmeliklerin belirlediği gerekli tüm şartları yerine getirdikten sonra hazırladığı “GÜMRÜK İDARELERİNDE VERGİ KAYBINA SEBEP OLAN DURUMLARDA GÜMRÜK MÜŞAVİRLERİNİN MALİ VE MÜTESELSİL SORUMLULUĞU TEMELİNDE YAŞANAN SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ” başlıklı tezini aşağıda imzaları olan jüri önünde başarı ile sunmuştur.

Tez Danışmanı : **Prof. Dr. Serkan ÖZDEMİR**
Bursa Teknik Üniversitesi

Jüri Üyeleri : **Prof. Dr. Hilal YILDIRIR KESER**
Bursa Teknik Üniversitesi

Jüri Üyeleri : **Prof. Dr. Sema AY**
Bursa Uludağ Üniversitesi

Teslim Tarihi : 2023
Savunma Tarihi : 30/10/2023

20.04.2016 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin 9/2 ve 22/2 maddeleri gereğince; Bu Lisansüstü teze, Bursa Teknik Üniversitesi’nin abonesi olduğu intihal yazılım programı kullanılarak Lisansüstü Eğitim Enstitüsü’nün belirlemiş olduğu ölçütlere uygun rapor alınmıştır.

İNTİHAL BEYANI

Bu tezde görsel, işitsel ve yazılı biçimde sunulan tüm bilgi ve sonuçların akademik ve etik kurallara uyularak tarafımdan elde edildiğini, tez içinde yer alan ancak bu çalışmaya özgü olmayan tüm sonuç ve bilgileri tezde kaynak göstererek belgelediğimi, aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ederim.

Öğrencinin Adı Soyadı: Davut Özden KARA

İmzası:

(Faint, stylized signature watermark)

Eşime ve Kızım Duru'ya

ÖNSÖZ

“Gümrük İdarelerinde Vergi Kaybına Sebep Olan Durumlarda Gümrük Müşavirlerinin Mali Ve Müteselsil Sorumluluğu Temelinde Yaşanan Sorunlar Ve Çözüm Önerileri” başlıklı çalışmamda gümrük müşavirlerinin vergi kaybında aldığı sorumlulukların önemi araştırarak yüksek lisans tezimi tamamladım. Tez çalışmamda desteklerini esirgemeyen içinde bulunduğum gümrük sektörü çalışanlarına ve değerli hocam Prof. Dr. Serkan ÖZDEMİR’e teşekkür ederim.

..... 2023

Davut Özden KARA
(Gümrük Müşavir Yrd)

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ.....	vii
İÇİNDEKİLER.....	viii
KISALTMALAR.....	xi
ÇİZELGE LİSTESİ.....	xii
ÖZET.....	xiii
SUMMARY.....	xiv
1. GİRİŞ	1
2. GÜMRÜK MEVZUATINDA VERGİLENDİRME	6
2.1 Türkiye’de Gümrük Vergilerinin Tarihçesi	6
2.2 Türkiye’de Gümrük Mevzuatı Yönünden Vergi Kavramı	8
2.3 Gümrük Vergilerinin Amaçları	9
2.3.1 Mali amaçlar	10
2.3.2 İktisadi amaçlar	10
2.3.3 Sosyal amaç.....	11
2.3.4 Gümrük vergilerinin özellikleri.....	11
2.4 Ek Tahakkuklar	12
2.5 Gümrük Mevzuatında Vergilendirmenin Usulü.....	13
2.6 Gümrük Kanunu	13
2.7 Gümrük İdareleri	14
2.8 Gümrük İdaresi Teknik Tanımlamalar	18
2.9 Serbest Dolaşımda Bulunan/ Bulunmayan Eşya.....	21
2.10 Gümrük Tarife Cetveli.....	22
2.11 Gümrük Yönetmeliği	23
2.12 Cumhurbaşkanlığı Kararları.....	23
2.13 Tebliğler	24
2.14 Vergilendirmeye Esas Konular	24
2.15 Gümrük İşlemleri ve Gümrük Rejim Uygulamaları.....	24
2.15.1 Gümrük işlemleri.....	25
2.16 Özet Beyan.....	26
2.16.1 Özet beyan düzenleme sorumluluğu.....	26
2.16.2 Özet beyan verme portalı	27
2.16.3 Özet beyan verme süreleri	27
3. EŞYANIN GÜMRÜĞE SUNULMASI VE GÜMRÜK KIYMETİ.....	29
3.1 Gümrük İdaresine Sunulan Eşyanın Boşaltılması ve Geçici Depolanması	29
3.2 Gümrükçe Onaylanmış İşlem Veya Kullanım	30
3.3 Gümrük Beyanı	30
3.4 Eşyanın Gümrük Rejimi	31
3.5 Serbest Bölgeye Eşya Girişi.....	35
3.6 Eşyanın Yeniden İhracı.....	36
3.7 Gümrük Kıymet.....	36

3.7.1 Genel tanımlama.....	36
3.7.2 Gümrük kıymetinin yükümlü açısından önemi.....	37
3.8 Eşyanın Gümrük Kıymeti ve Gümrük Kıymetinin Tespiti.....	37
3.9 Gümrük Kıymetinin Doğuşu.....	37
3.10 Gümrük Kıymetinin Gümrük İdaresine Beyanı.....	38
3.11 Gümrük Kıymeti Belirleme Yöntemleri.....	38
4. GÜMRÜK YÜKÜMLÜLÜĞÜ	42
4.1 Temsil İlişkisi.....	43
4.2 Doğrudan Temsil.....	43
4.3 Dolaylı Temsil.....	44
4.4 Gümrük Müşaviri	45
4.5 Gümrük Müşavir Yardımcısı	46
4.6 Gümrük Müşaviri Ve Yükümlülükleri	48
4.7 Yükümlülüğün Sınırı	50
4.8 Verilerin Yanlışığından Kaynaklanan Sorumluluk	51
4.9 Rejime Tabi Tutulmadan Gümrük Bölgesine Giren Eşyanın Sorumluluğu	52
4.10 Kanuna Aykırı Olarak Eşyanın Gözetim Dışına Çıkarılmasında Sorumluluk.....	53
4.11 Rejimin Gereksinimlerinin Yerine Getirilmemesinden Doğan Sorumluluk	54
4.12 Teminat Vermekten Kaynaklanan Sorumluluk.....	55
4.13 Yükümlülüğün Doğmamasına ya da Ortadan Kalkmasına Sebep Olan Durumlar.....	55
4.14 Gümrük Uyuşmazlıkları	57
4.14.1 Gümrük idaresindeki uyuşmazlıklar.....	57
5. GÜMRÜK İDARELERİNDE VERGİ KAYBINA SEBEP OLAN DURUMLARDA GÜMRÜK MÜŞAVİRLERİNİN MALİ VE MÜTESELSİL SORUMLULUĞU TEMELİNDE YAŞANAN SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA.....	58
5.1 Araştırmanın Önemi	58
5.2 Araştırmanın Amacı	58
5.3 Araştırmanın Metodolojisi	58
5.4 Araştırmanın Kısıtları	59
5.5 Literatür Tarama Özeti	60
5.6 Bulgular	62
5.6.1 Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular.....	63
5.6.2 Mevzuat Değişiklikleri İle Uygulamanın Takibinde Güncel Ve Doğru Bilgi Akışının Sağlanmasına İlişkin Bulgular	65
5.6.3 Mevzuatın Sürekli Değişimi, Gümrük Müşavirlerini İş Takip Açısından Oldukça Zorlayıcı Bir Durum Olmasının Başlıca Nedenlerine İlişkin Bulgular.....	68
5.6.4 Yetkilendirilmiş gümrük müşavirliği sisteminin uygulamadaki işleyişini ilişkin bulgular	72
5.6.5 Gümrük müşavirlik firmalarında çalışanların uzmanlık seviyesi ve maddi-manevi sorumluluk bilincine ilişkin bulgular	74
5.6.6 Müteselsil Sorumluluğun Önemi Konusundaki Düşüncelere İlişkin bulgular.....	77
5.6.7 Müteselsil Sorumluluk Kapsamında Cezaların Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular	79
5.6.8 Müteselsil Sorumlulukta Sigorta ve Sigortanın Kapsamına İlişkin Değerlendirmelere Ait Bulgular	82
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	86
KAYNAKLAR.....	92

EKLER.....	94
ÖZGEÇMİŞ	112

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
GK	: Gümrük Kanunu
GV	: Gümrük Vergisi
GY	: Gümrük Yönetmeliği
�YUK	: Yargılama Usul Kanunu
KDV	: Katma Değer Vergisi
KKDF	: Kaynak Kullanım Destekleme Fonu
�TV	: Özel Tüketim Vergisi
TEV	: Telafi Edici Vergi
TGB	: Türkiye Gümrük Bölgesi
VUK	: Vergi Usul Kanunu
YGM	: Yetkililendirmiş Gümrük Müşaviri
GUY	: Gümrük Uzlaşma Yönetmeliği
CIF	: Cost, Insurance, Freight
FOB	: Free on Board

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 5.6.1 : Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin bulgular.....	64
Çizelge 5.6.2 : Mevzuat Değişiklikleri İle Uygulamanın Takibinde Güncel Ve Doğru Bilgi Akışının Sağlanmasına İlişkin Bulgular.....	65
Çizelge 5.6.3 : Mevzuatın Sürekli Değişimi, Gümrük Müşavirlerini İş Takip Açısından Oldukça Zorlayıcı Bir Durum Olmasının Başlıca Nedenlerine İlişkin Bulgular.....	70
Çizelge 5.6.4 : Yetkilendirilmiş gümrük müşavirliği sisteminin uygulamadaki işleyişini ilişkin bulgular	72
Çizelge 5.6.5 : Gümrük müşavirlik firmalarında çalışanların uzmanlık seviyesi ve maddi-manevi sorumluluk bilincine ilişkin bulgular.....	75
Çizelge 5.6.6 : Müteselsil Sorumluluğun Önemi Konusundaki Düşüncelere İlişkin bulgular.....	77
Çizelge 5.6.7 : Müteselsil Sorumluluk Kapsamında Cezaların Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular.....	80
Çizelge 5.6.8 : Müteselsil Sorumlulukta Sigorta ve Sigortanın Kapsamına İlişkin Değerlendirmelere Ait Bulgular.....	83

GÜMRÜK İDARELERİNDE VERGİ KAYBINA SEBEP OLAN DURUMLARDA GÜMRÜK MÜŞAVİRLERİNİN MALİ VE MÜTESELSİL SORUMLULUĞU TEMELİNDE YAŞANAN SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

ÖZET

Gümrük mevzuatı dahilinde ülkenin giriş ve çıkış kapılarından yani gümrük sınırlarından ithal ya da ihraç edilen her türlü ürünlerin geçişi sırasında eşyanın kıymeti ya da miktarı gibi kıstasları üzerinden alınan mali yükümlülüklerle gümrük vergisi denilmektedir. Gümrük vergilerinin uygulanmasının ve yaptırımının usul ve amaçlarını içeren verginin tahakkuku, tahsili, yükümlüsü ve cezaları Vergi Usul kanunu kapsamında uygulanan tahakkuk ve tahsil edilen vergilerden farklı niteliklere sahip olmaları sebebi ile gümrük vergileri usul ve amaçları yönünden 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nda yer almıştır. Gümrük kanunu başta olmak üzere gümrük mevzuatının şekil ve maddi yükümlülüklerine uyulmaması nedeniyle gümrük vergileri kapsamında yükümlüler ile gümrük idaresi arasında çeşitli uyuşmazlıklar ortaya çıkabilmektedir. Temel yapı itibariyle bakıldığında beyana göre eksik ödenen veya hiç ödenmeyen gümrük vergilerinden yükümlü yani eşya sahibi sorumludur. Ancak, beyan sonucunda eksik ödenen veya hiç ödenmeyen verginin mevzuata aykırı bir durumun bulunmasından kaynaklanması, örneğin eşyanın vergiye esas niteliğinin yanlış veya kıymetinin gerçek ödenenden düşük beyan edilmesi halinde, bu durumu bilen ve normal olarak bilmesi gereken kişi de vergilerden sorumludur. 4458 sayılı Gümrük Kanunu'yla ticaret ile uğraşan gerçek ya da tüzel kişileri gümrük idarelerinde temsil etmenin iki farklı yöntemi bulunmaktadır. Bunlar gümrük kanunda ayrıca belirtilen doğrudan ve dolaylı temsil şeklidir. Dolaylı temsil yoluyla, eşya sahibi hesabına temsilci sıfatıyla hareket eden gümrük müşavirinin yükümlülüğü, beyanda kullanılan verilerin doğru ya da yanlış olduğunu bildiği veya mesleği icabı ve mutad olarak bilmesi gerektiği durumlarla sınırlandırılmış bulunmaktadır. Bu çalışmada Gümrük Kanunu kapsamında öne çıkan müteselsil sorumluluk kavramı ve uygulama incelenecek olup gümrük idaresi ile gümrük kanununa göre yükümlü sayılan kişiler arasındaki uyuşmazlığa sebep olan konular ve bu uyuşmazlıkların çözüm yolları ele alınacaktır. Bu bağlamda bu araştırma konusu kapsamında katılımcılar ile elektronik ortamlar üzerinden yapılandırılmamış görüşme tekniği kullanılarak 9 adet açık uçlu soru ile toplam 12 kişi ile gümrük müşavirliği hizmeti veren gümrük müşavirleri, yetkilendirilmiş gümrük müşaviri ve şirket sahibi olan kişiler ile görüşme sağlanmıştır. Müteselsil sorumluluk kapsamı sektörün önemli sorunları arasında yer almaktadır. Araştırmada meslek mensuplarının belirtilen sorunla ilgili düşünceleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Ayrıca çalışma ile sektörde yaşanan bu sorunun çözümü için farkındalık yaratılması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Gümrük Vergileri, Gümrük Kanunu, Gümrüklerde Temsil.

PROBLEMS ARISING ON THE BASIS OF FINANCIAL AND JOINT VOLUME LIABILITY OF CUSTOMS CONSULTANTS AND SUGGESTIONS FOR SOLUTIONS IN CAUSES OF TAX LOSSES AT CUSTOMS ADMINISTRATIONS

SUMMARY

Within the scope of customs legislation, the financial obligations imposed on criteria such as the value or quantity of the goods during the passage of all kinds of products imported or exported from the country's entry and exit gates, that is, customs borders, are called customs duties. Since the accrual, collection, obligor and penalties of the tax, which include the procedures and purposes of the application and sanction of customs duties, have different characteristics than the accrued and collected taxes applied within the scope of the Tax Procedure Law, customs duties are included in the Customs Law No. 4458 in terms of their procedures and purposes. Various disputes may arise between the taxpayers and the customs administration within the scope of customs duties due to non-compliance with the formal and material obligations of the customs legislation, especially the customs law. In terms of basic structure, the owner of the goods is responsible for the customs duties that are underpaid or not paid at all according to the declaration. However, if the tax that is underpaid or not paid at all as a result of the declaration is due to a situation contrary to the legislation, for example, the taxable nature of the goods is declared incorrectly or its value is declared lower than the actual payment, the person who knows this situation and normally should have known about it is also responsible for the taxes. According to the Customs Law No. 4458, there are two different methods of representing real or legal persons engaged in trade in customs administrations. These are direct and indirect forms of representation also specified in the customs law. The liability of the customs consultant, who acts as a representative on behalf of the owner of the goods through indirect representation, is limited to situations where he knows or is required to know, as per his profession and customary, whether the data used in the declaration is true or false. In this study, the concept and practice of joint liability, which stands out within the scope of the Customs Law, will be examined, and the issues that cause disputes between the customs administration and the persons deemed liable according to the customs law and the solutions to these disputes will be discussed. In this context, within the scope of this research topic, a total of 12 people, including customs consultants providing customs consultancy services, authorized customs consultants and company owners, were interviewed with 9 open-ended questions using an unstructured interview technique via electronic media. The scope of joint and several liability is among the important problems of the sector. In the research, it was tried to determine the thoughts of the members of the profession regarding the mentioned problem. In addition, the study aimed to raise awareness for the solution of this problem in the sector.

Keywords: Customs Duties, Customs Code, Representation at Customs.

1. GİRİŞ

Türk vergi sistemimizde, vergi uyuşmazlıklarından dolayı ortaya çıkan sorunların çözüm yolları iki farklı şekilde düzenlenmiştir. Bunlarda ilki, Vergi Usul Kanunu (VUK) kapsamında değerlendirilen vergi, resim harçlarla ilgili olarak vergi uyuşmazlık sistemi, diğeri de Vergi Usul Kanunu kapsamı dışında kalan gümrük vergilerinde uyuşmazlık sistemidir. Bu iki vergi sistemi grubuna giren vergilerde mükellef ile vergi idaresi ve gümrük idaresi arasında doğacak vergisel farklardan ve uygulamada yeksanaklığın sağlanması ile uyuşmazlıkların gerek idari kanallarla çözümlenmesi ve gerekse vergi yargısına müracaat edilmesi arasında ana esaslar açısından bazı uyumluluklar mevcut olsa da, ayrıntılarda farklı durumlar bulunmaktadır. İki ayrı sistemin ortaya çıkması temel olarak Vergi Usul Kanunu'ndan kaynaklanmaktadır.

Bu durumun farklı olmasının sebebine bakıldığında 4.1.1961 gün ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 1 nci maddesinde yer alan açıklamada “Bu Kanun hükümleri ikinci maddede yazılı olanlar dışında, genel bütçeye giren vergi, resim ve harçlar hakkında uygulanır” ifadesi kullanıldıktan sonra, ikinci maddede ise şöyle bir açıklama yer almaktadır, “Gümrük ve tekelle idareleri tarafından alınan vergi ve resimler bu kanuna tabi değildir” denilmektedir. Kanunda geçen bu ayrımlar neticesinden anlaşılacağı üzere gümrük vergileri ile ilgili uyuşmazlıkların çözümü ayrı bir kanuna tabidir.

Gümrük vergilerinin tahakkuku ve tahsili esnasında ortaya çıkan uyuşmazlıkların çözümüne ilişkin düzenlemeler, bugün yürürlükten kalkmış bulunan 02.05.1949 gün ve 5383 sayılı ve 19.07.1972 gün ve 1615 sayılı Gümrük Kanunları ve bu Kanunların uygulanmasını gösteren yönetmeliklerde düzenlenmiştir. Fakat, kanunda yeni düzenlemelere ve değişikliklere gidilmiş olup günümüzde uyuşmazlıklar ve bunların çözümlenmesi 27.10.1999 gün ve 4458 sayılı yeni Gümrük Kanunu (GK) ile 20.1.2000 tarihli mükerrer sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Gümrük Yönetmeliği (GY) ile yeniden düzenlemeye alınmıştır. Bu çalışmada, gümrük idarelerindeki işlemlerinde mükellef yada diğere tabirle tüzel yada gerçek kişiler ile gümrük idaresi arasında doğacak uyuşmazlıkların ve sorunların idari aşamada çözümlenmesi yeni

Kanun ve Yönetmeliğin getirdiği en son düzenlemeler göz önüne alınarak ifade edilmeye çalışılacaktır. Yapılan değişiklikler ve farklı kanunlar ile düzenlenmiş olan idari çözüm yolları arasında, ayrıntıda az çok farklar varolmakla beraber, sistemin uygulanması ve yürütülmesi esasında farklılık yoktur.

Gümrük Kanunu'nda yer alan uygulamada para cezalarının varlığının ortaya çıkması için kasıt unsuru aranmamaktadır. Örneğin, gümrük idaresine sunulan beyanda cezayı gerektirir bir durumun ortaya çıkması halinde, beyan sahibi gerçek ve tüzel kişinin bu ceza gerektiren durumu kasıtlı yani bilerek mi işledi yoksa sehven yani farkında olmadan mı bu beyanda bulunduğunun araştırılmasına gerek duymadan uygulanır. Cezai işlemin gerektiği durumun gerçekleşmiş olması cezanın düzenlenmesi için idarece yeterli sebep olarak görülmektedir.

Bu durumla birlikte, iştirakle ilgili Kabahatler Kanunu uygulamasında; “Kabahate iştirak için kasten ve hukuka aykırı işlenmiş bir fiilin varlığı yeterlidir. Kabahatin işlenişine iştirak eden kişi hakkında, diğerlerinin sorumlu olup olmadığı göz önünde bulundurulmaksızın idarî para cezası verilir.” şeklindedir. İştirak bulunması sebebiyle ceza düzenlenebilmesi için, beyan sahibinden farklı olarak, iştiraka konu olan durumun ortaya konması ve iştirak edenin kasıttaki edinilim unsurunun ortaya konması gerekir. Bilindiği üzere kastın varlığının ölçüsü, failin ceza gerektiren durum olduğunu bildiği veya normal olarak bilmesi gerektiridir.

Başka bir ifadeyle, gümrük idarelerinde düzenlenen beyannamede imzası bulunan kişiler cezai hükümlerin uygulanması açısından beyannamede belirtilen veriler ile beyanname ekinde yer alan belgelerin doğruluğu ve ilgili gümrük rejimin gerektirdiği bütün yükümlülüklerle uyulmasından sorumlu tutulduğu, oluşacak cezai durumun doğrudan temsil yoluyla olan sorumluluk adına hareket edilenlere ait olduğu Gümrük Yönetmeliği ile düzenlenmiştir. Bu düzenlemeler ile dolaylı temsil yoluyla hareket eden ve beyannamede imzası bulunan gümrük müşavirlerinin genel cezai sorumluluğa imza attığına açıkça vurgu yapılmaktadır. Ayrıca, bu hükümlerden, dolaylı temsil durumunda beyandan kaynaklanan cezai sorumluluklardan hesabına beyanda bulunulanlarla birlikte gümrük müşavirlerinin de sorumlu olacağı anlaşılmaktadır.

Sonuç olarak, Kabahatler Kanunu gereğince, şartların oluşması halinde, Gümrük Kanunu'nda yer alan para cezaları, aynı zamanda gümrük müşavirine uygulanabilir.

Bu durumda tahakkuk ettirilen vergilerin bu kişilerin her birinden tamamının tahsil edilmesi söz konusudur.

Vergilerin tamamının sorumlu olanlardan herhangi birinden tahsil edilmesi durumunda ise, diğerinin cezai yükümlülüğü ortadan kalkmaktadır.

Tahakkuk eden verginin tamamen ödenene kadar tüm sorumluların sorumlu tutulduğu bu durum müşterek sorumluluktur durumudur. Sorumlulardan biri veya birkaçının üzerine düşen kısmın ödenmesi, geriye kalan cezai yükümlülük üzerinde bulunan sorumluluğunu ortadan kaldırmamaktadır. Ne zaman ki, vergi borcunun tamamı ödenir, o zaman tümünün yükümlülüğü ortadan kalkmaktadır.

Müteselsil borç ilişkisi, borç ilişkilerinde özel bir durumu teşkil etmektedir. Bir borç ilişkisinde, borçlu ve alacaklıdan oluşan iki taraf bulunur. Bu durum borç ilişkilerinin çoğunda böyledir. Türk Borçlar Kanunu'ndaki düzenlemeler genelde bu esasa göre yapılmıştır. Ancak borç ilişkisinin tek taraflı hali, alacaklı veya borçlunun tek kişi olmasını zorunlu kılmaz. Bazı hallerde hem alacaklı hem de borçlu taraf, birden fazla kişiden oluşabilir. Müteselsil borçluluk, alacaklının istediği borçluya borcun tamamının ifasını talep edebildiği, her bir borçlunun da alacaklıya karşı borcun tamamından sorumlu olduğu borç ilişkisidir (Arat, 2018, s. 326).

Müteselsil sorumluluk ise, tüm sorumluların vergi karşısında sıralı olarak sorumlu olması anlamına gelir. Asıl borçludan alınamayan vergi alacağının kalan kısmının tamamı, yükümlülerden herhangi birinden alınabilir ta ki, tüm borç bitene kadar (Eren, 2008, s. 277).

Gümrük müşavirliğinin tüzel kişilik olarak yürütüldüğü durumlarda beyannameyi imzalayanın vergi kaybına neden olduğu durumu bildiği ve bilmesi gerektiği hallerde ortakların şirketle birlikte müteselsilen sorumlulukları söz konusudur. Gümrük müşavirliği mesleğini icra eden kişiler, sorumluluğu bu noktada oldukça ağır olan meslek çalışanlarıdır. Yaptığı işten dolayı, hem eksik vergi ödenmesi durumunda eksik ödenen kısımdan, hemde eksik ödenen bu vergi kaybından kaynaklanan ana paranın katları şeklinde olan para cezasından müteselsil sorumluğu söz konusudur.

Asıl vergi yükümlüsü beyanda eşya sahibi yani eşyayı getiren ithalatçıdır. Gümrük müşavirinin sorumluluğu vergi kaybı veya buna bağlı olan cezai durumda asıl borçlu olan kişiden tahakkuk edilen verginin alınamaması durumunda başlar. Bu nedenle kimi zaman uygulanan aynı vergi alacağının yükümlüyle aynı anda gümrük müşavirine tebliğ edilmesi doğru bir uygulama değildir.

Gümrük mevzuatı, GK ve bu kanuna dayalı olarak onaylanmış yönetmelikler, kararnameler, tebliğler ve talimatlar gibi yasal belgeleri içerir. Bu belgeler, gümrük işlemlerinin nasıl yürütüleceği, vergi, resim, harçlar ve ücretlerin ne şekilde ödeneceği ve gümrük idareleri ile muhatap olan kişilerin hangi yetkilere sahip olduğunu belirler. GK'nin 4. maddesi, gümrük idareleriyle muhatap olan kişilerin bu kanun ve ilgili mevzuata uyumu, gümrük idarelerinin denetimine ve kontrollerine tabi olmak, vergileri ve harçları ödeme veya kesintiye ayırma ve ilgili mevzuat gerekliliklerini yerine getirmekle yükümlü olduğu belirtilir. Gümrük idareleri ile yükümlüler arasında müteselsil sorumluluk ile ilgili yaşanan uyuşmazlıklar eşyanın ithalatının gerçekleşmesinden yani eşyanın gümrük beyannamesi verilerek vergilerinin ödenip serbest dolaşıma girişinden sonra ya da eşyanın özet beyan veya antrepo beyanı altında gümrük idaresinin denetimi ve gözetimi altında gümrüklü sahalarda bulunduğu sırada çıkabilmektedir. Gümrük müşavirleri, ithalata konu eşyaların vergilendirmede sırasında esas niteliklerini doğru beyan etmezlerse, bu yanlış beyandan dolayı kaynaklanan eksik ya da hiç ödenmeyen vergi kaybı ve vergi kaybından dolayı tahakkuk ettirilecek olan para cezalarından sorumlu olmaktadır. Gümrük mevzuatının sürekli olarak genelge ve tebliğlerle değişen bir yapıya sahip olması, teknik yapısı itibariyle değişimin takip edilmesine ayak uyduramama ve dolayısıyla değişen mevzuat hükümlerinin tam olarak anlaşılmaması gibi sebeplere dayalı olarak gümrük idaresi ile kanunda yükümlü statüsünde olan kişiler arasında uyuşmazlıklara neden olmaktadır. Bu tez çalışması ile gümrük müşavirliği mesleğinde müteselsil sorumluluğun oluşturduğu maddi ve manevi yükün ve uygulamada yarattığı zorlukların ortaya konulması amaçlanmaktadır. Çalışmanın ilk bölümünde öncelikle uyuşmazlıklara sebep olan gümrük vergilerinin teorik temelleri ele alınarak gümrük vergilerinin uygulama usul ve esaslarının incelenerek, yükümlü ile idare arasındaki uyuşmazlıkta temel gerekçeler ortaya konulacaktır.

İkinci bölümde, gümrük vergileri adı altında kanunda yer alan vergilerin tutarının belirlenmesinde eşyanın gümrük kıymeti, eşyanın menşei, gümrük rejimleri gibi konular ile gümrük vergi matrahı, tarife, vergilendirme süreci, muhatap ve gümrük yükümlülüğü, temsil gibi gümrük vergilerinde vergilerin tutarını etkileyen diğer konulara yer verilecektir.

Üçüncü bölümde, öncelikle usulsüzlükler ve uygulanan cezalar incelenecektir. 5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunun çalışma kapsamı dışında tutulduğundan

burada yer cezalar ele alınmayacaktır. Devamında ise, gümrük mevzuatındaki uyuşmazlıkların nedenleri ve     m yolları detaylı bir şekilde incelenerek 213 sayılı VUK kapsamında yer alan vergiler    itleri bakımından geçerli olan uyuşmazlık     m yolları ile karşılaştırmalar yapılacaktır. Bu çalışmanın son kısmında, gümrük idaresinde dış ticaret işlemlerinin işyeşini sağlayan meslek mensubu olan ve eşya sahibinin temsilcisi sıfatıyla gümrük işlemleri ile uğraşan gümrük müşavirleri ve yardımcılarının konuya bakış açıları analiz edilecektir. Ardından yapılan çalışma ve meslek mensuplarının bakış açısı analiz edilerek    itli sonuç ve değerlendirmelere yerverilecektir.

2. GÜMRÜK MEVZUATINDA VERGİLENDİRME

Gümrük vergisi konulu bir çalışmada gümrük ve vergi kavramlarının ne anlama geldiğinin net olarak bilinmesi gerekmektedir. Gümrük vergilerinin daha güvenilir bir şekilde değerlendirilmesi için bu kavramlara ilişkin doğru bilgilerin yer alması gereklidir. Ayrıca gümrük vergilerinin konulma amaçları, özellikleri ve türleri de gümrük teorisi açısından ele alınması gereken çok önemli bir konulardır.

Bu çalışmada, gümrük vergilerinin kapsamı ve anlamı Gümrük Kanunu'ndaki tanımıyla ele alınmaktadır. Gümrük vergileri, Türkiye'nin gümrük bölgesine giren eşyalara uygulanan ithalat veya ihracat vergilerini ifade etmektedir (Tuncer, 2001, s. 7-8). Gümrük Kanunu'nun ilgili 3/8 maddesine göre, gümrük vergileri ithalatta eşyalara uygulanan vergilerinin tümünü kapsamaktadır. Yani, bu vergiler eşyaların cins, nevi, nitelik gibi kriterlere göre belirlenen ithalat veya ihracat vergilerini içermektedir.

Ayrıca, Gümrük Kanunu'nun 3/9 maddesinde ise ithalat vergileri deyimiyle eşyanın ithalinde ödenecek gümrük vergisi ile diğer etkili vergiler ve mali yüklerin anlaşılacağı belirtilmektedir. Bu da gümrük vergilerinin sadece gümrük vergisiyle sınırlı olmadığını, diğer vergileri ve mali yükleri de içerdiğini ifade etmektedir.

Sonuç olarak, Gümrük Kanunu'nun 3/8 ve 3/9 maddeleri birlikte değerlendirildiğinde, gümrük vergileri tanımının, mevzuat uyarınca eşyaya cins, nevi, nitelik gibi kriterlere göre uygulanan ithalat veya ihracat vergilerinin tümünü kapsadığı anlaşılmaktadır. Bu tanım gümrük vergisini aşan bir anlam ve kapsamı ifade etmektedir.

2.1 Türkiye’de Gümrük Vergilerinin Tarihçesi

Kavramsal olarak “Lehçe-i Osmaniye” eserindeki “gümrük” kelimesi Yunanca kökenli olup eşyanın muhafaza yeri adı ile tanımlanmaktadır ancak “gümrük” kelimesi Yunancadan gelmeyip, Latince ticaret anlamındadır ve “commercium” kelimesinden gelir. Gümrük vergilerinin tarihteki yeri en eski uygarlıklara kadar uzanmaktadır. Gümrük vergileri bir toplumun varlığını, bağımsızlığını ve

egemenliğini yansıttığı için mevcut sosyal kaynaklar için bir gelir kaynağı haline gelmektedir.

Dünyanın belirli sınırlarında bağımsızlığını ve egemenliğini kazanmış ulusların ekonomik, monarşi, halk sağlığı ve vergilendirme ile ticari ilişkilerinin sağlanması için bir dereceye kadar denetime tabidir. Bu kontrol nedeniyle vergi firmaya aittir. Uygulanan gümrük vergileri, ülkelerin kendi sınırları içinde uyguladıkları vergilerden sonraki en önemli unsur ve gelir kaynağıdır.

Türkiye'de gümrük vergisinin geçmişi çok eskilere dayanmaktadır. Bazı yabancı tarihçiler, Türk toplumunun ilk zamanlarında göçebe olarak yaşadıklarını ancak Türk tarihinin başlangıcından itibaren düzenli bir vergi sisteminin olduğunu ve gümrük vergilerinin de bu sisteme dahil olduğunu belirtmektedirler.

Osmanlı devleti, kendinden önce hüküm sürmüş diğer islam devletlerinin özelliklerini taşıyan bir islam devletidir. Yönetim itibarıyla merkeziyetçi ve üniter değil, federatif bir yapıya sahiptir. Toprak yönetimi ve gelir idaresi ile ilgili olarak çeşitli bölgelere ayrılmıştır.

Osmanlı devleti de, kendi yerel ticaret, sanat ve tarımsal ürünlerinin koruyabilmek için gümrük vergilerinden faydanlanma çarelerine başvurmuştur. Ancak Fatih Sultan Mehmet devrinden önce, bunun nasıl ve hangi koşullarda uygulandığına dair henüz kesin bir bilgi mevcut değildir. Bununla birlikte çeşitli incelemelere göre, ilk uygulamalar İslam hukukunda Zekat-ı Aşır'e benzemektedir. Daha sonra ise, ele geçirilen yerlerdeki eski yöneticilerin koymuş bulunduğu esaslarda göz önüne alınarak farklı uygulamalar ortaya çıkmıştır (Yereli, 1994, s. 83).

1929 yılında Türkiye Cumhuriyeti döneminde gümrük vergileri sistemleştirilirken, gümrük tarifesine uygulanmasına geçiş sağlanmıştır. Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemleri gümrük vergilerinin kaldırıldığı dönemlerdir. Osmanlı kapitülasyonlarından sonra Cumhuriyet gelmesi ile birlikte gümrük vergileri daha da artırılmıştır.

Cumhuriyet döneminde uygulanan gümrük tarifesinin büyük bir bölümünü oluşturan "Gümrük İthalat Genel Tarife Cetveli"nde yurda getirilecek her 100 kilogram mal için vergi ödenmesini öngören bir düzenleme yer alıyor. Bu tarife ile 1827 eşya ortalama %25'e yaklaşan oranlarda vergilendirilmekte, tarife cetvelinde yer almayan eşya ise değeri üzerinden %40 gümrük vergisine tabi tutulmaktadır.

1 Ocak 1996'da Türkiye ile Avrupa Birliği (AB) arasında gümrük ve ticaret politikalarının uyumlaştırılması amacıyla Gümrük Birliği antlaşması onaylandı. Böylece Türkiye Gümrük Birliğine girişle birlikte, AB' den ithal edilen ürünlerin ithalatında uygulanan vergi ve harçları kaldırmayı ve AB'nin tercihli ve özerk ticaret düzenlemelerini uygulamayı taahhüt etmiş oldu. Üçüncü ülkelerle ilgili olarak, nicel kısıtlama uygulamaları Avrupa Birliği ile uyumlu hale getirilmesi taahhüdü verilmiştir.

2.2 Türkiye’de Gümrük Mevzuatı Yönünden Vergi Kavramı

“Gümrük Vergileri” kavramından ne anlaşıldığı 4458 sayılı GK’de açıklanmıştır. Kanun’un 3/8’ inci maddesinde belirtilen tanımlamaya göre gümrük vergileri, ilgili mevzuatın oluşturduğu eşyaya konulan ithalat vergilerinin ya da ihracat vergilerinin tümünü ifade etmektedir. Kanun’un 3/9-10’ uncu maddelerinde ise ithalat ve ihracat vergilerinin içerikleri açıklanmaktadır. İlgili madde hükümlerine “ithalat vergileri” deyimi; eşyanın ithalatında ödenecek gümrük vergisi ile diğer eş etkili vergileri, mali yükleri, tarım politikası veya tarım harcamalarını kapsamaktadır. Sonuç olarak ithalat vergileri bazı ürünlere yönelik özel vergii yapılarını, ithalatta alınan vergileri ve diğer mali yükleri ifade etmektedir. “İhracat vergileri” konsepti ise eşyanın ihracatında ödenecek gümrük vergisi ile diğer eş etkili vergileri, mali yükleri, tarım politikası veya tarım tüketimi sonucu elde edilen bazı ürünlere yönelik özel amaçlar çerçevesinde ihracatta alınacak vergileri ve diğer mali yükleri ifade etmektedir. 18.06.2009 tarih 5911 sayılı GK’nun 18/1’ inci maddesinin değiştirilmesinden önce ithalat vergileri deyimi “ eşyanın ithalatında verilen gümrük vergileri ve eş etkileyici vergileri ” kapsamını içermekteydi. Bu vergilerden fonlar, katkı payları ve kesintiler gibi mali yükler ithalat vergileri kapsamına girmiyordu. Vergiler kapsamındaki mali yükümlülükler, gümrük vergileri kavramları dışında hükümler olduğundan hangi kanun hükümlerinin uygulanacağı, uyumsuzluk halinde izlenecek yolun ne olduğu konusunda tartışmalara neden oluyordu. 5911 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikler bu belirsizliği ortadan kaldırmış ve vergiler çevresindeki diğer mali beklentiler de gümrük vergileri kapsamına dahil edilmiştir. Yapılan bu düzenleme ile gümrük vergilerine ilişkin itiraz, takip ve tahsilatın diğer mali yükümlülükler içinde yer aldığı belirtilerek diğer mali yüklerle ilgili yasallık tartışmaları giderilmeye çalışılmıştır. Gümrük mevzuatında ise gümrük vergileri kavramının tanımının yapıldığı ve hangi mali yükün

gümrük vergileri kavramına dahil olarak belirlendiği tek düzenleme Gümrük Uzlaşma Yönetmeliği (GUY)' dir. Uzlaşma yönetmeliğine göre gümrük vergileri ile ilgili mevzuata göre eşyanın ithalinde veya ihracında gümrük idarelerinde tahsil edilmesi gereken gümrük vergileri, eş etkili vergiler ve mali yüklerin tamamını içerir. Uzlaşma yönetmeliğinin Ek- 1 listelerinde ise Gümrük Vergisi (GV), Tek ve Maktu Vergi, Ek Gümrük Vergisi, , Dampinge Karşı Vergi, Sübvansiyona Karşı Telafi Edici Vergisi (TEV), Katma Değer Vergisi (KDV), Özel Tüketim Vergisi (ÖTV), Ek Mali Yükümlülük, Toplu Konut ve Tütün Fonu, Ek Fon, Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu (KKDF), Çevre Katkı Payı, Telafi Edici Vergi(İhracat) ve TRT Bandrol Ücreti(Ticari Olmayan Eşya) vergileri olarak sayılmıştır. Anlaşılacağı üzere katma değer vergisi (KDV) ile dış ticarete kullanılan diğer vergiler ek mali yük olarak gümrük vergileri arasında sayılmaktadır.

2.3 Gümrük Vergilerinin Amaçları

Gümrük vergileri dış ticaret politikasının en etkin ve en yaygın kullanılan araçlarından biridir. Tarihi geçmişi ilk çağlara kadar dayanan gümrük vergilerinin konulmasında başlıca iki amaç vardır. Bunlardan ilki devlete gelir sağlamak yani mali amaç, diğeri de yerli sanayiye koruma amacı yani iktisadi amaçtır.

Devletin kamu gelirleri arasında yer alan dış ticaretten alınan gümrük vergilerini bu kapsamda değerlendirmek gerekirse söz konusu vergilerin ülke ekonomisine katkısı yadsınamayacak kadar fazladır. Ancak şunu da belirtmek gerekir ki gümrük vergileri, devletlerin sadece kamu geliri elde etmek maksadıyla başvurdukları bir yol değildir. Aksine ülkemizde yerli sanayinin korunabilmesi, dış ticaret dengesinde yaşanan bozulma kaynaklı cari açığın kapatılabilmesi ve bunun sonucunda oluşan ödemeler dengesindeki negatif farklılığın giderilmesi vb. iktisadi amaçların yanı sıra bazı sosyal ve politik nedenlerle de gümrük vergileri ithalat ağırlıklı uygulanmaktadır. Bu kapsamda ülkemiz açısından ihracat teşvik edilmekte, ithalat ise çeşitli vergilere tabi tutularak azaltılmaya çalışılmaktadır (Gök, 2015, s. 4-5).

Gümrük vergileri yada tarifeleri, ticarete en etkili ve yaygın olarak kullanılan dış ticaret politikası araçlarından biridir. Tarife yani vergi toplamının iki temel amacı vardır ve tarihi ilk yüzyıllara kadar gitmektedir. Biri mali bir amaç olan ülkeye gelir getirmek, diğeri ise ekonomik bir amaç olan yerli sanayiye korumaktır.

2.3.1 Mali amaçlar

Mali amaçlar, gümrük vergilerinin ekonomik etkilerini değerlendirme ve gelir elde etme hedeflerini içerir. Ancak gümrük vergileri aynı zamanda ticari, politik veya düzenleyici amaçlarla da uygulanabilir. Her ülkenin gümrük politikası ve mali hedefleri, kendi iç dinamiklerine ve ihtiyaçlarına bağlı olarak killenir. Gümrük vergilerinin mali amaçları aşağıdaki gibidir:

- Gelir Elde Etme: Gümrük vergileri, ithalat ve ihracat işlemleri sırasında tahsil edilen vergilerdir. Devletin bütçesine önemli bir gelir kaynağı sağlar. Bu vergiler, kamu harcamalarını finanse etmek, kamu hizmetlerini sağlamak ve devlet faaliyetlerini desteklemek için kullanılabilir.
- Vergi Politikası: Gümrük vergileri, genel vergi politikasının bir parçasıdır ve devletin mali politikalarını uygulama araçlarından biridir. Vergi politikasının hedefleri arasında gelir dağılımının düzenlenmesi, ekonomik büyüme teşviki, enflasyonun kontrol altında tutulması ve ekonomik istikrarın sağlanması yer alabilir.
- Ticaret Dengesi: Gümrük vergileri, bir ülkenin ticaret dengesini düzenlemek veya cari açığını azaltmak için kullanılabilir. Yüksek gümrük vergileri ithalatı maliyetlendirerek, yerli üretimi teşvik edebilir ve dış ticaret dengesinin iyileştirilmesine yardımcı olabilir.
- Koruyucu Tedbirler: Gümrük vergileri, yerli endüstrileri koruma amacıyla uygulanabilir. Yüksek gümrük vergileri, ithal mal ve hizmetlerin yerli üreticilerle rekabetini zorlaştırarak, yerli endüstrilerin gelişimini teşvik edebilir ve istihdamı koruyabilir.
- İ Piyasanın Düzenlenmesi: Gümrük vergileri, yerli üretim desteklenmesi veya ithalatın düzenlenmesi amacıyla i piyasaların düzenlenmesine yardımcı olabilir. Özellikle belirli sektörlerdeki rekabetin sağlanması veya yerli tüketicilerle taleplerinin karşılanması için gümrük vergileri kullanılabilir.

2.3.2 İktisadi amaçlar

Gümrük vergi sisteminde iktisadi amaç yerli sanayinin korunmasını sağlamaktadır. Yerli sanayide üreticinin korunması amacıyla uygulanan gümrük vergilerine “koruyucu-himaye edici gümrük vergileri” denir. İthal ürünlere uygulanan gümrük vergileri ithalatın pahalılaşmasına ve böylece yabancı malların ithaline kısıtlama

getirmekte, ithal edilen ürünleri iç piyasada üreten yerli üreticilerin ithal ikameci yapıdan korunmalarına ve rekabetten uzaklaşıp gelişimine imkân tanımaktadır. Yerli üretimde üretilmeyen lüks tüketim malları ile sermaye mallarının ithal edilmesinin kısıtlanması amacıyla kullanılan gümrük vergileri, ülke içinde üretimi gerçekleşmeyen pahallı ve lüks malların tüketiminin azalmasına neden olacak ve bu da ülke genelinde tasarruf oranını yükselterek, ithalatın sınırlandırılmasına ve parasal kıymet yönünden de dövize ihtiyaç duyulmamasına neden olmaktadır. İthal edilen mallar üzerinden elde edilen gümrük vergileri bir yandan yerli üretici ve sanayicinin korunmasına yardımcı olurken diğer taraftanda da ödemeler bilançosundaki açıkları kapatmada yardımcı olmaktadır.

2.3.3 Sosyal amaç

Maddi açıdan gücü olmayan bireylerin korunması sosyal devlet olmanın en önemli göstergesidir. Sosyal adaletin, sosyal refahın ve sosyal güvenliğin sağlanması sosyal devletin temel amacıdır. Bu yönüyle devletler, sosyal devlet olmanın da bir gereği olarak, vergileri mali amaç dışında çeşitli sosyal, kültürel ve ekonomik amaçlara ulaşmada araç olarak kullanabilmektedir. Bu tür vergilere “yönlendirici vergiler” denilmektedir.

2.3.4 Gümrük vergilerinin özellikleri

Gümrük vergileri, bir ülkenin gümrük idaresi tarafından ithalat ve ihracat işlemleri sırasında uygulanan vergilerdir. İşte gümrük vergilerinin bazı temel özellikleri:

- **Sınır Vergisi:** Gümrük vergileri, genellikle mal ve hizmetlerin bir ülkenin sınırlarından geçerken uygulanan vergilerdir. Bu vergiler, ülkenin ekonomisini koruma, iç piyasalarını düzenleme ve ticaret dengesini sağlama amacıyla uygulanır.
- **İthalat ve İhracat Vergileri:** Gümrük vergileri, ithalat ve ihracat işlemleri için ayrı ayrı uygulanabilir. İthalat vergileri, yabancı ülkelere mal ve hizmetlerin ülkeye girişi sırasında uygulanırken, ihracat vergileri ise yerel üreticileri teşvik etmek veya dış ticaret dengesini düzenlemek amacıyla ihraç edilen mal ve hizmetlere uygulanabilir.
- **Vergi Oranları:** Gümrük vergilerinin oranları, genellikle ithal edilen veya ihraç edilen mal veya hizmetin değerine, miktarına, cinsine veya diğer özelliklerine

bağlı olarak belirlenir. Vergi oranları, farklı mal ve hizmet grupları için farklı olabilir ve ülkeden ülkeye değişebilir.

- Koruyucu veya Düzenleyici Amaçlar: Gümrük vergileri, iç piyasaları ve yerli endüstrileri koruma amacıyla uygulanabilir. Yüksek gümrük vergileri, ithalatın maliyetini artırarak yerli üreticileri korumayı hedefleyebilir. Ayrıca, gümrük vergileri ticaret dengesini düzenleme, cari açığı azaltma veya rekabet şartlarını dengeleme gibi düzenleyici amaçlarla da uygulanabilir.
- Gelir Kaynağı: Gümrük vergileri, bir ülkenin gelir kaynaklarından birini oluşturabilir. İthalat ve ihracat işlemleri sırasında tahsil edilen gümrük vergileri, devletin bütçesine giren gelirlerdir ve kamu harcamalarını finanse etmeye yardımcı olabilir.
- Uluslararası Anlaşmalar: Ülkeler arasında yapılan serbest ticaret anlaşmaları veya gümrük birlikleri gibi uluslararası anlaşmalar, gümrük vergilerinin azaltılması veya kaldırılması amacıyla uygulanabilir. Bu tür anlaşmalar, ticareti kolaylaştırmak, engelleri azaltmak ve serbest ticaretin önünü açmak için gümrük vergilerinin düzenlenmesini öngörebilir.

2.4 Ek Tahakkuklar

Ek tahakkuk, gümrük işlemleri sırasında ortaya çıkan ek maliyetlerin, gümrük beyannamesi üzerinde belirtilen vergi ve harçlara ek olarak tahsil edilmesidir. Bir gümrük işlemi sırasında, gümrük idaresi tarafından yapılan inceleme, değerlendirme veya diğer kontroller sonucunda ek maliyetler ortaya çıkabilir. Bu ek maliyetler, vergi, harç, ceza veya diğer masraflar şeklinde olabilir. Örneğin, bir gümrük beyannamesi üzerinde belirtilen değer, miktar veya diğer bilgilerde bir yanlışlık veya eksiklik tespit edildiğinde, gümrük idaresi tarafından ek tahakkuk yapılabilir. Bu durumda, gümrük idaresi ek bir vergi veya harç talep edebilir. Ayrıca, gümrük beyannamesinde beyan edilen eşyanın gerçek değeri veya vergilendirme kriterlerine uygunluğu konusunda şüpheler varsa, gümrük idaresi tarafından ek inceleme yapılabilir ve bu inceleme sonucunda ek tahakkuk gerçekleştirilebilir. Ek tahakkuk, gümrük işlemlerinin doğru ve adil bir şekilde yürütülmesini sağlamak amacıyla uygulanır. Gümrük idaresi, gümrük beyannamesi üzerinde yapılan beyanlara, belgelere ve diğer bilgilere dayanarak vergilendirme işlemlerini gerçekleştirir. Ancak, gümrük beyannamesi üzerindeki bilgilerin doğruluğunu ve eksiksizliğini kontrol etmek için ek inceleme

yapılması gerekebilir. Bu inceleme sonucunda ortaya çıkan ek maliyetler, ilgili kişi veya şirketten tahsil edilir. Ek tahakkuk, gümrük idaresinin vergi tahsilatı ve gümrük işlemlerinin düzenli yürütülmesi konusundaki yetkilerini kullanmasını sağlar. Gümrük idaresi, gümrük beyannamesi üzerindeki beyanları ve belgeleri dikkatli bir şekilde değerlendirir ve gerektiğinde ek tahakkuk yaparak doğru ve adil bir vergilendirme sağlar. Ek tahakkuk işlemi, gümrük mevzuatına ve ilgili ülkenin gümrük kanunlarına uygun olarak gerçekleştirilir. Gümrük kanununa göre gerçekleştirilen tahakkuklar AATUHK'daki tahsilat belirtilen zaman aşımı için geçerli olan süreler içinde gerçekleşmesi esastır.

2.5 Gümrük Mevzuatında Vergilendirmenin Usulü

Mevzuat deyimi, bir konu üzerine yürürlükte yer alan kanun, tüzük, yönetmelik, tebliğ, kararname, tasarruflu yazılar, genelge vb. düzenlemeleri ifade etmek için kullanılmaktadır. Gümrük mevzuatı denilince yeterli ve gerekli disiplinin sağlanması, gümrük işlemlerinin ülkenin her tarafında gümrük idaresince aynı usul ve esaslara göre yürütülmesi yani uygulamada birliğin temin edilmesi amacıyla yürürlüğe konulan gümrük ile ilgili kanun, yönetmelik, tebliğlerin tamamı kastedilmektedir (Kılıç, 2013, s. 355). Başta kanunlar olmak üzere, Cumhurbaşkanı kararları, yönetmelikler ve tebliğler gümrük vergilerinde vergilendirme işlemlerine ilişkin usul ve esasları içermekte ve uygulamaya yön vermektedirler.

2.6 Gümrük Kanunu

Gümrük Kanunu (GK), bir ülkenin gümrük işlemlerini düzenleyen ve gümrük mevzuatını belirleyen temel yasal düzenlemeyi ifade eder. Gümrük Kanunu, bir ülkenin gümrük politikalarını, gümrük vergilerini, gümrük işlemlerini, gümrük idaresini ve diğer gümrük konularını düzenleyen hükümleri içerir. Türkiye'de gümrük işlemleri ve gümrük mevzuatı, 4458 sayılı Gümrük Kanunu tarafından düzenlenmektedir. Bu kanun, Türkiye'nin gümrük politikalarını belirler ve gümrük idarelerinin görev, yetki ve sorumluluklarını tanımlar. Gümrük Kanunu, ithalat, ihracat, transit ticaret, gümrük vergileri, gümrük beyannamesi, gümrük muayenesi, gümrük cezaları, gümrük beyanname işlemleri ve diğer gümrük konularında hükümler içermektedir. Gümrük Kanunu, uluslararası gümrük standartlarına uygun olarak hazırlanır ve uluslararası ticaret anlaşmalarına uyum sağlar. Aynı zamanda, gümrük

işlemlerinin etkin, şeffaf ve adaletli bir şekilde yürütülmesini sağlamak amacıyla gümrük mevzuatını sürekli olarak güncellemeye ve iyileştirmeye olanak tanır. Gümrük Kanunu, gümrük beyannamesi verme, gümrük muayenesi, gümrük vergisi tahsilatı, yasa dışı ticaretin önlenmesi, gümrük cezaları ve diğer gümrük işlemleriyle ilgili hükümler içerir. Bu kanunun amacı, gümrük işlemlerini düzenlemek, gümrük vergilerini tahsil etmek, yasa dışı ticareti önlemek ve ulusal güvenliği sağlamaktır. Gümrük Kanunu, gümrük idareleri, gümrük beyan sahipleri, taşıyıcılar ve diğer ilgili taraflar için gümrük işlemlerini daha anlaşılır hale getirir ve işlemlerin adil ve şeffaf bir şekilde yürütülmesini sağlar. Kanun, gümrük mevzuatının uygulanması, denetlenmesi ve cezalandırılmasına ilişkin hükümleri içerir. Gümrük Kanunu, her ülkenin kendi gümrük mevzuatına ve gümrük politikalarına göre farklılık gösterebilir. 4458 sayılı kanun yayınlanmadaki önce kanun olan 1615 sayılı Gümrük Kanunu'nda gümrük rejimleri ifadeleri yer almaktaydı fakat her bir rejimin beyan, muayene ve işlemleri birbirinden ayrı olarak düzenlenmekteydi. 5 Şubat 2022'de yürürlüğe giren 4458 sayılı Kanun ile eşyanın Türkiye Gümrük Bölgesine girişinden başlayarak eşyaya uygulanacak işlemlerin sırasına göre bir sistematik uygulanmış ve rejimlere ilişkin özel düzenlemeler haricinde bütün bu işlemler tek çatı altında değerlendirilmiş ve gümrük rejimleri arasında bütünlük sağlanmıştır.

2.7 Gümrük İdareleri

Gümrük idareleri, gümrük mevzuatının uygulanması konusunda yetkilidir ve bu çerçevede gümrük beyanlarının incelenmesi, muayenelerin yapılması, gümrük vergilerinin tahsil edilmesi, gümrük işlemlerinin kaydedilmesi ve gümrük kontrollerinin gerçekleştirilmesi gibi görevleri yerine getirir. Ayrıca, uluslararası ticaret anlaşmalarına uyum sağlamak ve ticaretin kolaylaştırılması amacıyla gümrük idareleri sürekli olarak gümrük süreçlerini iyileştirmeye çalışır ve teknolojik gelişmeleri takip eder.

Türkiye Cumhuriyeti Gümrük Bölgesi (TGB): Türkiye Gümrük Bölgesi, Türkiye'nin gümrük mevzuatı uyarınca belirlenen ve gümrük işlemlerinin uygulandığı coğrafi alandır. Türkiye'nin sınırları içerisinde bulunan topraklar, iç sular, limanlar, havaalanları, serbest bölgeler, serbest dolaşım ve gümrük kontrol bölgeleri gibi alanlar Türkiye Gümrük Bölgesi içerisinde yer alır. Türkiye Gümrük Bölgesi'nde, ithalat ve ihracat işlemleri, gümrük vergileri, gümrük denetimleri, ticaret politikalarının

uygulanması ve diğer gümrük mevzuatına tabi olan faaliyetler gerçekleştirilir. Gümrük bölgesi içinde yer alan tüm eşyalar ve araçlar, gümrük mevzuatı kapsamında belirlenen prosedürlere tabi tutulur. Ayrıca, serbest bölgeler gibi özel ticaret bölgeleri de Türkiye Gümrük Bölgesi içerisinde yer alır ve farklı ticaret avantajları sunar.

Giriş Gümrük İdaresi: Giriş gümrük idaresi, bir ülkeye gelen eşyaların gümrük işlemlerini düzenleyen ve denetleyen kurumdur. Ülkeye gelen eşyaların gümrük işlemlerinin başlangıç noktasıdır ve bu gümrük idaresi tarafından işlemler gerçekleştirilir.

Giriş gümrük idaresinin görevleri şunları içerir:

- Giriş beyanının kabulü: Ülkeye giriş yapacak olan eşya veya araçlarla ilgili beyanların kabul edilmesi ve işlemlerin başlatılması görevini üstlenir. Giriş beyanı, giriş gümrük idaresi tarafından incelenir, beyan edilen bilgilerin doğruluğu kontrol edilir.
- Gümrük kontrolleri: Ülkeye gelen eşya veya araçların gümrük kontrolleri, giriş gümrük idaresi tarafından gerçekleştirilir. Bu kontroller, eşyanın miktarını, değerini, türünü ve varsa özel gereksinimlerini kontrol etmek amacıyla yapılır. Ayrıca, güvenlik, sağlık, çevre ve diğer ilgili düzenlemelere uyumu denetler.
- Vergi ve harçların tahsili: Ülkeye giriş yapacak olan eşyalar için uygulanması gereken vergi, harç ve diğer mali yükümlülüklerin tahsili ve takibi giriş gümrük idaresi tarafından gerçekleştirilir. Giriş vergileri, eşyanın değerine, türüne ve geçerli gümrük tarife cetveline göre belirlenir.
- İzin ve belgelerin kontrolü: Ülkeye giriş yapacak olan bazı eşyaların, belirli izin veya belgelere sahip olması gerekebilir. Giriş gümrük idaresi, bu izin ve belgelerin mevcut olup olmadığını kontrol eder ve ilgili düzenlemelere uyumu sağlar.
- Ticaret politikalarının uygulanması: Giriş gümrük idaresi, ulusal ve uluslararası ticaret politikalarının uygulanmasında görev alır. Bu politikalar, giriş kotaları, ticaret anlaşmaları, anti-damping önlemleri gibi çeşitli düzenlemeleri içerir. Giriş gümrük idaresi, bu politikaların etkin bir şekilde uygulanmasını sağlar.

- İthalat Gümrük İdaresi: İthalat gümrük idaresi, bir ülkeye giriş yapan eşyaların gümrük işlemlerini düzenleyen ve denetleyen kurumdur. İthalat yapacak olan kişiler veya şirketler, bu gümrük idaresi ile etkileşime geçerek gerekli işlemleri gerçekleştirir. İthalat gümrük idaresinin görevleri şunları içerir:
- İthalat beyanının kabulü: İthal edilecek olan eşya veya araçlarla ilgili beyanların kabul edilmesi ve işlemlerin başlatılması görevini üstlenir. İthalat beyanı, ithalat gümrük idaresi tarafından incelenir, beyan edilen bilgilerin doğruluğu kontrol edilir ve gerekli işlemler yapılır.
- Gümrük kontrolleri: İthal edilecek olan eşya veya araçların gümrük kontrolleri, ithalat gümrük idaresi tarafından gerçekleştirilir. Bu kontroller, eşyanın miktarını, değerini, türünü ve varsa özel gereksinimlerini kontrol etmek amacıyla yapılır. Ayrıca, güvenlik, sağlık, çevre ve diğer ilgili düzenlemelere uyumunu denetler.
- Vergi ve harçların tahsili: İthalat işlemi sırasında uygulanması gereken vergi, harç ve diğer mali yükümlülüklerin tahsili ve takibi ithalat gümrük idaresi tarafından gerçekleştirilir. İthalat vergileri, ithal edilen eşyanın değerine, türüne ve geçerli gümrük tarife cetveline göre belirlenir.
- İzin ve belgelerin kontrolü: İthalat yapılacak olan bazı eşyaların, belirli izin veya belgelere sahip olması gerekebilir. İthalat gümrük idaresi, bu izin ve belgelerin mevcut olup olmadığını kontrol eder ve ilgili düzenlemelere uyumu sağlar.
- Ticaret politikalarının uygulanması: İthalat gümrük idaresi, ulusal ve uluslararası ticaret politikalarının uygulanmasında görev alır. Bu politikalar, ithalat kotaları, ticaret anlaşmaları, anti-damping önlemleri gibi çeşitli düzenlemeleri içerir. İthalat gümrük idaresi, bu politikaların etkin bir şekilde uygulanmasını sağlar.
- Örneğin ithalat işlemleri Bursa Gümrük Müdürlüğü tarafından yapılan bir eşyanın karayolu ile İspanya'dan Bursa'ya sevk edilmesi halinde, Türkiye'ye giriş yaptığı Hudut Kapıları örneğin Kapıkule Gümrük Müdürlüğü giriş gümrük idaresi iken, ithalat işlemlerinin yapıldığı Bursa Gümrük Müdürlüğü ithalat gümrük idaresidir.

- Çıkış Gümrük İdaresi: Çıkış gümrük idaresi, bir ülkeden yapılan çıkış işlemlerini düzenleyen ve denetleyen gümrük idaresidir. Bu idare, ülkeden çıkacak olan eşya veya araçların gümrük kontrollerini yapar, gerekli belgelerin düzenlenmesini sağlar ve çıkış işlemlerini gerçekleştirir. Çıkış gümrük idaresi, aşağıdaki görevleri yerine getirir:
- Çıkış beyanının kabulü: Çıkış yapacak olan eşya veya araçlarla ilgili beyanların kabul edilmesi ve işlemlerin başlatılması görevini üstlenir. Çıkış beyanı, çıkış gümrük idaresi tarafından incelenir ve onaylanır.
- Gümrük kontrolleri: Çıkış yapacak olan eşya veya araçların gümrük kontrolleri, çıkış gümrük idaresi tarafından gerçekleştirilir. Bu kontroller, çıkışın yasalara uygunluğunu, güvenliğini ve ilgili düzenlemelere uyumunu sağlamak amacıyla yapılır.
- İlgili belgelerin düzenlenmesi: Çıkış işlemi için gerekli olan belgelerin düzenlenmesi ve onaylanması görevini çıkış gümrük idaresi yerine getirir. Bu belgeler arasında çıkış beyanı, nakliye belgesi, gümrükçe onaylanmış işlem veya kullanım belgesi vb. yer alabilir.
- Vergi ve harçların tahsili: Çıkış işlemi sırasında uygulanması gereken vergi, harç ve diğer mali yükümlülüklerin tahsili ve takibi çıkış gümrük idaresi tarafından gerçekleştirilir.
- İhracat teşvikleri ve destekleri: Çıkış gümrük idaresi, çıkış yapacak olan eşya veya araçlarla ilgili ihracat teşvik ve destek programlarını uygulayabilir. Bu programlar, vergi indirimleri, teşvikler, ticari anlaşmalardan kaynaklanan avantajlar gibi çeşitli şekillerde olabilir.

İhracat Gümrük İdaresi: İhracat gümrük idaresi, bir ülkenin ihracat işlemlerini düzenleyen ve denetleyen gümrük idaresidir. İhracat işlemleri, bir ülkeden çıkacak olan eşyanın gümrük kontrollerinden geçirilmesini ve ihracatçı tarafından gerekli belgelerin düzenlenmesini gerektirir.

İhracat gümrük idaresi, aşağıdaki görevleri yerine getirir:

- İhracat beyanının kabulü: İhracatçının, ihracat edilecek eşya hakkında beyanda bulunması ve gerekli bilgileri sağlaması gerekmektedir. İhracat beyanı, ihracat gümrük idaresi tarafından kabul edilir ve işlemler başlatılır.
- Gümrük işlemleri ve kontroller: İhracat edilecek eşyanın gümrük kontrollerinden geçirilmesi sağlanır. Bu kontroller, ihracatın yasalara uygunluğunu, güvenliğini ve ilgili düzenlemelere uyumunu sağlamak amacıyla gerçekleştirilir.
- İhracat belgelerinin düzenlenmesi: İhracat işlemi için gerekli olan belgelerin düzenlenmesi ve onaylanması görevi ihracat gümrük idaresi tarafından yürütülür. Bu belgeler arasında fatura, irsaliye, menşe belgesi, nakliye belgesi vb. yer alabilir.
- Vergi ve harçların tahsilatı: İhracat işlemleri sırasında uygulanması gereken vergi, harç ve diğer mali yükümlülüklerin tahsilatı ve takibi ihracat gümrük idaresi tarafından gerçekleştirilir.
- İhracat teşvikleri ve destekleri: İhracat gümrük idaresi, ihracatçılara yönelik teşvik ve destek programlarını uygulayabilir. Bu programlar, vergi indirimleri, ihracat kredileri, teşvikler, ticari anlaşmalardan kaynaklanan avantajlar gibi çeşitli şekillerde olabilir.

İhracat gümrük idaresi, ülkenin dış ticaret politikalarını uygulamak, ihracatın düzenli ve etkin bir şekilde yürütülmesini sağlamak ve ihracatçıların yasalara uygun olarak faaliyet göstermelerini sağlamak amacıyla çalışır. İhracatçılar, ihracat işlemlerini bu gümrük idaresi ile uyumlu bir şekilde yürütmek zorundadır ve gerekli belge ve izinleri almaları gerekmektedir. Örneğin Almanya'ya sevk edilen bir eşyanın ihracat işlemlerinin Bursa'da tamamlanması durumunda taşıtın karayolu ile Edirne Kapıkule Gümrük Müdürlüğü'nden yurtdışına çıkması halinde, Bursa Gümrük Müdürlüğü ihracat gümrük idaresi iken, Kapıkule Gümrük Müdürlüğü çıkış gümrük idaresidir.

2.8 Gümrük İdaresi Teknik Tanımlamalar

Kişi: Gerçek ve tüzel kişiler ile tüzel kişi statüsünde olmayan ancak ilgili mevzuata göre hareket etmeye yetkili kişiler arasındaki ticari ilişkiyi ifade eder.

Karar : Gümrük kararları, gümrük işlemlerini düzenleyen ve uygulamaları belirleyen resmi kararlardır. Bu kararlar, gümrük mevzuatı ve uluslararası ticaret kurallarına

uygun olarak alınır ve gümrük idaresi tarafından uygulanır. Gümrük kararları çeşitli konuları kapsayabilir, örneğin:

- Gümrük vergileri ve tarifeler: İthal veya ihracat edilen eşyalara uygulanacak gümrük vergisi oranlarını, tarife cetvelini ve gümrük değerlendirme yöntemlerini belirleyen kararlardır.
- İthalat ve ihracat düzenlemeleri: İthalat veya ihracat işlemlerinde uygulanacak kuralları, prosedürleri, belge ve izin gerekliliklerini belirleyen kararlardır. Örneğin, ithalat lisansları, ihracat kontrolleri, uluslararası ticaret anlaşmalarına ilişkin kararlar bu kategoriye girer.
- Gümrük muafiyetleri ve teşvikler: Belirli koşulları sağlayan eşyalara veya ticaret faaliyetlerine uygulanacak gümrük muafiyetleri, vergi indirimleri veya teşviklerle ilgili kararlardır. Bu kararlar, ticaretin teşvik edilmesi, özel ekonomik bölgelerin oluşturulması gibi amaçları taşıyabilir.
- Gümrük denetimleri ve cezalar: Gümrük idaresinin yürüttüğü denetim faaliyetleri, eşya beyanlarının incelenmesi, uyum kontrolü, sahte veya kaçak eşyalara ilişkin önlemlerle ilgili kararları içerir. Aynı zamanda, gümrük mevzuatına uymayan kişilere uygulanacak idari veya cezai yaptırımları belirleyen kararlar da bu kategoride yer alır. Gümrük kararları, genellikle gümrük idaresi veya ilgili ticaret veya maliye bakanlıkları tarafından alınır. Kararlar, resmi gazetelerde yayımlanarak yürürlüğe girebilir ve gümrük idaresi tarafından uygulanır. Bu kararlara uyum sağlamak, ticaret yapan kişi veya kuruluşların sorumluluğundadır ve gümrük işlemlerini yürütürken dikkate almaları gereken önemli bir husustur.
- Eşyanın Gümrüğe Sunulması: Eşyanın gümrük kanuna göre konulması gereken yerlerde gümrük idaresinin eşyayı kontrol etmesini sağlayacak şekilde sözlü yada yazılı olarak yapılan bildirimlerdir.
- Gümrük Statüsü: Bir eşyanın TGB'de serbest olarak geçtiğinden geçmediği yönündeki hükmü ifade etmektedir.
- Gümrük Yükümlülüğü: Yükümlünün gümrük vergilerini ödeme zorunluluğunu ifade etmektedir.
- Yükümlü: Gümrük mevzuatı dahilinde kamu otoritesine karşı vergi ve harçlar yada ödenmesi gereken tüm mali unsurlara karşı sorumlu olan kişi yada kurum.

- Gümrük Gözetimi: Eşyanın mevzuatına göre ülkeye giriş veya çıkışında yada transit geçişinde gümrük idaresinin eşya üzerinde kontrolünü sağlaması için uygulanan genel işlemlerdir.
- Gümrükçe Onaylanmış Bir İşlem veya Kullanım: Eşyasının gümrük mevzuatı çerçevesinde bir gümrük rejime tabi tutularak işleme alınmasını ifade eder. Eşya vasfına yada getiriliş amacına yönelik eşya sahibi yada temsilcisi tarafından bir gümrük rejimi ile idareye bildirilir.
- Gümrük Beyanı: Gümrük beyanı, bir ülkenin gümrük mevzuatına göre ithal veya ihrac edilen eşyalarla ilgili bilgilerin gümrük yetkililerine sunulmasıdır. Gümrük beyanı, gümrük işlemlerinin başlatılması ve tamamlanması için gereken önemli bir adımdır.

Gümrük beyanı, eşyanın niteliği, miktarı, değeri, menşe ülkesi, taşıma şekli, taşıma aracı, gönderici ve alıcı bilgileri gibi detaylı bilgileri içerir. Ayrıca, eşyanın gümrük vergileri, ithalat veya ihracat izinleri, sağlık veya güvenlik kontrolleri gibi gümrük işlemleriyle ilgili bilgiler de beyanın bir parçasıdır.

Gümrük beyanı, genellikle eşyanın gümrük girişi veya çıkışı öncesinde, elektronik veya kağıt formatta gümrük yetkililerine sunulur. Beyan edilen bilgilerin doğruluğu ve eksiksiz olması önemlidir. Gümrük yetkilileri, beyan edilen bilgileri kontrol eder, eşyayı muayene edebilir ve gümrük işlemlerini gerçekleştirir.

Gümrük beyanı, gümrük mevzuatına uygun olarak yapılan bir bildirimdir ve gümrük prosedürlerinin düzenli ve şeffaf bir şekilde yürütülmesini sağlar. Ayrıca, gümrük vergilerinin doğru şekilde hesaplanması, ithalat veya ihracat izinlerinin kontrol edilmesi ve güvenlik veya sağlık risklerinin tespit edilmesi gibi amaçlarla kullanılır.

- Elleçleme: Elleçleme, bir malın elle taşınması, yükleme ve boşaltma işlemleri gibi fiziksel işlemleri ifade eder. Gümrük işlemleri sırasında, eşyanın elleçlenmesi oldukça önemlidir. Elleçleme işlemleri, eşyanın hasar görmemesi ve güvenli bir şekilde taşınması için dikkatli bir şekilde yapılmalıdır. Elleçleme işlemleri sırasında, eşyanın türüne, boyutuna ve ağırlığına uygun ekipmanlar kullanılmalıdır. Elleçleme işlemleri sırasında, gümrük idaresi tarafından belirlenen kurallar ve standartlar da dikkate alınmalıdır. Bu kurallar, eşyanın gümrük idaresi tarafından kontrol edilmesi ve denetlenmesi açısından önemlidir.

- Eşya: ticaret alanında kullanılan her türlü madde, ürün, nesne, varlık ve değeri ifade etmektedir.
- Gümrüklenmiş Değer: CIF ve FOB terimleri uluslararası ticarete sıkça kullanılan ve eşyanın fiyatını ifade eden terimlerdir.

CIF (Cost, Insurance, Freight), ithal edilen bir eşyanın navlun (taşıma ücreti), sigorta ve mal bedeli toplamını ifade eder. CIF değeri, eşyanın ihraç edildiği ülkenin sınırına kadar taşınması ve sigortalanması dahil olmak üzere tüm maliyetleri kapsar. Bu değer, eşyanın gümrük vergileri toplamını hesaplarken kullanılır.

FOB (Free on Board), ihraç edilen bir eşyanın sadece mal bedelini ifade eder. FOB değeri, eşyanın ihraç edildiği ülkedeki taşıyıcı araca yüklenme anında mal bedelini temsil eder. Bu değer, ihraç edilen eşyanın gümrük vergileri toplamını hesaplarken kullanılır.

CIF ve FOB terimleri, ticarete kullanılan standart ticaret şartlarıdır ve uluslararası ticarete eşyanın değerinin belirlenmesi, taşıma maliyetlerinin hesaplanması ve gümrük vergilerinin belirlenmesi gibi işlemlerde önemli bir rol oynar.

Gümrük Rejimi: Gümrükçe elde edilen bir işlem veya kullanım şeklidir ve eşyaya ilişkin nihai içeriğin tamamını ifade etmektedir.

2.9 Serbest Dolaşımda Bulunan/ Bulunmayan Eşya

Serbest dolaşımda bulunan eşya, bir ülkenin gümrük bölgesinde serbestçe dolaşan ve gümrük kontrollerine tabi olmayan eşyadır. Bu eşyalar, gümrük vergisi, KDV ve diğer ithalat yükümlülüklerinden muaf tutulmuş veya bu yükümlülükler yerine getirilmiş eşyalardır. Serbest dolaşımda bulunan eşyalar genellikle aşağıdaki durumları kapsar:

- İthal edilen eşyalar: Bir ülkeye yasal olarak getirilen ve gümrük işlemleri tamamlanarak serbest dolaşıma giren eşyalardır. Bu eşyalar, gümrük beyanı yapılarak gümrük vergileri ve diğer yükümlülükler ödenerek serbest dolaşıma geçer.
- İhracat edilen eşyalar: Bir ülkeden yasal olarak çıkarılan ve gümrük işlemleri tamamlanarak başka bir ülkeye veya bölgeye gönderilen eşyalardır. Bu eşyalar, gümrük beyanı yapılarak ihraç prosedürleri tamamlanır ve serbest dolaşıma geçer.

Serbest dolaşımda olmayan eşya, bir ülkenin gümrük bölgesinde gümrük kontrollerine tabi olan ve belirli kısıtlamalara veya yükümlülüklerle tabi tutulan eşyalardır. Bu eşyalar genellikle aşağıdaki durumları kapsar:

- İthalat rejimine tabi eşyalar: Gümrük vergisi, KDV ve diğer ithalat yükümlülüklerine tabi tutulan eşyalardır. Bu eşyaların gümrük işlemleri tamamlanmadan serbest dolaşıma girmelerine izin verilmez ve ilgili gümrük prosedürleri ve vergilendirme düzenlemeleri uygulanır.
- İhracat rejimine tabi eşyalar: İhracat işlemleri için belirli izinler, belgeler veya düzenlemelere tabi olan eşyalardır. Bu eşyaların gümrük işlemleri tamamlanmadan çıkış yapmalarına izin verilmez ve ihraç prosedürleri ve belgelendirme gereklilikleri yerine getirilir.
- Transit eşyalar: Bir ülkenin gümrük bölgesinden geçerek başka bir ülkeye veya bölgeye taşınan eşyalardır. Transit eşyalar, gümrük kontrollerine tabi tutulur ve belirli gümrük prosedürleri ile transit geçiş belgeleri gerektirebilir.

Serbest dolaşımda olmayan eşyaların ithalat veya ihracat işlemleri, gümrük mevzuatı ve ilgili düzenlemelere uygun olarak gerçekleştirilmelidir. Bu eşyaların gümrük işlemleri, belirli izinlerin alınması, belgelendirme, kontrol ve vergilendirme süreçlerini içerebilir.

2.10 Gümrük Tarife Cetveli

474 sayılı Gümrük Giriş Tarife Cetveli Hakkında Kanun, gümrük mevzuatı açısından oldukça önemli düzenlemelerden biridir. Bu Kanun'un 1'inci maddesinde , Gümrük Giriş Tarife Cetveli'nde yer alan eşyanın pozisyonlarını, alt tarife pozisyonlarını ve bunlara ait sayısal kodları, bölüm, fasıl ve alt tarife notlarını ve Armonize Sistemde olarak adlandırılan ve dünya gümrük örgütüncü düzenlene bir nevi eşyanın kimlik numarası olan düzelememin yorumuna ait genel kurallarını değiştirmeye, genişletmeye, açmaya ve bunlara ilişkin usul ve esasları belirleme yetkisi Cumhurbaşkanına verilmiştir. Bu yetkiye istinaden Ticaret Bakanlığı tarafından her yıl sonunda hazırlanan "İstatistik Pozisyonlarına Bölünmüş Türk Gümrük Tarife Cetveli" Cumhurbaşkanı Kararı ekinde yer almakta ve Resmi Gazete'de yayımlanmaktadır.

Gümrük Giriş Tarife Cetveli'nde yer alan eşyaların gümrük vergisi had ve nispetlerinde 50'ye kadar yükseltebilme, sifıra kadar indirebilme veya cetveldeki had

ve nispetleri % 50'sine kadar artırabilme yetkisi Kanun'un 2'nci maddesine ile de Cumhurbaşkanı'na verilmiştir. Bu yetkiye dayanarak Cumhurbaşkanınca her yıl sonunda "İthalat Rejimi Kararına Ek Karar" çıkarılmakta ve ithalatta uygulanacak gümrük vergisi oranları ile ödenecek toplu konut fonu belirlenmektedir. Bu nedenle her yıl sonunda yayımlanan İstatistik Pozisyonlarına Bölünmüş Türk Gümrük Tarife Cetveli'nde gümrük vergisi oranları gösterilse de uygulanacak gümrük vergisi oranları İthalat Rejimi Kararına Ek Karar'da yer almaktadır.

01.01.2021 tarihinden itibaren geçerli olan "İstatistik Pozisyonlarına Bölünmüş Türk Gümrük Tarife Cetveli", 30.12.2020 tarihli ve 3345 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı ile yürürlüğe konulmuştur.

2.11 Gümrük Yönetmeliği

Gümrük Kanunu, çerçeve bir kanun olma özelliği taşıdığından dolayı, kanun koyucu düzenlediği konuların ayrıntılarının düzenlenmesini GY'ye bırakmıştır. Bunun üzerine GK'nin yönetmelikle düzenlenmesini öngördüğü konuların düzenlenmesi ve uygulamaya ilişkin hususlara açıklık getirmek amacıyla GY yürürlüğe konulmuştur ve 10.07.2009 tarihinden beri uygulanmaktadır.

GY oldukça kapsamlı bir yönetmeliktir. Yönetmelik 83 adet eke sahiptir ve bu eklerde çeşitli formlar, açıklayıcı notlar, taahhütnameler, listeler, tutanaklar vb. bulunmaktadır. Gümrük yönetmeliği dışında gümrük uygulamaları açısından bir diğer yönetmelik de Gümrük Uzlaşma Yönetmeliği'dir. Bu yönetmeliğin amacı ise GK'nin 244'üncü maddesinde düzenlenen gümrük uyuşmazlıklarının idari aşamada çözüm yollarından biri olan uzlaşmaya ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

2.12 Cumhurbaşkanı Kararları

Cumhurbaşkanı kararlarına gümrük uygulamalarında sıklıkla başvurulmaktadır. Bunun nedeni, Cumhurbaşkanı kararları ile ekonomideki gelişmelere daha hızlı müdahale edilebilmesidir. Kanun yapmanın zorluğu ve uzun zaman alması, gümrük uygulamalarında Cumhurbaşkanı kararlarının önemini arttırmaktadır. Nitekim her yıl uygulanacak gümrük vergisi oranlarını gösteren İthalat Rejimi Kararına Ek Karar'lar Cumhurbaşkanı kararları ekinde kabul edilmekte ve yürürlüğe konulmaktadır.

2.13 Tebliğler

Gümrük uygulamasında kanuna, Cumhurbaşkanlığı kararlara ve yönetmeliklere dayanılarak çıkarılan gümrük tebliğleri, idarenin görüşünü yansıtmakta, işlem ve konulara ışık tutmakta ve bu yönleriyle uygulamada büyük önem taşımaktadır. Ticaret Bakanlığı gümrük mevzuatının doğru olarak uygulanması için gerekli gördüğü bütün önlemleri alma konusunda yetkili kılınmıştır. Dolayısıyla gümrük uygulamalarına ışık tutan gümrük tebliğleri, yükümlülerin gümrük mevzuatını doğru bir şekilde uygulayabilmelerine imkan tanımaktadır. Bu tebliğler idare açısından bağlayıcı nitelikte olmakla birlikte, yükümlüler açısından bağlayıcı değildir.

2.14 Vergilendirmeye Esas Konular

Bir eşyanın ithali veya ihracına ilişkin gümrük yükümlülüğünün doğumu ve sona ermesine kadar geçen süreçte gerek yükümlülerce gerekse gümrük idarelerinde yapılması gereken çeşitli işlemler bulunmaktadır. Eşyaya ilişkin özet beyanın verilmesiyle başlayan süreç, eşyaya ilişkin gümrük yükümlülüğünün yerine getirilmesi ile son bulmaktadır. Bu sürecin işleyişinde ve vergilendirmeye ilişkin işlemlerin yerine getirilmesinde gümrük rejimleri büyük öneme sahiptir. Bunun yanında bir eşyanın menşei o eşyaya hangi gümrük vergilerinin uygulanacağını ve bunun tutarını belirlemede büyük öneme sahiptir. Yine eşyanın gümrük kıymeti de eşyaya uygulanacak gümrük vergilerinin hesaplanması bakımından büyük öneme sahiptir.

Çalışmanın bu kısmında gümrük vergileri bakımından vergilendirmede büyük öneme sahip gümrük işlemleri ve rejimleri ile eşyanın menşei ve gümrük kıymeti konuları incelenecektir.

2.15 Gümrük İşlemleri ve Gümrük Rejim Uygulamaları

Gümrük vergilerinde vergilendirme sürecinin iyi bir şekilde anlaşılabilmesi bakımından bir eşyanın ithali veya ihracı sürecinde hangi aşamalardan geçerek ve hangi işlemler yapılarak sürecin tamamlandığı büyük önem arz etmektedir. Bunun yanında eşyanın tabi olduğu rejim türü, eşyaya ilişkin işlem sürecinin belirlenmesinde etkili olmaktadır. Örneğin eşyanın tabi olduğu rejim türü eşyanın gümrük vergilerinden muaf tutulmasına neden olabilmektedir.

2.15.1 Gümrük işlemleri

Genel tanımlamada gümrük işlemleri, dış ticarete eşyanın bir devletin egemenlik alanından başka bir devletin egemenlik alanına transferi sırasında gerçekleştirilen tüm işlemleri kapsamaktadır. Dış ticarete bir eşyanın bir devletin egemenlik alanından başka bir devletin egemenlik alanına transferi söz konusu olduğundan, gümrük işlemleri eşyaya ilişkin gerekli kontrollerin yapılarak eşyanın ülkeye girişi veya çıkışı ile ilgili tüm işlemlerin tamamlanması anlamına gelmektedir. Gümrük işlemleri bir eşyanın TGB'ye girişi sırasında verilen özet beyan ile başlamakta ve gümrük vergilerinin ödenmesi ve beyanın kapatılması ile son bulmaktadır.

Gümrük işlemleri, gümrük gözetimine tabi olma aşaması ve gümrük yükümlülüklerini yerine getirme aşaması şeklinde iki aşamadan oluşmaktadır. Gümrük gözetimine tabi olma aşamasında eşyanın TGB'ye girişi, özet beyan verilmesi, gümrüğe sunumu, eşyanın boşaltılması ve geçici depolanması işlemlerini kapsamaktadır. Gümrük yükümlülüklerini yerine getirme aşaması ise, gümrük beyan işlemleri, muayene işlemleri, gümrük yükümlülüklerinin yerine getirilmesi, gümrük çıkış işlemleri ve beyannamenin kapatılması işlemlerini içermektedir.

TGB'ye getirilen eşya sınır gümrük kapılarından ülkeye girdiği andan başlayarak gümrük denetimi ve gözetimine tabidir ve getiren sorumlu kişi tarafından gecikmeksizin varışı gösterilen ilgili gümrük müdürlüğüne veya gümrükçe boşaltması yapılacak uygun bir alana, deniz veya havayolu ile veya TGB'den hızlı bir şekilde karayolu ile doğrudan bir serbest bölgeye gümrüğüne götürülebilir (GK, md. 37). Dış ticarete konu eşyanın ilgili gümrük idaresi ile ilk teması, eşyanın gümrüğe sunumu ile başlamaktadır. Gerekli kontrollerin yapılmasının ardından TGB'ye gelen her eşya için gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanım tayin edilmesi gerekmektedir. Gümrükçe onaylanmış işlem veya kullanım ifadesinden eşyanın bir gümrük rejimine tabi tutulması, bir serbest bölgeye girmesi, TGB dışına yeniden ihracı, imhası veya gümrüğe terk edilmesi anlaşılmaktadır (GK, md. 3/14). Bu aşamadan sonra gümrük işlemleri gümrükçe onaylanmış işlem veya kullanım türüne göre şekillenmekte ve son bulmaktadır.

2.16 Özet Beyan

Özet beyan, TGB'ye getirilen eşya için belirli zaman aralıklarında getirilmeden önce verilen ve eşyaya ilişkin genel bilgilerin yer aldığı bir belgedir. GK'nin 35/A maddesine göre TGB'nin kara sahası veya hava sahasından transit rejim ile durmaksızın geçecek olan taşıt araçları ile taşınan eşyalar kapsam dışı olmak üzere TGB'ye getirilen her eşya için TGB'ye getirilmeden önce eşyayı getiren veya taşıma sorumluluğunu üstlenen kişi tarafından eşyanın işlem göreceği sınır ya da giriş gümrük idaresine özet beyan verilir. Hava veya deniz taşıtlarının TGB'de birden çok limana veya havalimanı gümrüğüne uğrayacak olması halinde, özet beyan işlemlerinin eşyanın boşaltma işlemi yapacağı limanlara veya havalimanında ki gümrük idaresini verilmesi gerekir. Gümrükte yapılacak kontrollerin etkinliğinin arttırmak ve işlem sürelerini kısaltmak amacıyla özet beyan TGB'ye eşya girişinden önce verilmektedir. Özet beyan, daha sonra gümrük beyannamesi ile bildirimi yapılacak eşyaya ilişkin bilgilerin doğru olup olmadığı konusunda gümrük idaresine çapraz kontrol yapabilme imkanı tanımaktadır. İstisnai olarak çeşitli eşyaların getirilmesi durumunda özet beyan aranmamaktadır. Örneğin uluslararası posta sözleşmesine tabi olan eşyalar, elektrik enerjisi ithalatı, boru hattı ile taşınan eşya, elektronik medya içerenler dahil mektup, posta kartı ve basılı yayınlar, Uluslararası Posta Sözleşmesi kapsamında taşınan eşya vb. işlemler bu hükme tabidir.

2.16.1 Özet beyan düzenleme sorumluluğu

Özet beyan, eşyayı getiren veya taşıma sorumluluğunu üstlenen kişinin sorumlulukları saklı olmakla birlikte bunlar hesabına hareket edenler tarafından, eşyayı ilgili gümrük otoritesine sunabilen veya sunulmasını sağlayan kişiler tarafından, eşyayı getiren veya taşıma esnasında özet beyanda sorumluluğunu üstlenen kişinin veya bu kişiler adına işlem takipini yapan temsilcisi tarafından da verilebilmektedir (GK, md. 35/B). İthalat esnasında eşyanın bulunduğu aracın kombine taşımacılık yapması durumunda, taşınan taşıma aracına ait özet beyan, işletici tarafından verilir. İşletici, eşyanın taşındığı taşıma aracının sahibi veya operatörüdür. Eşya, farklı taşıma modları (karayolu, havayolu, denizyolu veya demiryolu) kullanılarak taşındığında, bu taşıma işlemlerinin koordinasyonu ve beyan işlemleri işletici tarafından gerçekleştirilir. Hava ve deniz yolu taşımacılığında ise durum biraz farklı olup özet beyan verme yükümlülüğü taşıma işlemini taahhüt ederek eşyanın araçta taşınması için taşıma belgesi düzenleyen kişiye

aittir ve beyan şekilleri değişiklik gösterebilir (GY, md. 66). Deniz yolu ile yapılan taşımalarda özet beyan eşyanın çıkış limanının varış limanına olan uzaklığına bağlı olarak varış limanına gelmeden yaklaşık iki saat önce verilir.

Kombine taşımacılık, bir eşyanın taşıyıcı birimlerinin (konteyner ve kaplar gibi) çıkış yerinden hedef yerine kadar birden fazla taşıma modu ile (karayolu, havayolu, denizyolu veya demiryolu) taşınmasıdır.

2.16.2 Özet beyan verme portalı

Günümüzde özet beyan, Bilgisayarlı Gümrük Etkinlikleri (BİLGE) sistemi üzerinden yapılmaktadır. Bu nedenle beyanda bulunacaklar sisteme veri girişi yapabilmek için ilgili gümrük idaresinden kullanıcı kodu ve şifre almak zorundadırlar. BİLGE sistemi, beyan sahibi veya temsilcisi, gümrük memuru, idare amiri, merkezdeki gümrük personeli gibi gümrük işlemlerinin bir parçası olan her kullanıcının işlem yaptığı veya eriştiği, eşyanın gümrüklü alana girişinden çıkışına işlemi yapılana kadar olan tüm süreçte gümrük işlemlerinin online ve bağlantılı olarak gerçek zamanlı bilgilere dayanarak bilgisayar ortamında takip ve yürütülmesine imkân sağlayan bir programdır.

Özet beyanda genel kural veri işleme tekniği kullanılarak beyanın hazırlanması olmakla birlikte, gümrük idaresinin bilgisayar sisteminde ortaya çıkabilecek herhangi bir arıza durumunda gümrük idaresi beyanın yazılı olarak verilmesine izin verebilir.

2.16.3 Özet beyan verme süreleri

Özet beyanın belirli bir süre içerisinde verilmesi gerekmektedir¹⁹⁷. Bu süreler GY'nin 67'nci maddesi ile belirlenmiştir.

Buna göre;

Denizyolu ile yapılan taşımacılıkta; konteyner ile taşınan eşya için hareket limanında en az 24 saat önce, dökme ve ambalajlı eşya için ise TGB'ye ilk varış limanına gelmeden en az 4 saat önce özet beyan verilmesi gerekmektedir. Karadeniz ya da Akdeniz üzerindeki yabancı ülke limanları ve Avrupa Topluluğu gümrük bölgesinde yer alan limanlar ile TGB'deki limanlar arasında taşınan eşya için de ilk varış limanına gelmeden en az 2 saat önce özet beyan verilmesi gerekmektedir. Havayolu ile yapılan taşımacılıkta; kısa mesafeli uçuşlarda en geç uçağın havalandığı ana kadar, uzun mesafeli uçuşlarda ise TGB'deki ilk havalimanına inilmesinden en az 4 saat önce özet

beyan verilmesi gerekmektedir. Demiryolu ile yapılan taşımacılıkta; giriş gümrük idaresine varılmadan en az 2 saat önce özet beyan verilmesi gerekmektedir. Karayolu ile yapılan taşımacılıkta; giriş gümrük idaresine varılmadan önce özet beyan verilmesi gerekmektedir. Özet beyanın veya özet beyan olarak kullanılan ticari veya resmi belgelerin süresi içine verilmemesi durumunda, GK'nin 241/3-d maddesi gereğince para cezası uygulanmaktadır. Ayrıca, TGB'ye giriş yapan araç içinde özet beyan verilmeden eşya getirildiğinin özet beyan verme sürelerinden sonra bildirilmesi durumunda da para cezası uygulanabilmektedir. Bu nedenle, özet beyan sürelerine uyulması önemlidir.

3. EŞYANIN GÜMRÜĞE SUNULMASI VE GÜMRÜK KIYMETİ

Türkiye Gümrük Bölgesi'ne gelen eşyanın gümrüğe sunulması, Gümrük Kanunu'nun 39. Maddesinde; önceden özet beyanı verilmiş olan eşyanın gümrük idaresine veya gümrük idaresince belirlenen bir yere getirildiğinin sözlü olarak gümrük idaresine bildirilmesi şeklinde gerçekleşir. Buna göre, sınır gümrük kapılarından ülkeye girişinden itibaren gümrük gözetimine tabi olan eşyalar, getiren kişi ya da duruma göre sorumluluğunu üstlenen kişi tarafından gümrüğe sunulmalıdır. Bu işlem sırasında, eşyanın hangi tarihte, hangi saatte ve hangi araçla geldiği gibi bilgiler gümrük idaresi tarafından kayıt altına alınır. Ancak, kara suları ve hava sahasından durmaksızın geçen taşıt araçları ile taşınan eşyalar yani transit kapsamında olanlar hariç olmak üzere, TGB'ye gelen eşyalar da gümrüğe sunulur.

Eşyanın gümrüğe sunulması, daha önceden özet beyanı verilmiş olan eşyanın gümrük idaresine veya gümrük idaresince uygun görülen bir yere getirildiğinin sözlü olarak gümrük idaresi bildirilmesi şeklinde gerçekleşir. Eşyanın gümrüğe sunulması, gümrük idaresinin eşyayı kontrol etmesi, beyan edilen bilgilerin doğruluğunu teyit etmesi ve gerekli gümrük işlemlerinin yapılması için önemlidir. Gümrük idaresi, eşyanın gümrüğe sunulduğu anda gerekli kontrolleri yapar ve uygun görürse gümrük işlemlerine devam eder. Eşyanın gümrüğe sunulmasıyla birlikte gümrük süreci başlar ve eşyanın uygun gümrük rejimi altında işlemlerine devam edilir.

3.1 Gümrük İdaresine Sunulan Eşyanın Boşaltılması ve Geçici Depolanması

Türkiye Gümrük Bölgesine getirilen eşya, gümrük gözetiminde araçtan indirilir. Eşyanın boşaltılmasından itibaren 24 saat içinde gümrük görevlileri nezaretinde bir boşaltma listesi düzenlenir. Bu liste, bilgisayar veri işleme teknolojisi ile oluşturulmuştur ve ürün cinsi, ağırlığı ve markası gibi özellikleri içerir. Boşaltma listesi daha önce verilen özet beyanlar ile karşılaştırılır ve özet beyanda yer alan ancak boşaltmada eksik yada fazla çıkan mallar özet beyanda asıl sorumlu olan kişiye bildirilecektir. Eşya, gümrüğe teslim edildikten sonra gümrük kanunlarına uygun olarak gümrükçe onaylanmış bir rejime veya kullanıma tabi oluncaya kadar geçici

depolamada tutulur. Geçici olarak depolanacak eşya, ancak gümrük otoritesinin uygun göreceği yer ve antrepolarda koşullara uygun olarak muhafaza edilebilir.

Geçici depolama, eşyayı her türlü dış etki ve müdahaleden korumak için araçların park ettiği, yanaştığı veya karaya çıktığı depo, ambar ve hangar vb. yerlerde yapılır (GY, md. 79). Eşya, bu yerlerin işletmecilerinin sorumluluğunda ve gümrük memurlarının gözetiminde depolanır (GY, md. 78).

3.2 Gümrükçe Onaylanmış İşlem Veya Kullanım

GK'nin 46'ncı maddesine göre gümrüğe beyan edilen eşya gümrük işlemleri sırasında belirli bir statü veya işlem altında işlem görmesini ifade eder. Eşyanın gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanıma tabi tutulması, eşya sahipleri ya da bunların temsilcileri tarafından usulüne uygun olarak verilen beyanname üzerine gerçekleşir. Bu nedenle, doğru beyanname vermek ve eşyanın doğru bir şekilde tanımlanması, gümrük işlemleri açısından oldukça önemlidir. Gümrükçe onaylanan işlem veya kullanım, genellikle eşyanın ithalatı, ihracat veya diğer gümrük işlemleri sırasında uygulanır. Eşyanın bu işlem veya kullanım talimatı tabi gözetimi, belirli gümrük prosedürlerini takip etmek, vergilendirmek, izin almak veya belirli kısıtlamaları yerine getirmek gibi çeşitli nedenlere dayanabilir. Eşyanın gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanıma tabi tutulma şekli vergilendirme işlemleri açısından da oldukça önemlidir.

3.3 Gümrük Beyanı

Dış ticarete konu bir eşyanın TGB içinde tabi olacağı gümrük işlemlerinin ne olacağı sorusu gümrük beyanı ile cevabını bulmaktadır. İthal yada ihraç edilmek istenen eşyalar ithal yada ihraç amacına göre uygun olan rejimde matbu olan gümrük beyannamesi ile ilgili gümrük müdürlüğüne beyan edilir. Gümrük beyanı, eşyaya ilişkin yapılan işlemlerden devletin haberdar olması, işlemler sonucunda doğacak gümrük vergilerinin hesaplanması, tahsili veya teminat altına alınması, eşyanın TGB'de dolaşımını belirleyen gümrük rejiminin tespiti ve bu rejimin çalıştırılabilmesi amacıyla yapılan bir bildirimdir. İlgili eşyaya ilişkin düzenlenen matbu beyanlar, ait oldukları eşyaların gümrük idaresince uygun bulunması halinde tescil edilir (GK, md. 61/1). Beyanın kontrolünün ardından herhangi bir aykırılık olmadığı anlaşılmaması

halinde, ilgili gümrük vergilerinin ödenmesinin ardından eşya yükümlüye teslim edilebilecektir.

3.4 Eşyanın Gümrük Rejimi

Rejim beyanı, eşyanın gümrük işlemlerinin işleyişi için kullanım şekli ve amacına bağlı olarak gümrük tarafından onaylanan bir işlem veya statüyü ifade etmektedir. Bu beyan, eşyanın geliş ve gidiş amacına göre belirli bir gümrük rejimi altında işlem görmesini ifade eder. Gümrükçe onaylanmış işlem anlamına gelen ve genelde kullanılan rejimler eşyanın gümrük antrepo rejimi, serbest dolaşıma giriş rejimi, transit rejimi, dahilde işleme rejimi, gümrük kontrolü altında işleme rejimi, geçici ithalat rejimi, hariçte işleme rejimi ve ihracat rejimlerinden birine tabi tutulmasıdır.

Serbest Dolaşıma Giriş: TGB'ne gelen malların serbest dolaşıma girişi, malların geldikleri ülkelere göre mevcut olan ticaret politikası önlemlerinin uygulanması, eşyanın ithali için rejim kapsamında diğer yükümlülüklerin tamamlanması ve kanunen tahsili gereken gümrük vergilerinin ve diğer mali yükümlülüklerin tamamlanması ile mümkündür. Serbest dolaşım statüsünde yer almayan ancak TGB'ne varış yapan eşyaya serbest dolaşıma giriş rejiminin uygulanması durumunda, eşya serbest dolaşımda bulunan eşya statüsünü alır.

Serbest Dolaşım: Türkiye gümrük bölgesine giren ve giriş yöntemlerine tabi eşyayı ifade etmektedir. Bu terim, Türkiye'nin içinde bulunduğu gümrük birliği veya diğer ticaret anlaşmaları kapsamında, üye ülkeler arasında serbest dolaşım hükmünü sağlayan bir düzenlemeyi ifade eder. Türkiye'nin gümrük birliği topluluğu içinde yer alması sağlayan, Türkiye ile Avrupa Birliği arasındaki Gümrük Birliği Anlaşması'dır. Bu anlaşma, Türkiye'nin AB ile serbest ticaretini sağlamakta ve Türkiye'nin AB ülkeleriyle gümrük birliği içinde ticaret yapmasına imkanı vermektedir. Gümrük birliği Gümrük Birliği tarafı olan Türkiye, AB ülkeleri üyesi gümrük tarifeleri ve ticaret politikaları konusunda bir uyum içinde hareket etmektedir.

Ancak, serbest dolaşımda bulunan eşyaların giriş kurallarına tabi tutulmaları, ticaret politikası önlemlerinin uygulanması, ithalat için gereken diğer verilerin muhafazasını ve kanuni olarak alınması gereken vergi ve diğer mali yüklerin yerine getirilmesini gerektirir. Yani, eşyanın serbest dolaşımda bulunması, tamamen vergi veya işlemlerden muaf olduğu anlamı gelmez. İlgili mevzuat ve eşya muhafazasının uygun

şekilde yapılması, gümrük vergilerinin ve diğer mali yüklerin ödenmesi gerekmektedir. Gümrük dışından gelen eşyaların Türkiye Gümrük Bölgesine serbest dolaşıma girişi için belirli bir yönergeleri yerine getirmesi gerekmektedir. Bu yönergeler:

- Ticaret politikası önlemlerinin uygulanması: Malların geldiği ülkedeki ticaret politikası önlemleri, Türkiye'nin ilgili mevzuatı kapsamında uygulanmaktadır.
- Rejim kapsamındaki diğer yükümlülüklerin tamamlanması: Türkiye'nin ilgili mevzuatı çerçevesinde, eşyanın ithali için olması gereken diğer yükümlülüklerin yerine getirilmesi gerekmektedir.
- Gümrük vergilerinin ve diğer mali yükümlülüklerin tamamlanması: Eşyanın Türkiye'ye girişi için kanunen tahsilat yapılması gereken gümrük vergileri ve diğer mali giderlerin ödenmesi gerekmektedir.

Yukarıdaki işlemler yerine getirilirse, o eşya serbest dolaşımdaki eşyanın statüsünü alır. Böylece, Türkiye'deki gümrük birliği düzenlemeleri ve ilgili uluslararası anlaşmalara göre hareket edebilir.

Transit Rejimi: Transit rejim, TGB içinde herhangi bir ithalat veya ihracat rejimine tabi olmayan ve vergilendirme veya dış ticaret politikalarına tabi olmayan eşyanın bir gümrük idaresinden diğerine taşınmasını sağlayan bir gümrük rejimidir. Transit rejimi, aşağıdaki durumları içerebilir:

- a) Yabancı bir ülkeden gelen eşyanın başka bir yabancı ülkeye taşınması,
- b) Yabancı bir ülkeden Türkiye'ye gelen eşyanın Türkiye'de başka bir yabancı ülkeye taşınması,
- c) Türkiye'den yabancı bir ülkeye gönderilecek eşyanın transit olarak taşınması,
- d) Türkiye Gümrük Bölgesi içinde bulunan bir iç gümrükten diğer bir iç gümrüğe taşınacak eşyanın transit rejimi altında taşınması.

Transit rejimi, gümrük idaresi tarafından kontrol edilir ve eşyanın transit taşımacılık sürecinde gümrüklenmesini, izlenmesini ve güvenliğini sağlar. Bu rejim, uluslararası ticaretin akışını kolaylaştırır, lojistik maliyetleri düşürür ve transit geçişlerin hızlı ve etkin bir şekilde gerçekleşmesini sağlar. Transit rejimine tabi eşya, Türkiye Gümrük Bölgesi içinde belirli bir süre boyunca bulunabilir ve belirli gümrük kontrollerine tabi

tutulabilir. Bu süre içinde eşyanın transit geçişine ilişkin belgelerin eksiksiz ve doğru şekilde sunulması önemlidir.

Gümrük antrepo rejimi: Gümrük antreposu, ithalat yükümlülüklerine ve ticaret politikası uygulamasına tabi tutulmamış ve serbest dolaşıma girişi gerçekleşmemiş yabancı menşeli eşyanın geçici olarak muhafaza edildiği yerleri ifade eder. Bu antrepolar, gümrük vergilerine ve ticaret politikası önlemlerine tabi olmadan eşyanın depolanmasını sağlar. Gümrük antreposunda muhafaza edilen eşyaya herhangi bir işlem yapılmaz ve serbest dolaşıma girmesi gerektiğinde gümrük vergileri ve diğer yükümlülükler uygulanır.

Antrepo rejimi, ticaret faaliyetlerinde esneklik sağlamak ve lojistik avantajlar sunmak amacıyla kullanılır. İthalatçılar, antrepo rejimi sayesinde eşyalarını gümrük vergileri ödemeden depolayabilir, işlem görmesini erteler ve gerektiğinde ihraç veya yerel satış yapma seçeneği elde edebilir. Bu şekilde, eşyaların depolama maliyetleri azalır ve ticaret süreçleri daha verimli hale gelir.

Dâhilde işleme rejimi: İhracatı yapılacak olan ürünlerin üretimi için gerekli olan malzemelerin gümrük vergisinden muaf olarak kullanılmasını sağlar. İşletmeler, bu rejim altında ihraç edecekleri ürünün üretimi için dışarıdan ithal ettikleri ara mallar, hammadde, yardımcı madde, yarı mamul ara malı ve ambalaj malzemelerini vergiden muaf olarak temin edebilirler. İhracat yapmak isteyen işletmeler, ihraç edecekleri ürünün üretimi için gereken malzemeleri ithal etmek istediklerinde, Dahilde İşleme İzin Belgesi (DİİB) almak zorundadır. DİİB, işletmeye vergi muafiyeti ve çeşitli kolaylıklar sağlar. İthal edilen malzemeler, işletme tarafından üretim sürecinde kullanılır ve sonunda ihraç edilecek işlem görmüş ürünler elde edilir. Dahilde İşleme Rejimi, serbest dolaşımda bulunmayan eşyanın gümrüğe girişini düzenler. İşletme, ithalat sırasında oluşacak vergi yükümlülüklerini nakit veya banka teminatıyla karşılamak veya serbest dolaşım rejimini kullanmak suretiyle eşyayı gümrüğe sokar. Eşya, bir veya birden fazla işçilik veya diğer yapısal işlemlerden geçirilerek işlem görmüş ürünler haline dönüştürülür. İhraç edildiğinde, teminat geri verilir veya alınan vergiler iade edilir. Dahilde İşleme Rejimi, ihracatı teşvik etmek, işletmelere maliyet avantajı sağlamak ve uluslararası rekabet gücünü artırmak amacıyla uygulanır. İşletmeler, bu rejim altında gümrük vergisinden muaf olarak ithal ettikleri malzemeleri kullanarak ihraç ürünlerini üretebilirler. Ancak, DİİB alınması, gerekli prosedürlerin takip edilmesi ve belirlenen şartlara uyulması gerekmektedir.

Gümrük kontrolü altında işleme rejimi: Gümrük Kontrolü Altında İşleme Rejimi, serbest dolaşım statüsünde olmayan bir eşyanın Türkiye Gümrük Bölgesi'nde belirli bir işlemten geçirilerek elde edilen ürünlerin, işlemten önceki niteliklerini veya durumlarını değiştirmeden, tabi oldukları gümrük vergileri üzerinden serbest dolaşıma girmelerine imkan tanıyan bir düzenlemeyi ifade eder. Bu rejim altında, serbest dolaşım statüsünde olmayan bir eşya TGB'ye getirilir ve belirli bir işlemten geçirilir. İşleme süreci, eşyanın niteliğini veya durumunu değiştirmeden, sadece belirli bir işlem veya faaliyetin uygulanmasıyla gerçekleşir. İşlemten geçirilen eşyanın sonucunda elde edilen ürünler, işlenmiş ürün olarak adlandırılır. Gümrük Kontrolü Altında İşleme Rejimi, işlenmiş ürünlerin serbest dolaşıma girmesini sağlarken, bu ürünler üzerinde tabi olunan gümrük vergilerinin tahsil edilmesine olanak tanır. Bu şekilde, işleme rejimi sayesinde işlenmiş ürünler, serbest dolaşıma girebilmekte ve ticareti yapılabilir. Bu rejim, özellikle uluslararası tedarik zincirindeki işleme ve imalat faaliyetlerinin kolaylaştırılması, maliyetlerin azaltılması ve rekabetçiliğin artırılması amacıyla kullanılır. İşletmeler, bu rejim altında serbest dolaşıma girmemiş eşyaları TGB içinde işlemten geçirebilir, üretim süreçlerinde kullanabilir ve işlenmiş ürünleri ihraç edebilir. Ancak, işleme süreci ve gümrük kontrolleri belirli kurallara tabidir ve uygun prosedürlerin takip edilmesi gerekmektedir.

Geçici ithalat rejimi: Geçici İthalat Rejimi, serbest dolaşımda bulunmayan eşyaların TGB içinde geçici olarak kullanılmasını ve bu süre boyunca ticaret politikası önlemlerine tabi olmadan ve kullanım sürecindeki ilk şekliyle farklılaşmadan, olağan yıpranma dışında değişikliklere uğramadan yeniden ihracının yapılmasını sağlar. Bu rejim altında, eşyalar belirli bir süre boyunca TGB içinde kullanılabilir ve bu süreler dahilinde ithalat vergilerinden tamamen veya kısmen muaf tutulabilir. İşletmelere maliyet avantajı sağlar, üretim süreçlerini kolaylaştırır ve ticaret faaliyetlerinin sürdürülmesine imkan tanır. İthalat vergilerinden muafiyet, ticaret politikası önlemlerine tabi olmama ve sınırlı değişikliklerin olması, işletmelere esneklik ve verimlilik sunar. Geçici İthalat Rejimi'ni kullanacak olan işletmeler, belirlenen prosedürleri takip etmeli ve gerekli gümrük işlemlerini gerçekleştirmelidir. Ayrıca, eşyaların belirli bir süre içinde TGB'den çıkarılması veya uygun şekilde beyan edilmesi gerekmektedir. Bu rejim, ticaretin kolaylaştırılması, maliyetlerin azaltılması ve işletmelere rekabet avantajı sağlanması amacıyla uygulanır. İşletmeler, geçici ithalat sürecinde vergi avantajı elde edebilir, üretim süreçlerini optimize edebilir ve

daha rekabetçi bir konuma gelebilir. Ancak, uygun prosedürlerin takip edilmesi ve gerekliliklerin yerine getirilmesi önemlidir.

Hariçte işleme rejimi: Hariçte işleme rejimi, Türkiye'de yürütülen üretim faaliyetlerinin verimliliğini artırmak, ileri teknoloji kullanımını teşvik etmek ve rekabet gücünü artırmak amacıyla uygulanmaktadır. Bu rejimde, Türkiye'ye getirilen eşyaların ihracat potansiyeli artırılarak, yurt dışında işlenip değerlendirilmesi sağlanır. Bu süreçte elde edilen ürünler, ithalat vergilerinden muafiyetle yeniden Türkiye'ye getirilerek serbest dolaşıma sokulabilir. Türkiye'de yürütülen üretim sürecinde serbest dolaşımda bulunan veya dahilde işleme rejimi kapsamında yurda getirilen eşyaların, daha ileri düzeyde işlemek, onarmak veya yenileştirmek amacıyla geçici olarak Türkiye Gümrük Bölgesi dışına veya Serbest Bölgelere ihraç edilmesi ve bu faaliyetler sonucunda elde edilen ürünlerin ithalat vergilerinden tam veya kısmi muafiyetle yeniden serbest dolaşıma girmesi ve standart değişimle ithaline ilişkin hükümlerin uygulandığı bir rejimi ifade eder.

Hariçte işleme rejimi, Türkiye'deki sanayicilere daha geniş pazar olanakları sunar, yerli üretimin artmasını sağlar ve ihracatı teşvik eder. Aynı zamanda yurt dışında yapılan işlemler sayesinde ürünlerin kalitesi ve değeri artabilir. Bu rejimi kullanarak, Türkiye'deki üreticiler daha karmaşık ve yüksek katma değerli ürünler üretebilir ve uluslararası ticarete daha rekabetçi hale gelebilir.

İhracat rejimi: İhracat yapılabilmesi için uluslararası anlaşmalara ve iç mevzuata uyulması gereken kısıtlamalar ve yasaklamalar bulunabilir. İhracat rejimi, Türkiye'den gönderilen ürünlerin ihracatını düzenleyen hükümlerin bütünüdür. Uluslararası ikili anlaşmalar gereği yasaklanmış veya ilgili yasalar, tüzükler ve kararnamelerle konulmuş her türlü yasaklama ve mevzuat hükümleri saklı tutulur. Yani, ihracat rejimi, genel olarak Türkiye'den gönderilen ürünlerin ihracatının serbest olduğunu ifade etse de, belirli ürünler veya hedef ülkeler için ihracat kısıtlamaları veya yasaklamaları olabilir. Bu kısıtlamalar ve yasaklamalar, uluslararası taahhütler, ulusal güvenlik, sağlık, çevre koruması ve diğer ilgili konular gibi çeşitli faktörlere dayanabilir.

3.5 Serbest Bölgeye Eşya Girişi

Serbest bölgeler işleyiş açısından yurt dışı olarak gözükmekte olsa da TGB mevzuatı hükümleri esas alınarak girişi ve çıkışı işlemi yapılmaktadır. Serbest bölgelere

Türkiye’den gönderilen her ürün ihracat sayılırken, Serbest bölgeden Türkiye’ye giren her ürün ithalat sayılmaktadır. Çünkü üretilen ürünler gerekli olan millileştirme rejimlerine tabi tutulmamıştır.

3.6 Eşyanın Yeniden İhracı

GK’nin 163’üncü maddesine göre serbest dolaşımda olmayan eşya, TGB’den yeniden ihraç edilebilmektedir. Bu maddeye göre eşya sahibinin başvurusu üzerine ve sehven beyanname konusu eşyanın yanlış gümrük rejimi beyanında bulunulduğu veya beyan edilen gümrük rejiminin eşyanın vasfına ve niteliğine uygun olmaması gibi özel sebeplerle mümkün olamayacağına ilişkin belgelerin ibrazı, ilgili kurumlarca yapılan kontroller sonucunda eşyanın TGB’ye girmesinin uygun bulunmaması ve kusurlu veya ithalinde esas alınan sözleşme hükümlerine aykırılık nedeniyle ithalatçı tarafından eşyanın kabul edilmemesi durumunda eşyanın yeniden ihracı söz konusu olabilmektedir.

3.7 Gümrük Kıymet

Gümrük kıymeti, gümrük vergileri uygulamasında matrah kavramına karşılık gelmek üzere kullanılmaktadır. Matrah; verginin üzerinden hesaplandığı değer veya miktar olarak tanımlanmaktadır. Gümrük vergileri bakımından ise vergi matrahı, advalorem (değer) veya spesifik (miktar-ağırlık) esaslı olabilmektedir (Çelik, 1999, s. 22). Bu matrah türlerinden değer esaslı matrah türünü ifade etmek üzere GK’de “gümrük kıymeti” kavramı kullanılmaktadır.

3.7.1 Genel tanımlama

Gümrük vergilerinde temelde değer esaslı vergi matrahı kabul edilmekte ve eşyanın vergi matrahı (gümrük kıymeti) satış bedeli olmaktadır. Nitekim GK’nin eşyanın gümrük kıymetinin belirlenmesi konusunda hükümlerini içeren 24’üncü ve takip eden maddeleri de, matrahın değer esasına göre nasıl belirleneceğine ilişkin (gümrük kıymetine ilişkin) hükümleri içermektedir. Ancak her ne kadar gümrük vergilerinde matrah temelde değer esasına göre belirlense de, GK’nin 32’nci maddesine göre matrah istisnai olsa da ağırlık esasına göre belirlenebilmektedir. Böyle bir durumda eşyanın adedi, ağırlığı vb. verginin matrahı olmaktadır.

3.7.2 Gümrük kıymetinin yükümlü açısından önemi

Gümrük vergileri bakımından değer esaslı vergi matrahının kabul edilmesi gümrük kıymeti kavramının önemini arttırmaktadır. Eşyanın gümrük kıymetinin doğru bir şekilde belirlenmesi, yükümlüler ile gümrük idaresi arasında ortaya çıkabilecek uyuşmazlıkların önüne geçer. Eşyanın hangi kıymet üzerinden beyan edileceği, gümrük vergilerinin hangi kıymet üzerinden tahsil edileceği gibi konular, gümrük idaresi ile yükümlüler arasında çeşitli nedenlerle uyuşmazlıklara sebep olabilir. Yükümlüler, eşyanın değerini düşük beyan ederek vergiden kaçınmaya veya azalmaya çalışabilirken, gümrük idaresi ise eşyanın değerini yüksek tespit ederek vergi tahsilatını artırmaya çalışabilir. Bu tür uyuşmazlıkların çözümü, gümrük kıymetinin doğru ve adil bir şekilde belirlenmesine bağlıdır. Bu yönüyle eşyanın gümrük kıymetinin doğru bir şekilde belirlenmesi, yükümlüler ile gümrük idaresi arasında çıkacak gümrük kıymeti konulu uyuşmazlıkların önüne geçecektir. Gümrük kıymetinin objektif kriterlere göre belirlenmesi, vergilendirmede yatay adaletin sağlanmasına yardımcı olur. Bu, vergilerin tüm yükümlüler tarafından adil bir şekilde ödenmesini sağlar ve vergi kaybını önler. Aynı zamanda, gümrük kıymetinin doğru bir şekilde belirlenmesi, verginin doğru bir şekilde hesaplanmasını ve vergilendirme sürecinin sağlıklı bir şekilde işlenmesini sağlar. Bu da gümrük idaresinin vergi tahsilatını etkili bir şekilde yapabilmesini sağlar. Sonuç olarak, gümrük kıymetinin doğru bir şekilde belirlenmesi, gümrük idaresi ile yükümlüler arasında çıkabilecek uyuşmazlıkların önüne geçer.

3.8 Eşyanın Gümrük Kıymeti ve Gümrük Kıymetinin Tespiti

Kıymet kelimesi gerçek anlamda bir ürünün yada bir hizmetin değerini ve bedelini temsil etmektedir. Bir hizmet yada ürün alım ve satımı yapmak veya takasında bulunmak ekonomik anlamda bir kıymeti oluşturur. Uluslararası ticarete konu olan alım ve satımı yapılan eşyanın gümrük mevzuatı çerçevesinde belirlenen değerine veya bedeline eşyanın gümrük kıymeti diyebiliriz.

3.9 Gümrük Kıymetinin Doğuşu

Uluslararası ticarete konu edilen eşyanın miktarı üzerinden belirli bir fiyat ile düzenlenen, satıcının asıl sorumluluğunun ürünü alıcıya ulaştırmak, alıcının ise ana

yükümlülüğünün malın bedelini ya da değerini satıcıya ödemek olduğunu gösteren bir sözleşme imzalanır. Bu sözleşmelerde mal bedelinin ne şekilde ödeneceğine ve ürün tesliminin ne şekilde yapılacağına, ne zaman yapılacağı gibi yükümlülük bilgileri yer almaktadır.

3.10 Gümrük Kıymetinin Gümrük İdaresine Beyanı

İthal ya da ihraç edilecek ya da gümrükte rejim beyanında bulunacak eşyalar için mevzuata uygun bir şekilde bildirimde bulunulur. Bu bildirim yazılı ya da sözlü olarak yapılabilir ve gümrük beyanı denilir. Gümrük idaresine yapılacak olan beyan için beyannameye eklenecek olan belgeler eşyanın kıymetinin belirlenmesi ile ilgilidir. Bu belgeler sırasıyla Fatura, Navlun, Sigorta, Kıymet bildirim formu ve Uluslararası dolaşım belgeleridir.

Gümrük idaresi yapılan beyanda eşyanın kıymetinin belirlenmesinde, kıymetin doğruluğunun tespiti için sorumludan ilave olarak belge ve bilgi isteme yetkisine sahiptir. Bazı durumlarda ise kıymetin tespit edilmesi için gümrük idareleri diğer yetkili makamlarla bilgi akışı sağlayarak araştırma yapabilir. Yapılan bu araştırma ve incelemeler sonunca eşyanın kıymetinin sorumlusunca yanlış beyan edildiği anlaşılırsa bu durumda ağır cezai işlem ve yaptırımlar uygulanabilir.

3.11 Gümrük Kıymeti Belirleme Yöntemleri

İthal edilecek olan eşyanın gümrük kıymetinin belirlemede gümrük mevzuatında yer alan altı farklı kıymet tespit yöntemleri uygulanır. Bu yöntemler;

1. Satış Bedeli Yöntemi: Satış bedeli, eşyanın ihracatçı tarafından alıcıya fatura edilen gerçek satış bedelini ifade eder.
2. Aynı Eşyanın Satış Bedeli Yöntemi: Bu yöntem, benzer eşyanın fiyatının bulunamaması durumunda veya gümrük idaresi tarafından kabul edilmemesi durumunda kullanılabilir.
3. Benzer Eşyanın Satış Bedeli Yöntemi: Benzer eşyanın satış bedeli bulunamazsa veya gümrük idaresi tarafından kabul edilmezse, diğer yöntemler kullanılabilir.
4. İndirgeme Yöntemi : İndirgeme yöntemi genellikle eşyanın satış bedelinin, ithalat sürecinde ortaya çıkan maliyetlerin ve kar marjının düşürülmesi amacıyla kullanılır.

5. Hesaplanmış Kıymet Yöntemi: Bu yöntem genellikle eşyanın bileşenlerinin maliyetinin toplanması veya üretim sürecinin maliyetlerinin hesaplanması gibi faktörlere dayanır.

6. Son Yöntem: Eğer yukarıda belirtilen yöntemler kullanılarak gümrük kıymeti belirlenemezse, gümrük idaresi tarafından takdiri bir değerlendirme yapılır ve eşyanın gümrük kıymeti bu şekilde tespit edilir.

Bu yöntemler, gümrük mevzuatına ve uygulamaya göre değişebilir ve farklı durumlar için öncelik sırası belirlenebilir. Gümrük kıymeti belirlenirken normal şartlarda eşyanın kıymeti satış bedeli olmakla birlikte bu eşyanın satışta uygulanacak olan bedelinin tespiti mümkün olmaması durumunda diğer yöntemler uygulanarak eşyanın gümrük kıymeti belirlenir.

Satış bedeli yöntemi; bu yöntemde ithal eşyasının satış bedeli olan tutar o eşyanın gümrük kıymeti olarak belirlenir. Eşyanın ithali esnasında ödenecek yada ödenen tutarlar ve mevzuatça belirlenen ilaveler ,indirimler eşyanın satış bedelini oluşturmaktadır. Durumu bir formül üzerinde ifade etmek gerekirse; Satış bedeli = Fiilen Ödenen veya Ödenecek Fiyat + İlaveler-İndirimler

Satış bedelinin tespitinde yer alan ilaveler alıcı tarafından ödenir. Bunları komisyonlar, eşyaların ambalaj ve kapların maliyeti, nakliye, iç boşaltma, liman giderleri gibi bedelleri örnek verebiliriz.

Aynı eşyanın satış bedeli yöntemi; bu yöntemde şayet eşyanın satış bedeli ile kıymeti belirlenememişse Türkiye' ye ihraç amaçlı satılmış olan eşyanın kıymeti aynı veya yakın bir süre önce ihraç edilen aynı eşyanın satış bedelidir. Bu durumda aynı eşyaya ait birden çok satış bedeli tespit edilmiş olursa ithal eşyasının gümrük kıymeti olarak en düşük olan bedel kullanılır. Aynı eşyanın satış bedeli yöntemindeki diğer bir önemli husus, eşyanın aynı eşya olması kavramıdır. İlgili mevzuat dahilinde bir eşyanın aynı eşya olarak kabul görmesi için çeşitli özelliklere sahip olması gerektiği anlaşılmaktadır.

Benzer eşyanın satış bedeli yöntemi; Eşyanın kıymeti bundan önceki “satış bedeli” ve “aynı eşyanın satış bedeli” yöntemleri ile tespit edilememiş ise “benzer eşyanın satış bedeli” yöntemine geçiş yapılır. Burada kıymet Türkiye'ye ihraç edilmek üzere satılmış bir eşyanın aynı veya yakın bir tarihte ihracı gerçekleşen benzer bir eşyanın satış bedelidir. Burada kıymet belirlenirken kıymeti tespit edilecek olan eşya ile ticari

oranda yaklaşık yada aynı miktarda satışı yapılan benzer eşyanın kıymeti satış bedeli olarak kullanılır.

Satış yöntemlerinde ifadelerde karışıklık olmaması için; Aynı eşya deyimi; kalite, fiziksel özellik ve bilinen diğer tanımlayıcı özellikler de dahil olmak üzere aynı ülkede yapılmış eşyayı ifade etmektedir.

Benzer eşya deyimi; her özellikte veya durumda aynı olmamak üzere işlevsel yönleri ve birbirine muadil olmayı kılan yapısal veya bezer unsurları olan ve aynı ülkede üretilmiş ürünü ifade eder.

İndirgeme yöntemi; Diğer üç yöntem ile kıymet belirlenememiş ise ve yükümlü olanında bir talibi bulunmuyor ise eşyanın kıymeti indirgeme yöntemi ile belirlenecektir. GY' nin 48'inci maddesinde bu yöntemle göre kıymet tespitine ilişkin bilgiler yer almaktadır. Kıymet indirgeme yönteminde, kıymeti belirlenecek olan eşya veya aynı veya benzer olan bir eşya Türkiye'de ithal edilmiş ve satılmış ise, bu satışa ait birim fiyatı esas alınır. Özellikle eşyanın satışı yapılan ürünün satışa ait birim fiyatı, Türkiye'deki müşterilere benzer bir tarih aralığında yapılan satışlara dayanarak belirlenir. Bu yöntemde, eşyanın gerçek piyasa değeri yerine satışa ait birim fiyatı kullanılır ve bu fiyat kıymetin indirgenmesine tabi tutularak belirlenir. Bu şekilde kıymet indirgeme yöntemiyle adil ve objektif bir kıymet tespiti sağlanmaya çalışılır.

Hesaplanmış kıymet yöntemi; Bu yöntemle göre kıymet hesaplanması eşyanın ithalatçısı tarafından gümrük idaresine bilgi ve belgelerin doğruluğunu ispatlayıcı belgelerin ve üretici olan ülkenin makamlarından aldığı belgeleri sunması ile olur. Hesaplanmış kıymet için bir takım unsurların oluşması gerekmektedir. İthal edilecek olunun eşyanın imalatında kullanılan ürünlerin bedelleri ve değerleri, ihraç eden ülkedeki üreticiler tarafından değeri belirlenecek ürün ile aynı cins ve nevi olan eşyanın satışından elde edilen kar ve giderler, ithal edilecek olan eşyaya ait varış yerine kadar olan navlun, ardiye, sigorta, yükleme ve boşaltma ücretlerinin ispatı gerekir.

Son Yöntem; Bundan önce belirtilen beş yöntemle göre kıymetin belirlenememesi durumunda ithal eşyasının kıymeti son yöntemle göre belirlenir. Bu son yöntemde, öncelikli olarak Türkiye'de üretilen eşyanın ülke içindeki satış fiyatı göz önünde bulundurulur. Gümrük idaresi tarafından belirlenen iki farklı kıymetten daha yüksek olan bu satış fiyatı kıymet olarak kabul edilir. Diğer yöntemlerde ise eşyanın üretildiği ihracat ülkesindeki iç piyasa değeri, aynı veya benzer eşyanın hesaplanmış değeri

dışında yer alan maliyet bedeli, Türkiye'den üçüncü bir ülkeye ihraç edilen eşyanın değeri ve asgari olarak uygulanan gümrük kıymetleri dikkate alınır. Keyfi veya fiktif kıymetler ise bu yöntemlerde göz önünde bulundurulmaz. Son yöntem, diğer yöntemlerin uygulanamadığı durumlarda gümrük idaresine bir temel sağlamak ve uygun bir kıymet tespit etmek amacıyla kullanılan bir sistemdir. Böylece adil ve objektif bir kıymet tespiti yapılması hedeflenir.

4. GÜMRÜK YÜKÜMLÜLÜĞÜ

Vergi Usul Kanunu'nun 8'inci maddesi, vergi mükellefiyetini tanımlamaktadır ve bu kavram “vergi yükümlüsü-mükellefi” ve vergi borcu olan gerçek veya tüzel kişileri ifade etmektedir (Mualla, 1992, s. 73-74). Gümrük mevzuatında ise bu kavram "yükümlü" olarak tanımlanmaktadır. Gümrük mevzuatında yükümlü kavramı “gümrük yükümlülüğünü yerine getirmekle sorumlu olan bütün kişileri”, gümrük yükümlülüğü ise mevzuat içinde oluşacak olan vergileri “ödeme zorunluluğu” olarak ifade edilmektedir. Vergi usulü kanununa göre vergi mükellefi ve vergi sorumlusu olarak iki kavram halinde ele alınmaktadır (Öncel, 1992, s.73-74). Gümrük kanunu hükmüne bakıldığında gümrük yükümlülüğü oluşan vergilerin ödenmesi açısından sadece maddi bir yükümlülük olduğu anlaşılrsa da, GK'nun diğer sair hükümleri göz önüne alındığında bu kavram hem maddi hem de şekli olarak yükümlüleri dahil eden bir kavram olduğu anlaşılmaktadır.

Gümrük kanununun 4'üncü maddesinde “kişiler” olarak belirtilen gerçek ve tüzel kişiler (kendi adına yada temsil ile hareket edenler), kanunlar, Cumhurbaşkanı kararları ve bunlara bağlı olan diğer sair mevzuatlara dayalı hükümlere uymak, ortaya çıkan vergileri ödemek, dış ticarete bağlı olarak kontrol ve gözetimlere tabi olmak ve uyulması zorunlu olan her türlü kanuni işlemleri yerine getirmekle sorumludur. Dolayısı ile GK'da belirtilen ve idare ile muhatap olacak kişiler şekli ve usul olarak yükümlülükleri yerine getirmek zorunluluğu yanında maddi olarak da vergileri ödemek zorunluluğu içindedir. Bunun anlamı “yükümlü” olarak sadece eşya sahibinin değil doğrudan yada dolaylı olarak eşya sahibinin temsilcilerini de ifade etmektedir. Gümrük beyanının eşya sahibinin adına hareket eden dolaylı yada doğrudan temsilcisi yapılması kanunen mümkündür. Bu şekilde yapılan beyanlarda beyan yapanın temsil yetkisi durumuna göre yükümlülük fark etmektedir. Temsil yolu ile yapılan beyanlarda yükümlü ile temsilci arasındaki bu bağlantıya açıklık getirilmesi gümrük vergileri açısından yükümlünün belirlenmesinde büyük önem arz etmektedir.

4.1 Temsil İlişkisi

Temsil genel olarak bir kişinin temsil yetkisine dayanarak başka bir kişi adına temsilci sıfatıyla hukuki işlemleri yapmasıdır. Gümrük işlemlerinde de temsil yetkisi önemli bir konudur. Burada belirtilen kişiler hukuken tüzel yada gerçek kişi vasfına sahip olmamakla birlikte mevzuat dahilinde tasarruf yapma yetkisi tanınan kişileri anlatmaktadır.

Gümrük kanunun 5'inci maddesinde gümrük idarelerinde işleri temsilci olarak takip edebilecek kişiler ve temsil hükümleri yer almaktadır. Bu maddeye göre gümrükle muhatap olacak bütün kişiler kendilerine mevzuatın ön gördüğü işlemleri ve tasarrufları yapmak üzere gümrük idarelerinde kendilerini temsil edecek bir temsilci tayin edebilirler. Gümrük Kanunu'nun temsil hükümleri, gümrük işlemlerinin etkin ve düzenli bir şekilde yürütülmesini sağlamak amacıyla düzenlenmiştir. Bu sayede, eşya sahipleri veya temsilcileri, gümrük işlemlerini daha iyi takip edebilir, mevzuata uygun olarak beyanlarını yapabilir ve gerekli prosedürleri yerine getirebilirler. Temsil yetkisi mevzuata göre dolaylı ve doğrudan olabilir. Temsil eden kişi gümrük idaresine temsil yetkisini ibraz etmek zorundadır.

4.2 Doğrudan Temsil

Bu temsil yetkisi ile temsilci eşya sahibini adına ve hesabına hareket etmektedir. Burada eşya sahibi gümrük idarelerine karşı ilk dereceden sorumlu olan kişidir. Bunun sebebi ithalatla beyanı kendisi yapmakta olup yükümlü olarak kendisi gözükmektedir. Doğrudan temsil ile hareket eden kişiler beyanı eşya sahibi adına yapmaktadır. Dolayısı ile doğrudan temsil yapılan durumlarda temsilci yükümlü statüsüne sahip değildir. Gümrük yönetmeliğinin (GY) 561'inci maddesinde doğrudan temsil yoluyla iş takibi yapılmasında gerek duyulan hükümlere yer verilmiştir.

(4) (Değişik birinci paragraf:RG-31/3/2010-27538) Gümrük idarelerinde doğrudan temsil yoluyla iş takibi yapılabilmesi konusunda aşağıdaki hükümler uygulanır.

a) (Değişik:RG-31/3/2010-27538) Gümrük idarelerinde özel hukuk tüzel kişilerinin doğrudan temsil yoluyla iş takibi yapacak kanuni temsilcileri hariç diğer kişilerde, Kanunun 227 nci maddesinin birinci fıkrasının (g) ve (h) dışındaki bentlerinde sayılan şartlar aranır. Beyanname imzalanabilmesi, tahakkukun tebellüğü ve itiraz gibi hukuki sonuç doğuran tasarruf ve işlemler dahil, tüm gümrük işlemlerinin takibinde; çalıştığı şirket tarafından sigorta ettirildiğine ilişkin Sosyal Güvenlik Kurumu aylık sigorta primleri bordrosu, şirketi temsil etmeye yetkili

olduğunu gösterir temsil belgesini haiz olması ve temsil belgesinin Ticaret Sicil Gazetesinde yayımlanması ve konuya ilişkin (Değişik ibare:RG-3/1/2019/-30644) Ticaret Sicil Yönetmeliğinin 16 ncı maddesi uyarınca düzenlenen Ticaret Sicil Tasdiknamesinin ilgili gümrük idaresine ibrazı zorunludur. Özet beyan ve taşıdıkları eşyanın sadece transit işlemlerini yapacak kara, deniz ve havayolu işletmeleri ile nakliyeciler kuruluş temsilcilerinde söz konusu şartlar aranmaz.

b) (Değişik:RG-31/3/2010-27538) Doğrudan temsil yolu ile iş takibi yapacak kişilerin gümrük işlemleri için gerekli BİLGE Kullanıcı Kodu taleplerinde (a) bendinde belirtilen belgeler ilgili gümrük idaresi tarafından aranır. Belgelerin ibraz edilmemesi veya eksik ibraz edilmesi halinde ilgililere kullanıcı kodu verilmez veya bloke konulur.

c) 1) Devlet, belediye ve özel idarelerle, diğer kamu tüzel kişilerinin memurları idare ve müesseselerine ait eşyanın gümrük işlemlerini takibe yetkilidir.

2) Bu kurumlarda çalışan memurların durumu, gümrüğe resmi bir belge ile ispat olunur. Gümrük işlemlerini takibe yetkili memurların değiştirilmesi halinde bu durum gümrük idarelerine bildirilir. Bu memurların gerek gümrük beyannamelerinde ve gerekse diğer belgeler üzerinde imzalarının yanına kuruluş unvanını eklemeleri gerekir.

Ç) Kara, deniz ve havayolu işletmeleri ile nakliyeciler kuruluş temsilcileri, taşıdıkları eşyanın sadece transit işlemlerini doğrudan temsil yoluyla takip edebilir (Gümrük Yönetmeliği, T.C. Resmi Gazete, 27369, 07 Ekim 2009).

hükümleri amirdir. Bu hüküm doğrultusunda, doğrudan temsil yoluyla iş takibi yapabilmek için vekilin eşya sahibi adına hareket ettiğini kanıtlayan belgeler ve vekaletname sunulması gerekmektedir.

4.3 Dolaylı Temsil

Gümrük kanunun 561'inci maddesi 3'üncü fıkrası dolaylı temsil yoluyla iş takibi yapabilecek kişilerin "Gümrük Müşavirleri" olduğunu belirtmektedir. Dolaylı temsil, bir kişinin kendi adına, ancak başkasının hesabına hareket etmesi anlamına gelir. Gümrük müşavirleri, eşya sahibi tarafından noter onaylı vekalet ile yetkilendirildiği takdirde, müşterileri adına gümrük işlemlerini gerçekleştirme yetkisine sahiptirler. Bu yetki, Gümrük Kanunu'nun 5'inci ve 225'inci maddeleri kapsamında eşyanın gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanıma tabi tutulması, yani bir rejim beyanında bulunulması gibi işlemleri yapma yetkisini içerir (Gedik, 2018, s. 679). Gümrük müşavirlerinin yetkilendirilmesi ve dolaylı temsil yetkisi, müşterilerin gümrük işlemlerini kolaylaştırmak ve profesyonel yardım alarak uygun şekilde yürütülmesini sağlamak amacıyla yapılmıştır. Bu şekilde, müşterilerin gümrük

mevzuatına uygun olarak beyanlarını yapmaları ve gereken işlemleri gerçekleştirmeleri sağlanır.

Bu yetkinin Gümrük Müşavirlerine verilmesinin sebepleri; mevzuatın sürekli değişmesi, işlemlerin uzman eliyle yapılması gerekliliği, sorumlulukların dağıtılması ve idarelerde iş akışının daha hızlı sağlanması gibi nedenlerdir. Gümrük müşavirleri işlemleri yaparken aldıkları vekâleti gümrük idarelerine sunmak zorundadır. Bu vekâletleri ibraz etmeyen müşavirler iş takibi yapamazlar. Gümrük müşaviri ile eşya sahipleri arasında düzenlenen vekâlet sözleşmeleri bir tek müşavire çeşitli yükümlülükler getirmemekte olup eşya sahibine de vekalet verdiği müşavire ya da müşavirlik şirketine ücret ödeme yükümlülüğü getirmektedir. Vekâlet veren yani eşya sahibi olanlar hizmet bedelini ödemek dışında müşavir tarafından yapılan giderleri, müşavir tarafından eşya sahibi adına ödenen borç ve avansları tazmin etme yükü altındadır. Ancak, bu yetkinin kullanımıyla birlikte, gümrük müşavirlerinin sorumlulukları da gelmektedir. Dolaylı temsil yoluyla hareket eden gümrük müşavirleri, beyan ettikleri bilgilerin doğru ve tam olduğundan emin olmakla yükümlüdürler. Gümrük müşavirleri, müşterileri adına beyanlarda bulunurken ve işlemleri yaparken gerekli özeni göstermeli ve güncel mevzuata uygun hareket etmelidir.

4.4 Gümrük Müşaviri

Gümrük Müşaviri, dolaylı bir vekaletname yoluyla Gümrük Kanunu kapsamındaki tasarruf ve işlemleri yürüten kişidir. Gümrük müşavirlerinin görevleri arasında uluslararası ticaretle uğraşan gerçek ve tüzel kişilere gümrük kanunları hakkında bilgi vermek, gümrük işlemlerini resmi makamların gözetimi altında takip etmek ve uygulamak, dış ticaret işlemlerini hızlandırmak ve hafifletmek yer alır (Baş, 2016, s. 196). Gümrük işlemlerinde idare ile muhattap olacak kişiler yapılan beyana ve rejimlere göre farklılık göstermektedir (Şenyüz, 2020, s. 110). Mevzuat, gümrük müşavirlerinin belirli görevlerini ve yükümlülüklerini açıklamaktadır. Bunlar arasında doğru ve eksiksiz beyan verme, müşteri formalitelerini yerine getirme, genel danışmanlık ve yönlendirme gibi görevler bulunmaktadır.

Gümrük müşaviri olarak çalışabilme şartları, Gümrük Kanunu'nun ilgili 228'inci maddesinde düzenlenmiştir. Bu zorlu mesleğin şartları eğitim, belge veya sertifika gerekliliklerini gözetir. Gümrük müşavirlerinin güncel gümrük mevzuatı takip etme

ve sürekli eğitim almaları önemlidir, çünkü takip edilen işlemler sürekli olarak değişken ve güncel bilgilere dayanmayı gerektirir.

Madde 228 – 1. 227 nci maddenin 1 inci fıkrasının (f) bendinin (ii) alt bendi hariç olmak üzere, aynı fıkarda belirtilen koşulları taşıyan ve iki yıl süre ile gümrük müşavir yardımcılığı yaparak, gümrük mevzuatı ve gümrüğe ilişkin iktisadi, ticari ve mali konuları kapsayan sınavda başarılı olan kişiler, gümrük müşavirliği yapmaya hak kazanır.

2. a) Gümrük idaresinde on yıl çalışmış olup, bunun üç yılını şube müdürü, gümrük müdürü, gümrük muhafaza müdürü, gümrük başmüdür yardımcısı ve gümrük muhafaza başmüdür yardımcısı görevlerinden geçirenlerden, görevlerinden, istifa eden veya emekliye ayrılanlar 227 nci maddenin 1 inci fıkrasında belirtilen koşulları taşımaları halinde, staj koşuluna tabi tutulmaksızın gümrük müşavirliği sınavına girebilirler. Bu kişilere, talep halinde sınav ve staj koşulu aranmaksızın Gümrük Müşavir Yardımcısı İzin Belgesi verilir.

b) Gümrük idaresinde gümrük başmüdürü, gümrük muhafaza başmüdürü, gümrük uzmanı, kontrolör, gümrük müfettişi, daire başkanı ve daha üst görevlerde en az on yıl çalışmış olanlardan, görevlerinden istifa eden veya emekliye ayrılanlar, 227 nci maddenin 1 inci fıkrasında belirtilen koşulları taşımaları halinde, sınav ve staj koşuluna bağlı olmaksızın gümrük müşaviri olmaya hak kazanırlar.

3. 1 inci ve 2 nci fıkralarda belirtilen koşulları yerine getirenlere, gerekli müracaat belgelerinin tamamlanmasından itibaren altmış gün içinde Müsteşarlıkça Gümrük Müşavirliği İzin Belgesi verilir. Gümrük müşavirleri ancak bu izin belgesini aldıktan sonra mesleki faaliyette bulunabilirler (Gümrük Kanunu, T.C. Resmi Gazete, 23866, 04 Kasım 1999).

4.5 Gümrük Müşavir Yardımcısı

Gümrük müşavir yardımcısı, kanunun 227'inci maddesinde belirtilen şartları taşıyan ve gümrük idarelerinde bağlı bulunduğu gümrük müşaviri adına hareket eden kişilerdir. Genel anlamda gümrük idarelerinde yapılan iş takip süreçlerini gümrük müşaviri ve çalıştığı şirket adına takip etmekle sorumlu olan kişilerdir. Gümrük müşavir yardımcısının takip sürecinde yapacağı işlemler gümrük müşavirinin yetkilerine bakıldığında kısıtlanmış durumdadır. Bu kişiler gümrük müşavirini temsilen hareket ettiklerinden rejime ilişkin belgeleri ibraz edebilir, eşya muayenesi halinde müşavir adına hareket edebilir, vekaletleri ile eşya sahibi olan kişiler adına geçici depolamalar ile antrepolardan eşya çıkışı yapabilirler. Fakat yapılacak olan tebligatları almaya, sözlü yada yazılı itirazla cevap verme hakkı yoktur. Gümrük kanununun 227'inci maddesi uyarınca Gümrük Müşavir Yardımcısı olmanın şartları belirtilmiştir.

Madde 227 – 1. Gümrük müşavir yardımcısı olabilecek kişilerin aşağıda belirtilen koşullara sahip olmaları gerekir:

- a) Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmak,
 - b) Medeni hakları kullanma ehliyetine sahip bulunmak,
 - c) Kamu haklarından mahrum bulunmamak,
 - d) (Değişik:24/10/2019-7190/9 md.) Taksirli suçlar hariç olmak üzere; affa uğramış olsalar dahi, ağır hapis veya beş yıldan fazla hapis ya da kaçakçılık, zimmet, ihtilas, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, dolanlı iflas, yalan yere şahadet, suç tasnii, iftira gibi yüz kızartıcı suçlar ile resmi ihale ve alım satımlara fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama, terörün finansmanı, Devlet sırlarını açığa vurma, vergi kaçakçılığı veya vergi kaçakçılığına teşebbüs suçları ile 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamı suçlar ile örgütlü suçlardan hüküm giymemiş olmak,
 - e) Ceza veya disiplin soruşturması sonucunda memuriyetten çıkarılmış olmamak,
 - f) i) Hukuk, iktisat, maliye, işletme, muhasebe, bankacılık, kamu yönetimi, siyasi bilgiler ve endüstri mühendisliği dallarında eğitim veren fakülte ve yüksekokullardan veya denkliği Yüksek Öğretim Kurumunca tasdik edilmiş yabancı yükseköğretim kurumlarından en az lisans seviyesinde mezun olmak,
 - ii) Diğer öğretim kurumlarından lisans seviyesinde mezun olduktan sonra (i) alt bendinde belirtilen bilim dallarından lisansüstü seviyede diploma almış olmak ya da ön lisans eğitimi veren gümrük, dış ticaret ve Avrupa Birliği konularında uzmanlık programı olan meslek yüksekokullarından mezun olmak,
 - g) Staj amacıyla bir gümrük müşavirinin yanında bir yıl çalışmış olmak,
 - h) Yapılan gümrük mevzuatı ve gümrüğe ilişkin iktisadi, ticari ve mali konuları kapsayan sınavda başarılı olmak,
2. a) Gümrük idaresinde en az onbeş yıl çalışıp da görevlerinden istifa ederek veya emekli olarak ayrılan memurlardan 1 inci fıkradaki koşulları taşıyanlar, staj koşulu aranmaksızın gümrük müşavir yardımcısı sınavına girebilirler.
- b) Gümrük idaresinde en az onbeş yıl çalışıp da bunun üç yılını gümrük muayene memuru, gümrük başmemuru ve gümrük müdür yardımcısı görevlerinde geçirenlerden, görevlerinden istifa eden veya emekliye ayrılan ve 1 inci fıkradaki koşulları taşıyanlar sınav ve staj koşulu aranmaksızın gümrük müşavir yardımcısı olabilirler.
3. Yukarıda belirtilen koşulları yerine getirenlere gerekli müracaat belgelerinin tamamlanmasından itibaren altmış gün içinde Gümrük Müsteşarlığı tarafından Gümrük Müşavir Yardımcılığı İzin Belgesi verilir. Gümrük müşavir yardımcıları ancak bu izin belgesini aldıktan sonra mesleki faaliyette bulunabilirler (Gümrük Kanunu, T.C. Resmi Gazete, 23866, 04 Kasım 1999).

4.6 Gümrük Müşaviri Ve Yükümlülükleri

Gümrüklerdeki ithalat ya da ihracat işlemlerinin gerçekleştirilmesi için gümrük beyannamesi düzenlenmesi gerekmektedir. Gümrük beyannamesi, malın gümrük prosedürlerine tabi işlemleri ve gümrük işlemlerinin gerçekleştirilmesi için gerekli bilgileri içeren bir belgedir. Gümrük beyannamesinin idarelere sunulabilmesi için beyanı yapan kişi tarafından imzalanması ve bu kişilerin dolaylı veya doğrudan temsil yetkisine sahip olmaları zorunludur.

Dolaylı temsil durumunda, beyannameler gümrük müşaviri tarafından imzalanır. Gümrük müşaviri, ithalatçı veya ihracatçı firmayı temsil ederek beyannameyi düzenleyip imzalar. Bu durumda, müşavir firma adına beyannameyi imzalayarak yetki sahibi olur.

Doğrudan temsil durumunda ise, ithalatçı veya ihracatçı firma adına doğrudan temsil yetkisine sahip kişiler beyannameleri imzalar. Bu kişiler, firma adına beyannameyi imzalayarak sahip oldukların mülkiyeti üstlenirler. Temsil yetkisinin şekli itibarıyla Gümrük müşavirleri kendi adlarına beyanda bulundukları için eşya sahibi gibi yükümlü statüsünde görülmektedirler. Buradaki yükümlülük ise beyan esnasında sadece şekli anlamda olan bir yükümlülük olmayıp, diğer taraftan gümrük vergilerinin ödenmesi şeklindeki ciddi bir maddi yükümlülüğüde kapsamaktadır. Bu durumda müşavirin üzerine düşen bu ağır yükümlülüğü yerine getirmemesi gibi bir durum söz konusu olursa haklarında ek tahakkuk ve para cezası uygulanması söz konusu olmaktadır. GK'nun 181'inci maddesi 2'inci fıkrasında bu durum gümrük müşavirini hem beyan sahibi hem de adına beyanda bulunulan kişi olarak yükümlü olduğu hüküm altına alınmıştır. Gümrük Kanunu'nun 181'inci maddesinin 3'üncü fıkrası, ithalat işlemlerinde gümrük vergilerinin tahsilatına ilişkin yükümlülüklerin yerine getirilmediği durumlarda sorumluluğu düzenlemektedir. Bu hükme göre, gümrük vergilerinin tahsilatıyla ilgili olarak beyanname esnasında sunulması gereken bilgiler ve belgeler, kısmen veya tamamen tahsil edilemeyen gümrük vergilerine sebep olursa, bu bilgileri veren ve bu bilgilerin yanlış veya eksik olduğunu bilen veya bilmesi gereken kişiler sorumludur. Yani, beyanı yapan kişi veya kişiler, beyannameye dahil edilen bilgilerin doğruluğunu sağlamakla yükümlüdürler ve yanlış veya eksik beyan durumunda ortaya çıkabilecek gümrük vergileri ve cezalarından sorumludurlar. Bu hüküm, gümrük beyannamesiyle ilgili verilen bilgilerin doğruluğunu ve eksiksizliğini

teşvik etmek amacıyla konulmuştur. Kişilerin beyanname verirken doğru ve tam bilgi sağlamaları, gümrük vergilerinin doğru bir şekilde hesaplanmasını ve tahsil edilmesini sağlamaktadır. Ayrıca, bu hüküm, gümrük mevzuatına uygun beyanname verme yükümlülüğünü vurgulayarak gümrük kaçakçılığının önlenmesine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Gümrük kanununun 192'inci maddesin de gümrük vergilerinin ödenmesinden birden fazla kişinin yükümlüğü olarak gözüktüğü durumlarda eşya sahibi ile birlikte müştereken ve müteselsil olarak sorumlu oldukları anlaşılmaktadır. 181 ve 192'inci madde hükümleri bir arada değerlendirildiğinde ağır sorumlulukları olan Gümrük müşavirleri eşya sahipleri ile birlikte müşterek ve müteselsil olarak sorumlu olmaktadır. Müteselsil sorumluluk kavramı, gümrük mevzuatına göre gümrük müşavirlerinin ithalatçı adına dolaylı temsil sıfatıyla gerçekleştirdikleri işlemlerden doğan vergi ve cezalardan sorumlu tutulmalarını ifade eder. Gümrük müşavirleri, gümrük beyannamesi hazırlarken ve gümrük işlemlerini gerçekleştirirken, mükellef adına hareket ederler ve gümrük idaresine doğru ve tam bilgiler sunma sorumluluğunu taşırlar.

Gümrük müşavirlerinin neyi bilmesi gerektiği konusu, gerçekten tartışmalı bir konudur ve somut uygulamaya bağlıdır. Yasal metinlerde bu konuda kesin bir tanımlama veya sınırlama yapılmamıştır. Bu nedenle, gümrük müşavirlerinin meslekleri gereği neyi bilmesi gerektiği konusu, bireysel hakimlerin ve yasaların yorumlamasına ve olayın özelliklerine bağlı olarak değerlendirilir.

Bu durum, gümrük müşavirlerinin maruz kalabileceği ağır sonuçları beraberinde getirebilir. Ancak, müteselsil sorumluluk ilkesi, gümrük mevzuatının gümrük idaresine doğru ve tam bilgiler sunulmasını sağlamak ve gümrük kaçakçılığının önlenmesini desteklemek amacıyla getirilmiştir. Gümrük müşavirlerinin, gümrük beyannamesi ve diğer belgelerin doğruluğunu sağlama konusundaki sorumluluğu, ithalatçının beyanına dayanarak gümrük işlemlerinin düzgün ve adil bir şekilde yürütülmesini sağlar.

Öte yandan, herhangi bir uyuşmazlık durumunda, ilgili dava sürecinde hakimler, gümrük müşavirinin neyi bilmesi gerektiğini ve hangi durumlarda sorumluluğunun olduğunu belirlemekle görevlidir. Bu nedenle, gümrük müşavirlerinin yasal düzenlemelere uygun hareket etmeleri, güncel mevzuatı takip etmeleri ve müşterileri adına doğru beyanlarda bulunmaları önemlidir. Ancak, bu konuda detaylı ve kesin

sınırlamaların olmaması, uygulamanın sübjektiflik içerebileceği anlamına gelir ve bu da telafisi mümkün olmayan çok ağır sonuçlara sebebiyet verebilmektedir.

4.7 Yükümlülüğün Sınırı

Gümrük kanununda yükümlülük durumu, gümrük müşavirleri açısından beyan esnasında verilen belge, bilgi ve verilerin yanlış olduğunu bildiği veya mesleki faaliyeti açısından normal olarak bilmesi gerektiği durumlar ile sınırlandırmıştır. Bu açıdan bakıldığında gümrük müşavirleri kanunen tahsili gereken gümrük vergilerinden idareye sunduğu beyannamede kullanılan bilgi verilerin yanlış olduğunu bilmesi veya mesleği gereği bilmesi gerektiği durumlardan sorumlu tutulabilecektir. İlgili madde de yer alan “bildiği” ifadesinden vergi kaybına kasten sebep verdiği; diğer ifade de ise “bilmesi gerektiği” durumu kasten olmasa da gelir eksikliğine ihmalen sebep oldukları olarak anlaşılmaktadır.

Gümrük idarelerine yapılan beyanlarda verilen yanlış olduğunu bildiği ya da mesleği gereği bilmesi gerektiği durumların tespitine yönelik araştırma yapılması gereken hususlar Gümrük Genel Tebliği (Tahsilat İşlemleri) (Seri N0:2)’nin 6’ncı maddesinde gösterilmiştir.

MADDE 6 – (1) Gümrük Kanununun 181 inci maddesinin ikinci fıkrası hükmü doğrultusunda dolaylı temsilcinin, beyanda kullanılan verilerin yanlış olduğunu bildiği veya mesleği icabı ve mutakat olarak bilmesi gerektiği durumların tespitinde;

- a) Gümrük beyannamelerinin beyanın hazırlanmasına esas alınan belge ve bilgilere uygun olmaması,
- b) Gümrük beyannamesi eki belgeler arasında çelişki bulunması halinde gümrük müşavirinin elindeki imkânlarla bu hususu araştırmamış olması,
- c) Gümrük beyannamesine eklenen belgelerin sahte, yanlış veya hatalı olduğunun ayrıca bir araştırmaya gerek duyulmaksızın anlaşılabilecek olması,
- ç) Gümrük beyannamesine eklenen belgelerin ulusal ve uluslararası mevzuatın ön gördüğü formlara veya şartlara uygun olmaması,
- d) Beyanname kapsamı eşyanın cins, nevi ve niteliğinin herhangi bir tahlil veya detaylı bir incelemeye gerek kalmaksızın yapılacak fiziki incelemeyle veya beyanname eki belgelerde yer alan bilgilerden anlaşılabilmesine karşın, tarife yönüyle yapılan beyanın gümrük vergilerini ödememe veya noksan ödeme veya vergi dışı önlemlere tabi olmama sonucunu doğuracak nitelikte olması,
- e) Vergi kaybına neden olan işleme ilişkin olarak, sorumlulukları Gümrük Kanununun 181 inci maddesinin ikinci fıkrası çerçevesinde ortaya konulmak şartıyla haklarında; Gümrük Kanunu, 21/3/2007 tarihli ve 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu ve ceza koyan ilgili diğer

kanunlar kapsamında takibatta bulunulması talebiyle fezleke, rapor veya iddianame düzenlenmiş olması,hallerinin varlığı araştırılır. Bu hallerden herhangi biri mevcut ise dolaylı temsile yetkili kişiler müştereken ve müteselsilen sorumludur.

(2) Dolaylı temsile yetkili kişilerin sorumluluğunun tespit edildiği durumlarda, ek tahakkuka ilişkin olarak alınan kararlarda yapılan tespitler ispatlayıcı belgelerle birlikte gerekçeli olarak belirtilir.

(3) Dolaylı temsile yetkili kişilerin sorumluluğunun tespit edildiği durumlarda;

a) Asıl yükümlünün onaylanmış kişi statü belgesi veya yetkilendirilmiş yükümlü sertifikasına sahip olması,

b) Asıl yükümlü adına gümrük idaresi nezdinde, alacağa yetecek miktarda teminatın bulunması,

c) Eşyanın tesliminden önce ek tahakkukun asıl yükümlüye tebliğ edilmiş olması,hallerinde dolaylı temsile yetkili kişilere ayrıca tebligat yapılmaz.

(4) Bu maddenin uygulanmasında, Posta ve Hızlı Kargo Taşımacılığı yolu ile gelen eşyanın gümrük işlemlerine yönelik olarak yetkilendirilen dolaylı temsilciler için, 10/3/2013 tarihli ve 28583 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Gümrük Genel Tebliği (Posta ve Hızlı Kargo Taşımacılığı) (Seri No: 4)’nin 10 uncu maddesi hükümleri saklıdır (Gümrük Genel Tebliği, T.C. Resmi Gazete, 28889, 21 Ocak 2014).

Hükümlerde yer alan durumlardan herhangi birinin varlığı söz konusu olması durumunda gümrük müşavirleri müşterek ve müteselsilen sorumlu yapılmaktadır.

4.8 Verilerin Yanlışlığından Kaynaklanan Sorumluluk

Vergilendirme işlemleri yapılırken gümrük vergilerinde de mevzuat kapsamında belirtilen unsurlar esas alınır. Elde edilecek olan sonuçların doğru olması verilerin doğru olarak beyan edilmesi ile mümkündür. Gümrük vergileri, ithalat ve ihracat müşterilerinin kullandığı mal ve hizmetlere yönelik vergilerdir. Bu vergiler, gümrük mevzuatına ve ilgili vergi kanunlarına göre belirlenir ve tahsil edilir. Gümrük beyanları yapılırken kullanılan verilerin doğru olması oluşacak vergi tahakkukunun esas dayanağıdır. Gümrük kanunu madde 181’de belirtilen açıklamaya bakıldığında tahakkuk yani oluşacak olan vergilerin belirlenmesindeki verileri sunan ve bu verilerin yanlış yada doğru olduğunu bilen veya bilmesi gereken kişilerinde oluşacak vergi tahakkukundan sorumlu tutulacağını ifade etmektedir.

Sorumlu tutulacak kişilerin gümrük yükümlülüğünün doğmasına sebep olacak fiil, eşyanın bir rejime tabi tutulması yada serbest dolaşıma ve diğer ekonomik etkili gümrük rejimlerine ilişkin beyannamede vergi tahakkukunu hesaplanmasında gümrük

idaresine sunulun bilgi ve belgelerin doğru olmaması halinde vergilerin kısmen yada tamamen eksik tahsil edilmesine sebep olmasıdır.

Daha ayrıntılı gözlemlendiğinde beyanın unsuru belge yada bilgilerdeki yanlışlıkların tahsili gereken vergilerde tamamen yada kısmen tahsilin yapılamadığı sonucuna bağlanmıştır. Bu durumda gümrük idarelerince sorumluluğun ya da yükümlülüğün doğması fiilinin tespitinin konulması gerekecektir. Eksik ya da yanlış sunulan verilerin aslen tarh etmesi gereken vergilerin tahsil edilmediği ile illiyet bağı içinde olması gerekir.

Beyannamede yer alan bilgi ve belgelerinin doğru ve eksiksiz olduğunu beyan eden kişi, yani beyan sahibi veya beyannameyi sunan kişi, bu bilgilerin dosyalarından ve eksiksizliğinden sorumludur. Bu kişi, beyanname ekinde yer alan bilgi ve belgelerin yanlış olduğunu bilen veya bilmesi gereken kişidir. Yanlış bilgi veya belge sunmak, gümrük mevzuatının unsurları olarak kabul edilebilir ve bu durumdaki beyan, sahibine aittir.

4.9 Rejime Tabi Tutulmadan Gümrük Bölgesine Giren Eşyanın Sorumluluğu

Gümrüklerde bütün eşyalar mevzuat çerçevesinde yazılı yada sözlü olarak bir rejim uygulamasına tabidir. Uygulanan her bir rejimin kendine ait hükümleri vardır. Bu hükümler çerçevesinde hareket etmek kanunlara uymanın en temel şartıdır. Gümrük kanunu 182'inci madde bir eşyanın rejim beyanı olmadan ülkeye girişinin yapılması durumunda kimlerin gümrük vergilerinde sorumlu tutuldukları aşağıda belirtilmiştir.

- Sorumlu olanın yükümlülüğünü doğuran fiiller: Fiil, eşyanın gümrükce onaylanmış bir işlem yada kullanıma tabi tutulmadan yada diğer bir ifade ile rejim beyanı olmadan Türkiye Gümrük Bölgesine sokulması,
- Yükümlülüğünün başlangıcı: Eşyanın bu fille Türkiye Gümrük Bölgesine giriş yaptığı tarihte yükümlülük başlar.
- Sorumlu:
 - Kanuna aykırı hareket ederek eşyanın girişini sağlayan kişiler,
 - Kanuna aykırı olarak eşyanın girişine yardım eden ve bu işlemin mevzuata aykırı bir durumun olduğunu bile yada bilmesi gereken kişiler
 - Kanuna aykırı olarak eşyayı alan ve elinde bulundurarak, bu eşyayı kanuna aykırı olarak elde ettiği sırada durumun mevzuata dair hükümlerin yerine

getirilmeyerek gerçekleştiğini bilen veya normal olarak bilmesi gereken kişiler olarak saptanmıştır. Ylmllk ve sorumlulukların bu kadar geniş bir çerçevede olası vergi güvenliğinin olabildiğince hassas bir düzeyde tutulmasına yöneliktir.

4.10 Kanuna Aykırı Olarak Eşyanın Gözetim Dışına ıkarılmasında Sorumluluk

Gümrük gözetime altında bulunan bir eşyanın gözetim dışına çıkarılması esasları kanunda belirtilmiştir. Gümrük Kanununun 183'nc maddesine göre bu esasların ihmal edilmesi halinde buna sebebiyet veren kişilerin sorumluk durumu düzenlenmiştir.

Sorumlu olanın yükümlüğünün doğmasına sebep olan fiil:

Burada asıl fiili durumu oluşturan olay eşyanın gözetim altından çıkarılmasıdır. Eşyaların gümrük gözetimi altından çıkarılmasında eşyaya gözetim altında uygulanacak olan hükümlerin yerine getirilmemesine ve gümrük idarelerinin eşyalar üzerinde kontrolünün ve yetksinin etkisizleştirmek anlamını taşır. Bu durum gözetim altından çıkan eşyanın mevzuat çerçevesinde idarelerin gerçekleştirmesi gereken beyanname kontrolü, verilerin doğrulu, eşyanın nevi ve niteliğindeki muayenesi, hesap ve kayıtların bakılması, resmi diğer idare kontrollerini ve benzeri uygulamaların gerçekleştirilmesi zor ve imkansız hale getirir. Bu durumda olan işlemlerde sorumluluğa oldukça geniş bir yer verilmiştir.

Yükümlülüğün başlaması: Yükümlülük bu durumda eşyanın gözetimden çıktığı tarih olarak dikkate alınır.

Sorumlu:

- Eşyanın gümrük gözetimi altından çıkarttığı belirlenen kişiler,
Bu duruma katılan, iştirakte bulunan ve bu durumun mevzuata ayrı olan bir işlem olduğunu bilen yada bilmesi gereken kişiler,
Eşyayı elinde bulunduran, eşyayı elinde bulundurduğu anda gümrük gözetimden çıktığını bilen veya bilmesi gereken kişiler,
Eşyanın gümrük mevzuatında tabi olduğu rejim altında bulunmasından doğan veya geçici olarak depolanmasında yer alan yükümlülükleri yerine getirmeyen kişiler olarak belirtilmiştir. Kanunlara aykırı hareket ederek gözetim altında

bulunan bir eşyayı çıkarmak ile sorumlu tutulan kişilerin oldukça geniş bir topluluk olduğu belirtilmektedir.

4.11 Rejimin Gereksinimlerinin Yerine Getirilmemesinden Doğan Sorumluluk

Mevzuatta yer alan bütün rejim kavramları vergilendirmede çok sıkı önemler içindedir. Gümrük kanununun ilgili 184'cü maddesinde belirtilen kurallardan herhangi birinin ihlali bile yükümlülük halinin ortaya çıkması için yeterli olarak görülmüştür. Sorumluluğu esas kaynağı olarak da geçici depolamada meydana gelen kural ihlalleri olarak belirlenmiştir. Depolamadan kaynakların bu sorumluluğun rejim kurallarının ihlalinde daha kapsayıcı olduğu açıktır. Mevzuat hükümlerinde depolamada oluşabilecek durumlar için sorumluluk üzerine ayrıca bir vurgu yapıldığı anlaşılmaktadır.

Sorumlu olanın yükümlülüğünün doğmasına sebep olan fiili durumlar:

- Fiil-1: Geçici depolamanın yanlış uygulanması üzerine yükümlülüklerden birinin yerine getirilmemesi.
- Fiil-2: Eşyaya uygulanacak rejimden doğan yükümlülüklerinden birinin yapılmaması.
- Fiil-3: Rejim hükümlerinde yer alan koşullardan birinin yerine getirilmemesi ve bunun sonucu rejimin yanlış uygulanması.
- Fiil-4: Eşyanın vergisiz yada indirimli vergi kriterlerinden yararlanmasına ilişkin koşullardan birinin uygulanmaması durumunda depolamanın yanlış uygulandığı sununun ortaya çıkması.

Yükümlülüğün başlaması:

Yukarıda belirtilen sorumluluğun başlaması, fiillerin oluşma anına göre yükümlülüğün başlangıç zamanını farklı olaylara bağlanmıştır. Buna göre;

- Eşyanın tespit edilen gümrük rejiminin veya depolamaya tabi tutulmasındaki yükümlülükten herhangi birinin yerine getirilmediği durumda, bu tarihte,
- Eşyaya uygulanacak olan verginin yada ekonomik etkili rejimlerden kaynaklanan indirimli yada sıfır verginin alınmasında herhangi bir koşula uyulmadığının sonradan kontrolde tespit edilmesi halinde rejime tabi tutulduğu tarihte başlayacaktır.

Sorumlular:

İthal eşyasının depolanmasından ya da tabi olduğu ilgili rejimin uygulanmasından doğan yükümlülükleri uygulaması gereken kişi ya da rejim hükümlerinin doğru uygulanması için gerekli olan fiillere uyması gereken kişidir.

4.12 Teminat Vermekten Kaynaklanan Sorumluluk

Türk vergi sistemi ve mevzuat uyarınca gümrük idarelerinin bazı rejimlerin uygulamasında ve rejimin türüne göre farklı oranlarda olarak verginin ve amme alacaklarının ödemesinin nakit veya banka teminatı ya da götürü teminat, global teminat şeklinde verilmesini isteyebilir. Bu vergi ve alacaklar için istenilen tutar söz konusu olan rejimde yükümlü ya da yükümlü olması muhtemel kişiler tarafından verilebilir. Ancak GK'nun üçüncü bölüm teminatlar başlıklı 202'inci maddesi 2'inci fıkrasına bakıldığında bu tutarların yükümlü sayılan kişiler yerine başka bir kişi tarafından da verilebilir oldu yazılmıştır. Yine aynı maddenin 4'üncü fıkrasında belirtildiği üzere teminat gerekmeyecek yada kısmen teminat alınması gereken durumlarında Cumhurbaşkanı tarafından belirleneceği belirtilmiştir. Teminat uygulanmasında ki en büyük sebep vergi kaybına sebep olacak ihlallerden kaynaklanan kayıpları garanti altına alarak vergi zaiyatını engellemektir.

4.13 Yükümlülüğün Doğmamasına ya da Ortadan Kalkmasına Sebep Olan Durumlar

Gümrük mevzuatında bu durum kişilerin elinde olmayan sebepler ile meydana gelen durumlar olması halinde yükümlülüğün doğmadığı kabul edilecektir. Burada amaç hukuka uygun ancak elinde olmayan olgulara dayalı durumlar olarak kabul edilir. Gümrük kanunu 181-185'inci maddelerin de muafiyetler, gümrük gözetimi, geçici depolama, özel kullanımlar, rejimler ve serbest bölgelerde yükümlülüğün doğması ve başlaması durumu ele alınmıştır. Ancak gümrük yönetmeliği 31'inci maddesinde yer aşağıdaki haller dikkate alınmalıdır.

- (3) Mücbir sebep ve beklenmeyen haller şunlardır;
 - a) Doğal afetler (yangın, yer sarsıntısı, su basması, don, fırtına, kasırga v.b.)
 - b) Kanuni grev ve lokavtlar,
 - c) Genel salgın hastalık,
 - ç) Kısmi veya genel seferberlik ilanı,
 - d) Devletçe konulan yasaklar, abluka veya savaş hali, terör,

- e) Ağır kaza, ağır hastalık ve tutukluluk,
- f) Yükümlü firmanın iflası veya şahıs firmalarında firma sahibinin ölümü,
- g) Yükümlü firmanın faaliyetinin kamu otoritelerince durdurulması,
- ğ) Yükümlünün iradesi dışında meydana gelen ve müdahalesiyle önlenemeyecek diğer durumlar (Gümrük Yönetmeliği, T.C. Resmi Gazete, 27369, 07 Ekim 2009).

Gümrük mevzuatında vergilerin doğmayacağı yani meydana gelmeyeceği durumlar değerlendirilmiş olup Gümrük Kanu'nun 186'ıncı maddesinde aşağıdaki haller belirtilmiştir.

- a) 37 ila 40 ıncı madde hükümlerinden,
- b) Bir serbest bölgeden Türkiye'ye eşya sokulmasından,
- c) Eşyanın geçici depolanmasından,
- d) Eşyanın tabi tutulduğu gümrük rejiminin kullanılmasından,

Doğan yükümlülüklerini yerine getirememesinin eşyanın tahrip olmasının veya tekrar yerine konulamaması şeklinde kaybının, eşyanın özelliklerine bağlı bir nedenden veya

beklenmeyen hal veya mücbir sebepten ya da gümrük idarelerinin izninden kaynaklandığını kanıtlaması halinde, ithalat nedeniyle gümrük yükümlülüğü doğmuş sayılmaz (Gümrük Kanunu, T.C. Resmi Gazete, 23866, 04 Kasım 1999).

Bu kanun maddesinden anlaşılacağı üzere alınması gereken gümrük vergilerinden bir kısmının doğmayacağı kabul edilmiştir. Kanuna göre yapılan bu açıklamada mücbir sebep ve bekleyen hallerde alınması gereken vergilerin doğması sınırlandırılmıştır. Özel hukuk sistemine bakıldığında mücbir sebep ve beklenilmeyen hallerin kanun da yapılan tam bir tanımı yoktur. Bu durumun gümrük idarelerince değerlendirip karara bağlanması gerekmektedir. Gümrük yönetmeliğinin 31'inci maddesi 3'üncü fıkrasında bu durumla ilgili haller gösterilmiştir.

- (3) Mücbir sebep ve beklenmeyen haller şunlardır;
- a) Doğal afetler (yangın, yer sarsıntısı, su basması, don, fırtına, kasırga v.b.)
- b) Kanuni grev ve lokavtlar,
- c) Genel salgın hastalık,
- ç) Kısmi veya genel seferberlik ilanı,
- d) Devletçe konulan yasaklar, abluka veya savaş hali, terör,
- e) Ağır kaza, ağır hastalık ve tutukluluk,
- f) Yükümlü firmanın iflası veya şahıs firmalarında firma sahibinin ölümü,

g) Yüklümlü firmanın faaliyetinin kamu otoritelerince durdurulması,

ğ) Yüklümlünün iradesi dışında meydana gelen ve müdahalesiyle önlenemeyecek diğer durumlar (Gümrük Yönetmeliğı, T.C. Resmi Gazete, 27369, 07 Ekim 2009).

Yönetmelik maddesinde yer alan sebep ve hallerde “diğer durumlar” ile “v.b” kullanılmasından bu sebeplerin birer örnek olduğı değil bunlara benzer diğer sebep ve hallerinde değerdendirileceğidir.

4.14 Gümrük Uyuşmazlıkları

Uyuşmazlık ya da diğer bir açıdan bakıldığında ise anlaşmazlık anlamı taşıyan kavramdır. Gümrük kanununda uyuşmazlıkla ilgili ikincil düzenlemelere yer verilmiştir. Kanun hükümlerinde gümrük uyuşmazlıkları gümrük idaresi ile yüklümlü olan ya da yüklümlü olduğı sayılan kişiler arasında anlaşmazlıklardan dolayı meydana gelen hukuki durumdur. Mevzuat çerçevesinde meydana gelen uyuşmazlıklar genelde gümrük vergisi haricindeki idari uygulamalar ya da gümrük vergilerinden kaynaklanan geniş olabileceğı kadar dar anlamda da olabilir. Geniş açıdan bakıldığında gümrük kanunu ve sair mevzuat dahilinde yer tüm hükümler, dar açıdan bakıldığında ise sadece kabahat olarak adlandırılan durumlar olarak ifade edebiliriz.

4.14.1 Gümrük idaresindeki uyuşmazlıklar

Gümrük idarelerinde yapılan neredeyse her hata bir para cezası ile sonuçlanmaktadır. Bu durum kuralların uygulanmasına ve uygulamada birliğin sağlanması amacıyla yapılmaktadır. Yüklümlülerce genelde bu durum hukuki bir süreç doğurduğundan kişiler bunu hukuka ters ya da hukuka uygun olarak değerdendirirler. Şayet bu durumda gümrük idaresi ile yüklü olan ya da sorumlu olan kişileri karşı karşıya getirir ve görüşler farklılık yaratırsa, idari ve yargısal olarak uyuşmazlıklar meydana çıkar. Uyuşmazlıkların sebepleri idari uygulamalarda alınan kararlar kadar uygulanan para cezalarının yüklümlülük sorumluluğı açısından büyük önem taşır.

5. GÜMRÜK İDARELERİNDE VERGİ KAYBINA SEBEP OLAN DURUMLARDA GÜMRÜK MÜŞAVİRLERİNİN MALİ VE MÜTESELSİL SORUMLULUĞU TEMELİNDE YAŞANAN SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA

5.1 Araştırmanın Önemi

İthalat ve ihracat işlemleri gerçekleştirilirken dolaylı temsilci sıfatıyla gümrük idaresi ile eşya sahibi olan gerçek ya da tüzel kişiler adına idare ile muhatap olan gümrük müşavirleri, bir eşyanın ithal ve ihraç sürecinin başından sonuna dek gümrük işlemlerinin yürütülmesi ile ilgilenmektedirler. Çalışmada bu sürecin içinde yükümlü statüsünde aktif olarak yer alan yer alan gümrük müşavirlerinin vergiye dayalı uyuşmazlıklar, ortaya çıkış nedenleri ve müteselsil sorumluluk ile ilgili olarak yaşadıkları sorunların çözümüne yönelik öneriler ortaya konularak farkındalık yaratılması hedeflenmektedir.

5.2 Araştırmanın Amacı

Çalışmanın amacı uluslararası ticaret ile ilgili ithalat ve ihracat işlemlerinin büyük ölçüsünü gerçekleştiren Gümrük Müşavirlerinin ve Tüzel kişiliklerinin mesleğini icra ederken müteselsil olarak sorumlu tutulduğu vergi yükümlülükleri buna bağlı olarak uygulanan cezai işlemlerde yaşanan sorunların tespit edilerek çözüm önerisinde bulunmaktır.

5.3 Araştırmanın Metodolojisi

Araştırmacılar, araştırmalarında kullanabilecekleri üç temel araştırma yöntemi türü arasında seçim yapabilirler: nitel (kalitatif), nicel (kantitatif) ve karma yöntemler. Bu yöntemler araştırmacılara farklı veri toplama ve analiz teknikleri sunar. Bu nedenle gözlem, görüşme ve sorular gümrük uyuşmazlıklarının nedenleri ve çözüm yolları konusunda gerek uygulamacılar gerekse akademisyenlerce literatürde yer alan makale, tez ve diğer çeşitli çalışmalarda incelenen konular ve tespitler de dikkate alınarak

tarafınca hazırlanmıştır. Nitel araştırma, genellikle karmaşıklık içeren ve derinlemesine anlayış gerektiren konuları incelemek için kullanılır. Veriler, katılımcıların görüşleri, deneyimleri ve duygusal tepkileri gibi niteliksel bilgilere dayanır. Veri toplama yöntemleri arasında derinlemesine görüşmeler, odak grupları, gözlem ve içerik analizi bulunur. Bu yöntem, araştırmacılara bir konuyu daha iyi anlama ve derinlemesine inceleme fırsatı sunar. Elde edilen nitel veriler ışığında gümrük vergilerinin ve cezalarının tahsili ve tahakkukunda gümrük müşavirlerinin yükümlü sıfatı ile yer aldığı uyuşmazlıkların çözümünde Gümrük Müşavirinin sorumlu tutulacağı miktar, verilen hizmet karşılığında alınacak ücret tutarı ile sınırlandırılması adil ve makul olacağı yönündedir. Çalışmada kullanılacak yarı yapılandırılmamış görüşme tekniğinde, araştırmacı, konuyla ilgili önceden hazırladığı belli konu başlıkları ya da sorularla görüşmeyi gerçekleştirir. Görüşme sırasında soruların sırası, soruların soruluş biçimi gibi değişiklikler yapılabileceği gibi görüşme konusu bağlamında araştırmacı tarafından soru eklenebilir ya da çıkarılabilir. Bu yöntemle, katılımcıların belirlenen konu başlıklarında özgürce konuşmalarına izin verilir ve böylece konu hakkında daha derinlemesine ve özgün bilgilere ulaşmak mümkün olabilir. Ayrıca, katılımcıların mail ve WhatsApp gibi modern iletişim yöntemleriyle görüşme yapmaları da uygun bir seçenektir. Araştırmada açık uçlu 9 soru yer alacaktır. Araştırma evrenini yapılarına saha çalışması sonucunda 250-300 kişi arasında olduğu tespit edilmiştir. Araştırma konusunun Türkiye’de ki gümrük sektörü için yeni bir alan olması, konu ile ilgili yetişmiş ve deneyimli uzman sayısının az olmasının sebebidir. Örneklem sayısı 12 olarak belirlenmiştir. Çalışmamızda basit örneklem tekniği kullanılmıştır. Nitel araştırmalarda uygun örneklem büyüklüğünü belirlemeden önce veri doygunluğunun olduğu benzer çalışmalara bakmalıdır. Araştırmacı daha sonra bu çalışmalarda kullanılan örneklem büyüklüklerini değerlendirebilir (Onwuegbuzie ve Leech, 2007). Benzer bir nitel araştırmada katılımcı sayısının 11 kişinin katılımı ile sonuçların doyum noktasına geldiği belirlenmiştir (Galvin, 2015, s. 6).

5.4 Araştırmanın Kısıtları

Bu araştırmanın en önemli kısmını bilmesi ya da bilmesi gerektiği durumlarda vergi farkları ve cezaları ile karşılaşan gümrük müşavirlerinin müteselsil ve müşterek sorumlu olarak çözüm yollarında karşılaştığı sıkıntılar oluşturmaktadır. Araştırma

aşamasında kullanılan veriler derinlemesine mülakat yöntemi kullanılarak elde edilecek olup araştırma zaman, maliyet ve ulaşılabilirlik unsurlarından dolayı tüm Türkiye’deki gümrük müşavirlerini, müşavir yardımcılarını ve gümrük müşavirlik firmalarını değil, sadece Uludağ Gümrük ve Ticaret Bölge Müdürlüğü ve İstanbul Gümrük ve Dış Ticaret Bölge Müdürlüğü’nün denetimi alanında görev yapan gümrük müşavirlerini, gümrük müşavir yardımcılarını ve gümrük müşavirlik şirketlerini kapsayacaktır.

5.5 Literatür Tarama Özeti

Literatür araştırması yapılırken tez konusu ile ilişkili gümrük vergileri, dış ticaretten alınan vergilerden gümrük vergisi hukuku, gümrük kanunu, gümrük yönetmeliği, müteselsil sorumluk müessesesi, gümrük uyuşmazlıkları ve çözüm yollarına ilişkin çalışmalara öncelik verilmiştir. Gümrük müşavirliği, uluslararası ticaretin ve gümrük işlemlerinin karmaşıklığının göz önüne alınmasında önemli bir meslek dalıdır. Bu meslek dalı ile ilgili literatürde birçok kaynak ve makale bulunmaktadır. "Müteselsil Sorumluluk" terimi, bir grup veya işbirliğinin birden fazla tarafı, genellikle mali sorumlulukları paylaştığı veya birlikte üstlendiği bir hukuki kavramdır. Gümrük müşavirleri, dış ticaret işlemleri ve gümrük oranları sırasında hizmet sunumunda müteselsil sorumluluk kavramıyla karşılaşır. Bu sebeple müteselsil sorumluluk üzerinde durulması gereken bir konudur.

Çelik (1999) tarafından gümrük vergileri, ülkeye giriş ve çıkışta gümrüğe tabi olan eşyanın sınırlardan geçişi sırasında, miktarı ya da değeri üzerinden alınan gümrük idareleri tarafından tahsil edilen vergi olarak tanımlanmaktadır.

Bozkurt ve Bozkurt (2010) tarafından kanun ile yapılan bu değişiklik ile gümrük vergisine bağlı ceza ve tahakkuklara ilişkin itiraz, takip ve tahsil sürecinde uygulanan ilke ve esasların diğer mali yükümlülükler için de uygulanabilirliği mümkün hale gelmiştir ve diğer mali yükümlülüklerle ilgili yasallık tartışmalarının giderilmeye çalışıldığı vurgulanmıştır.

Bozkurt (2011) tarafından gümrük vergileri kavramı kapsamında olmayan mali yükümlülüklerin hangi kanun hükümleri kapsamında uygulanacağı, uyuşmazlık halinde izlenecek aşamaların neler olduğu konusunda belirsizliklerin ortadan kaldırılması için 5911 sayılı Kanun ile yapılan değişikliğin bu belirsizliğin ortadan

kaldırması ve vergiler dışındaki diğer mali yükümlülüklerin de gümrük vergileri kapsamına dahil edildiği sonucuna varıldığı belirtilmiştir.

Kılıç (2013) tarafından eşyanın serbest dolaşıma giriş rejiminde yani eşyanın ithaline ilişkin beyanın verilmesinde işlemlerin bizzat ithalatçı kişinin kendisi tarafından yapılması durumunda gümrük vergileri açısından yükümlüsünün beyanı yapan eşya sahibi olduğu belirtilmiştir. İthal eşyanın beyanının gümrük kanununda belirtilen temsilciler aracılığı ile yapıldığında; doğrudan temsilci tarafından yapılmış ise, adına beyanda bulunan kişi gümrük vergileri yükümlüsü iken, beyanı dolaylı temsil (gümrük müşaviri) yetkisi ile gerçekleştiren gümrük müşaviri ise hesabına beyanda bulunduğu kişi birlikte gümrük vergilerinin yükümlüsü olduğu sonucuna ulaşıldığı belirtilmiştir.

Kılıç (2013) tarafından Bu nedenle, gümrük işlemlerinin genellikle temsilciler aracılığıyla gerçekleştirildiği ve bu temsilcilerin gümrük müşavirliği mesleği olarak ortaya çıktığı belirtilmektedir. Gümrük Kanunu'na göre, doğrudan veya dolaylı temsilci olarak hareket eden kişilerin, gümrük idarelerine temsil belgesini ibraz etmeleri gerektiği belirtilmiştir.

Selen (2017) tarafından gümrük işlemlerinin gerçekleştirilmesi teknik bilgi, deneyim, sürekli takip ve özenle hareket edilmesi durumunu gerektirdiğinden ithalatçı firmaların veya eşya sahibinin kendi işini gümrükte bizzat takip edip sonuçlandırması oldukça zor olduğu belirtilmiştir.

Selen (2017) tarafından Danıştay'ın kararları da vergi alacağının tahsili konusunda eşya sahibi ile gümrük müşaviri arasında fark olmadığına işaret ettiği belirtilmiştir. (Dnş. 7.D., 01.12.2015 tarih ve E:2014/1768, K:2015/6946 sayılı kararı ile 7. D., 01.12.2011 tarih ve E:2009/5769, K:2011/8441 sayılı kararı.

Gedik (2018) tarafından dolaylı temsilin önemli bir sonucu, gümrük vergilerinin ödenmesinden dolayı temsilcinin sorumlu tutulmasıdır. Gümrük müşaviri gibi dolaylı temsilci konumundaki kişinin, beyan sahibi olan yükümlüyle aynı derecede sorumluluğa sahip olduğu ifadesi belirtilmiştir.

Arat (2018) tarafından Gümrük Kanunu'nun 192. maddesi ise gümrük vergilerinin tahsilinde birden çok yükümlünün olduğu durumlarda, asıl yükümlü ve temsilci gümrük müşavirinin müştereken ve müteselsilen sorumlu olduğunu belirtmektedir. Müteselsil sorumluluk, alacaklının talep ettiği borcun tamamının her bir borçlu

tarafından ödenebileceği ve her bir borçlunun alacaklıya karşı borcun tamamından sorumlu olduğu bir durumu ifade ettiği belirtilmiştir.

Arat (2018) tarafından Gümrük müşavirinin ithalatçı firma veya eşya sahibiyle birlikte müteselsil sorumlu tutulabilmesi için, dolaylı temsil yoluyla gerçekleştirilen işlemde gümrük yükümlülüğünün meydana gelmesi, gümrük yükümlülüğüne sebep olan durumu bilmesi veya mesleği icabı bilmesi gerektiği ve bunun gümrük idaresince kanıtlanması gerektiği belirtilmiştir.

Gedik (2018) tarafından Gümrük müşavirinin, ithalatçı firma veya eşya sahibi ile birlikte müteselsil sorumlu tutulabilmesi için öncelikli olarak dolaylı temsil yoluyla, işlemde gümrük vergisi yükümlülüğünün ortaya çıkması gerekmektedir. Ayrıca, gümrük vergisine sebep olan durumu bilmesi veya bilmesi gerektiği gibi durumların ortaya çıkmasının veya sonucun gerekli olması durumunda bu durumun bilinmesi gerekmektedir. Bu durumun gümrük idaresi tarafından kanıtlanması gerektiği belirtilmiştir.

Şenyüz (2020) tarafından Türk Borçlar Kanunu'nun 162. maddesi ve gümrük müşavirlerinin müteselsil sorumluluk durumu hakkında yapılan değerlendirmeleri içermektedir. Türk Borçlar Kanunu'nun 162. maddesinde "müştereken ve müteselsilen" ifadesi geçmektedir. Ancak, bu ifadenin müteselsil koruması zaten kapsadığı ve "müştereken" ifadesinin gereksiz olduğu var edilmiştir. Yani, bu ifadeyle borcun tamamında sorumlu olan borçlu olduğu belirtilmiştir.

Araştırmaya konu olan gümrüklerde müteselsil sorumluluk üzerine detaylı literatür taraması yapılmıştır. Müteselsil sorumluluk üzerine daha önce yapılmış olan çalışmalar, raporlar ve makalelerde bahsedilen hipotez ve veriler incelenerek yapılan değerlendirmeler doğrultusunda yarı yapılandırılmamış görüşme formu oluşturulmuştur.

5.6 Bulgular

Çalışmada mali ve müteselsil sorumluluğun Gümrük Kanunu, Kabahatler Kanunu ve Vergi Usulu Kanunu'nda yer alan yasal çerçevesi, gümrük idarelerindeki uygulamalarda vergi kaybına neden olan durumlarda ortaya çıkan eksik ve hiç ödenmeyen vergiler ile bunlara bağlı olarak meydana çıkan cezai durumlarda mali

yönden müteselsil ve müşterek olarak sorumlu tutulan Gümrük Müşavirleri açısından yaşanan sorunlar belirtilmiştir.

Metodolojik analize göre gözlem, görüşme ve sorular gümrük uyuşmazlıklarının nedenleri ve çözüm yolları konusunda gerek uygulamacılar gerekse akademisyenlerce literatürde yer alan makale, tez ve diğer çeşitli çalışmalarda incelenerek Gümrük Müşavirinin mesleği icrasında mali ve müteselsil sorumluluğunun boyutu ve karşılaştığı sorunlar yorumlanmıştır. Araştırmada ayrıca analiz yöntemi olarak Word Cloud uygulamasına yer verilmiştir. Kelime bulutu, metin analizi için sıklıkla kullanılan bir görselleştirme aracıdır. Bu yöntem, metinde en çok tekrarlanan kelimeleri vurgular ve metin içeriğini hızlı bir şekilde görselleştirmek amacıyla kullanılır. Kelime bulutları, belirli bir metindeki kelimelerin kullanım özellikleri ve kapsamının genişletilmesi için oldukça faydalıdır. Kelime bulutlarının yapısında kullanılan parçacıkları içermektedir. Yapılan anketler ve araştırmaların sonucu değerlendirilerek elde edilen bulgulara ilişkin sonuçlar belirtilmiştir.

5.6.1 Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Araştırmanın demografik özellikler bölümünde, katılımcılar ile ilgili bilgiler sunulmuştur. Araştırmaya katılan 12 kişilik katılımcının tamamı erkektir. Sorulara verilen cevapların tam ve anlaşılır olması için gümrüklerde müteselsil sorumluluk konusunda bilgi sahibi olan 12 kişi ile mail ve WhatsApp uygulaması üzerinden iletişim kurulmuş olup kişilerin bir kısmı Bursa ilinde bir kısmı ise gümrük işlemlerinin daha fazla olduğu İstanbul ilinde çalışan 11 adet Gümrük Müşaviri ve Gümrük Müşavirliği şirket sahibi olan 1 adet Gümrük Müşavir Yardımcısı ile gerçekleşmiştir. Mail yoluyla iletişim kurulan katılımcı sayısı 8 olup WhatsApp ile iletişim gerçekleştirilen kişi sayısı 4'tür. Katılımcıların farklı illerde olması, bir kısmının meslekten yetişen gümrük müşaviri olması, bir kişinin devlet bürokrasisinden emekli olup gümrük müşavirliği yapması, bir kişinin gümrük müşavirlerinin temsilcisi olması ve aynı zamanda aktif yetkilendirilmiş gümrük müşaviri olması ve bir kişinin de gümrük müşavir yardımcısı olup şirket sahibi olması ayrıca sorulara verilen cevaplarda önem arz etmektedir. Katılımcıların yaş hadleri farklılık göstermekte olup sektörde staj süreleri ve lisans mezuniyeti şartları olduğundan en erken 27 yaşında Gümrük Müşaviri olunabilmektedir. Bu sebepten dolayı katılımcıların en küçüğü 34 yaşında olup en büyük olanı 69 yaş aralığında

değişkenlik göstermektedir. Katılımcı kişilerin eğitim durumuna bakıldığında kanun ve yönetmelikte yapılan sürekli değişiklikten dolayı 1 katılımcı lise mezunu olup 11 kişi lisans mezunu olduğu görülmektedir. Gümrüklerde müteselsil sorumlulukla ilgili olarak katılımcıların deneyim sürelerine bakıldığı zaman mesleki yeterliliğe sahip olduğu andan itibaren sınav uygulaması olduğu için mevzuat açısından mesleğe ilk adım atıldığında bu durumu bilmeleri gerekmektedir. Dolayısı ile katılımcıların bu araştırma konusunda sahip oldukları tecrübe süreleri ortalama 12 ile 35 yıl arasında değişiklik göstermektedir. Araştırmanın sonuçlarına göre, katılımcıların deneyim süresinin uzun olması, sorulara daha net ve bilgiye dayalı yanıtlar verme eğiliminde olduklarını göstermektedir. Bu sonuçlar, deneyim süresinin bir kişinin uzmanlık seviyesini artırabileceğini ve bir konu hakkında daha fazla bilgi birikimine sahip olmalarına olanak tanıdığını göstermektedir. Uzun deneyim süreci, katılımcıların konuya daha fazla hâkim olmalarına ve geçmiş deneyimlerine dayalı olarak soruları daha ayrıntılı ve kesin bir şekilde yanıtlamalarına olanak tanır. Bu durum araştırmada güvenilir ve bilgiye dayalı sonuçlar elde edilmesine yardımcı olmaktadır. Sonuçları değerlendirirken, deneyim süresinin katılımcıların verdiği yanıtlar üzerindeki etkisini dikkate almak önemlidir. Uzun deneyim süresine sahip katılımcılar aracılığıyla daha fazla içgörü elde etmek ve daha derinlemesine analizler yapmak, araştırmanın değerini artırmaktadır. Araştırmaya katılan katılımcıların demografik özelliklerine ile ilgili detaylı bilgileri Çizelge 5.6.1’de görülebilir.

Çizelge 5.6.1 : Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin bulgular.

Katılımcı	Cinsiyet	Yaş	Eğitim	Deneyim Süresi
K1	Erkek	41	Lisans	16
K2	Erkek	58	Lise	32
K3	Erkek	39	Lisans	14
K4	Erkek	47	Lisans	21
K5	Erkek	42	Lisans	18
K6	Erkek	33	Lisans	12
K7	Erkek	69	Lisans	42
K8	Erkek	42	Lisans	20
K9	Erkek	41	Lisans	18
K10	Erkek	42	Lisans	20
K11	Erkek	50	Lisans	25
K12	Erkek	36	Lisans	15

Araştırmada çalışmanın amacı doğrultusunda 7 ana görüş üzerinde inceleme yapıp değerlendirmelerde bulunulmuştur. Bunlardan ilki, “mevzuat değişiklikleri ile

uygulamanın takibinde güncel ve doğru bilgi akışının sağlanması”, ikincisi “mevzuatın sürekli değişimi, gümrük müşavirlerini iş takip açısından oldukça zorlayıcı bir durum olmasının başlıca nedenleri”, üçüncüsü “yetkilendirilmiş gümrük müşavirlik sistemi”, dördüncüsü “çalışanların uzmanlık seviyesi ve sorumluluklarının farkındalığı”, beşincisi “müteselsil sorumluluğun önemi konusunda düşünceler”, altıncısı “müteselsil sorumluluk kapsamında cezaların değerlendirilmesi” ve yedinci olarak “müteselsil sorumluluk kapsamında sigortanın nedeni ve kapsamı” başlıkları altında oluşmaktadır. Anket sorularında yer alan 5 ve 7 sorulara verilen yanıtlar, 6 ve 8’ci soruların yanıtları içerisinde büyük oranda yer bulmuş olduğundan ortak olarak değerlendirilmiştir. Araştırmanın ekler kısmında anket sorularına verilen bütün cevaplar yer almaktadır.

5.6.2 Mevzuat Değişiklikleri İle Uygulamanın Takibinde Güncel Ve Doğru Bilgi Akışının Sağlanmasına İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde katılımcılara gümrük müşavirinin mevzuat ile ilgili değişikliklerin takibinin nereden sağlandığı ve güncel bilgileri nasıl sağladıkları ile ilgili düşüncelere yer verilmiştir. Araştırma soru 1’e (Gümrük müşavirlerinin mevzuat değişikliklerini ve uygulamalarını takip etmeleri ve müşterilerine güncel ve doğru bilgiler sunmaları önemlidir. Gümrük müşavirleri günümüzde bu durumu ne denli sağlayabiliyor ve buna engel olan bir durum var mıdır?) cevap bulmak amacıyla soru yöneltilmiştir. Katılımcıların verdikleri cevaplar gümrük müşavirlerinin güncel mevzuatı takip etme sürecini ve bu süreçte karşılaşılan engelleri ayrıntılı bir şekilde açıklamaktadır. Gümrük müşavirleri için mevzuat takibi kritik bir rol oynamaktadır. Bu süreçte teknoloji ve çevrimiçi kaynaklar önemli bir yardımcıdır. Ancak, sürekli değişen mevzuatın getirdiği zorluklar da göz önünde bulundurulmalıdır. Güncel bilgiye ulaşmak ve doğru bilgi aktarımı yapmak, gümrük müşavirlerinin sorumlulukları arasındadır ve bu işlemi etkili bir şekilde yapabilmek için çeşitli kaynakları kullanmalarının ne denli önemli olduğu vurgulanmaktadır. Katılımcıların mevzuat değişiklikleri ile güncel ve doğru bilgi akışının sağlanmasına ilişkin soruya verdikleri cevapları içeren bulgular Çizelge 5.6.2’de incelenebilir.

Çizelge 5.6.2 : Mevzuat değişiklikleri ile uygulamanın takibinde güncel ve doğru bilgi akışının sağlanmasına ilişkin bulgular.

K1	Bu konu Gümrük Müşavirinin en önemli konusudur. Bizler bu konu için ciddi miktarda olarak yayımlanan
----	--

kanun genelge yönetmelik tebliğ vb. devlet otoritesi yayını ile çeşitli kaynaklarla işlemleri yürütmek zorundayız. Bu bilgi aktarımını büyük oranla sağlayabiliriz. Bunun için çeşitli program ve bilgi bankalarından faydalanırız. Zorluklar ise sık değişen mevzuat zaman sıkıntısı ve sürekli bir eğitimidir.

Çizelge 5.6.2 (devam) : Mevzuat değişiklikleri ile uygulamanın takibinde güncel ve doğru bilgi akışının sağlanmasına ilişkin bulgular.

K2	Gümrüklerdeki işleyişin hızlandırılması ve daha verimli hale gelmesi için kanun, yönetmelik ve genelge gibi düzenleyici faktörlerle güncellemeler yapılmaktadır. Bu yenilemeleri ve güncellemeleri artık web tabanlı birçok uygulama ile takip edebiliyoruz. Özellikle resmî gazeteye cep telefonlarından dahi ulaşım olması süreci bir hayli hızlandırıyor. Bu açıdan bakıldığında zaman engel olan bir durum yoktur.
K3	Gümrük mevzuatı donanım olarak sadece gümrük kanunu ve yönetmeliği ile sınırlı değildir. Sürekli güncellenen bir yapıya sahip olup genelge, tebliğ ve tasarrufları yazılar ile sürekli güncellenmektedir. Bunların yanı sıra gümrük mevzuatında sair mevzuat dediğimiz diğer kanun ve yönetmelikleri de bizler takip ediyoruz. Her firmanın ihtiyacı doğrultusunda bilgi veriyoruz. Engel bir durum bulunmuyor ancak çok yoğun bir mevzuat takibi gerekiyor.
K4	Gümrük Müşavirlerinin mesleki bilgilerini ve güncel mevzuat değişikliklerini takip edebilmeleri gerek. Resmi gazetede yayımlanan değişiklikler gerekse de paket programlar aracılığıyla mümkün olup bunlara ulaşamaması gibi bir durum söz konusu değildir. Bu konu üzerinde mevzuat takibi için birçok ofis programı olup bazı programların mobil versiyonları da mevcuttur. Her zaman bilgi kaynağına ulaşım vardır.
K5	Gümrük müşavirleri yaptıkları işlemlerden ve bilgilendirmelerden sorumludurlar, bu yüzden ülkemizde hızla değişken bir yapıya sahip olan mevzuat ve değişiklikleri günlük takip edip, hizmet verdiği müşterilerine doğru bilgi aktarmalıdır. Teknoloji sayesinde bilgiye ulaşmak hızlı ve kolay bir hale gelmiştir bu yüzden engel kalmamıştır.
K6	Örneğin; yeni bir genelge çıktığında resmî gazete, kullandığımız yardımcı programlar sayesinde (külliyyat – mevzuat net) bilgimiz oluyor, yorumlayıp firmalarımız ile paylaşmaktayız. Güncel ve sürekli kullanıma açık olan bu programlar ile mevzuatı sürekli olarak takip edebilmekteyiz. Ancak burada önemli olan ürün bilgisinin müşteri tarafından çok aydınlatıcı bir bilgi çerçevesinde bizlere vermesidir.

Çizelge 5.6.2 (devam) : Mevzuat değişiklikleri ile uygulamanın takibinde güncel ve doğru bilgi akışının sağlanmasına ilişkin bulgular.

K7	Herhangi bir engel durumu söz konusu değildir. Gümrük mevzuatında sık ve hızlı değişimlerin olduğu doğrudur. Teknolojik gelişimlerin yanı sıra Resmi Gazete ve diğer yasal bilgilendirme durumlarını takip eden tüm Gümrük Müşavirleri bu bilgilendirmeleri firmalara yapmaktadır.
K8	Gümrük Müşavirinin en temel görevlerinin başında güncel mevzuatı takip edip, temsilcisi olduğu firmalara güncel mevzuat hakkında bilgi geçmesi gerekmektedir. Güncel mevzuatı, günlük Resmî Gazeteden, Ticaret Bakanlığının yayınladığı Tebliğ, Genelge, Tasarruflu Yazılar ve PC Külliyat ve Mevzuat Net programlarından takip edilmektedir. Güncel Mevzuatı takip etmek için hiçbir engel bulunmamaktadır. Bilgiye ulaşmak istesin yeter ki.
K9	Günümüzde sahip olunan teknoloji Gümrük Müşavirlerinin değişen mevzuat ve uygulamalar hakkında kısa sürede bilgi sahibi olması ve bu güncellemeleri dış ticaret erbabı ile zaman kaybetmeden paylaşması imkânını sağlamaktadır.
K10	Gerekli alt yapısını hazırlayan kurumsal firmalar ve mesleki sorumluluklarını bilen firmalar müşterilerine mevzuat değişikliklerini bildirmede bir sorun yaşamıyor.
K11	Mevzuat değişiklikleri oldukça fazla olsa da gümrük müşavirleri gerekli teknolojik alt yapı ve bunu destekleyen program uygulamalarına sahipse yaptığı işin önem ve ciddiyetinin bilincindeyse güncel ve doğru bilgi aktarımı konusunda herhangi bir sorun yaşayacaklarını düşünmüyorum.
K12	Günümüz teknolojisinde güncel mevzuat duyurularına ulaşmak açıkçası zor olmuyor. Ana kaynak olan resmî gazete zaten internet ortamında her gece yayımlanıyor. Bunun haricinde bağlı bulunduğumuz Ticaret Bakanlığı ise gerek dernekler aracılığıyla gerek taşra teşkilatları aracılığıyla gerekse de mevcut internet sitelerinin duyurular kısmında ilgili bilgilendirmeleri paylaşıyor. Bunun haricinde kalan kısımlar için ise bunları derleyen mevzuat programlarını satın almakta fayda var. Her ne kadar bu programlar çoğu bilgilendirmeyi derliyor olsa da diğer kurumlarca yapılacak kontrollerin kendi mesleğimizle ilgili olan kısımları için diğer 16 bakanlığımız, ticaret odaları ve ihracatçı birlikleri tarafından yapılan duyuruları da ayrıca takip etmemiz gerekebiliyor.

Araştırmada elde edilen bulguya göre araştırma sorusu 1’de katılımcıların bilgi sahibi olduklarına, gümrük müşavirlerinin mevzuatı takip etme süreci, karmaşık ve dinamik bir alanı yansıttığı bilgisine ulaşılmıştır. Teknoloji ve doğru bilgi kaynakları, bu

süreci daha etkili ve verimli bir şekilde yönetmelerine yardımcı olduğu görülmüştür. İşte bu açıklamalardan öne çıkan bazı önemli noktalar:

1. Teknolojik Alt Yapı: Günümüzdeki teknoloji, gümrük müşavirlerine mevzuat değişikliklerini hızlı bir şekilde takip etme ve bilgiye erişme imkânı sağlamaktadır. Özellikle web tabanlı uygulamaların kullanılabilirliği ve mobil erişim, bu süreci hızlandırmaktadır.
2. Resmi Gazete ve Diğer Kaynaklar: Mevzuat değişiklikleri, Resmi Gazete gibi resmi kaynaklarda yayınlandığı için bu kaynakları takip etmek önemlidir. Ayrıca Ticaret Bakanlığı'nın yayınladığı Tebliğ, Genelge ve Tasarruflu Yazılar gibi kaynaklar da takip edilmelidir.
3. Programlar ve Bilgi Bankaları: Gümrük müşavirleri, çeşitli programlar ve bilgi bankalarından faydalanarak mevzuat değişikliklerini takip ederler. Bu tür yazılımlar, bilgiyi derleyip sunarak işlerini kolaylaştırmaktadır.
4. İş Yüğü ve Zaman Sıkıntısı: Mevzuatın sık ve hızlı değişmesi, gümrük müşavirlerinin yoğun bir mevzuat takibi yapmalarını gerektirir. Bu da zaman yönetimi ve sürekli eğitim ihtiyacını artırır.
5. İşbirliği ve İletişim: Ticaret Bakanlığı ve diğer ilgili kurumlar tarafından yapılan duyuruların takibi, gümrük müşavirleri için önemlidir. Ayrıca, işbirliği yapılan diğer firmaların ve kurumların bilgilendirmelerini de takip etmek gerekebilir.

5.6.3 Mevzuatın Sürekli Değişimi, Gümrük Müşavirlerini İş Takip Açısından Oldukça Zorlayıcı Bir Durum Olmasının Başlıca Nedenlerine İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde katılımcılara gümrük müşavirinin mevzuatın sürekli değişiminin iş takibi yapılması açısından zorlayıcı bir durum olmasının nedenlerinin neler olduğu ile ilgili düşüncelerine yer verilmiştir. Araştırma soru 2'ye (Gümrük mevzuatı ve diğer ilgili mevzuatın sürekli değişimi, gümrük müşavirlerini iş takip açısından oldukça zorlayıcı bir durum olmasının başlıca nedenleri nelerdir?) cevap bulmak amacıyla soru yöneltilmiştir. Katılımcıların verdikleri cevaplar gümrük müşavirlerinin işleyişlerini etkileyen ve mevzuat takibi sürecini karmaşıklaştıran bir

dizi önemli faktör olduğu vurgulanmıştır. İşte bu süreçle ile öne çıkan faktörden bazıları:

1. Sürekli Değişen Kurallar ve Düzenlemeler: Dünya ticaretinin dinamik yapısı, sürekli mevzuat değişikliklerini gerektirir. Bu değişiklikler, gümrük müşavirlerini sürekli olarak güncel kalmaya zorlar.
2. Karmaşık ve Çeşitli Düzenlemeler: Gümrük mevzuatı sadece gümrük kanunu ve yönetmeliği ile sınırlı değildir. Diğer mevzuatlar, örneğin ÖTV, TSE, tarım, KDV, amme alacakları, kambiyo gibi alanları da içerir. Bu karmaşıklık, müşavirlerin çok yönlü bilgi gereksinimini artırır.
3. Gümrük İdareleri ile Yorum Farklılıkları: Mevzuatın yorumlanması, gümrük idareleri ile müşavirler arasında farklılık gösterebilir. Bu da işlemleri karmaşıktırabilir.
4. Uluslararası Ekonomik Koşulların Değişimi: Dünya ekonomisindeki değişiklikler, ticaretin ve mevzuatın sürekli olarak adapte olmasını gerektirir.
5. Ürün Yelpazesi ve Ticaret Politikası: Farklı ürünlerin ve ticaret politikalarının sürekli değişmesi, gümrük müşavirlerini çeşitli ürünler ve ihracat/iç piyasa işlemleri hakkında bilgi sahibi olmaya zorlar.
6. Mevzuatın Hızlı Değişimi: Mevzuat değişikliklerinin hızlı bir şekilde yürürlüğe girmesi, firmaları ve müşavirleri yeni düzenlemelere hızlıca adapte olmaya zorlar.
7. İşbirliği ve İletişim: Gümrük müşavirleri, işbirliği yapılan diğer firmaların ve kurumların bilgilendirmelerini takip etmelidir. Ayrıca, gümrük idareleri ile etkili iletişim kurmak önemlidir.

Bu bilgilere dayanarak, gümrük müşavirlerinin mevzuatın sürekli değişen ve karmaşık bir yapıya sahip olduğunu vurguladı, ayrıca, bu değişikliklerin işleyişle uyumsuzluk yarattığını ve günlük işlemleri karmaşıktırdığını ve bazen de zaman kaybına ve cezai durumlara neden olduğu şeklinde yanıtlamışlardır. Katılımcıların mevzuatın sürekli değişimi, gümrük müşavirlerini iş takip açısından oldukça zorlayıcı bir durum olmasının başlıca nedenlerine ilişkin bulgular Çizelge 5.6.3’de incelenebilir.

Çizelge 5.6.3 : Mevzuatın sürekli değişimi, gümrük müşavirlerini iş takip açısından oldukça zorlayıcı bir durum olmasının başlıca nedenlerine ilişkin bulgular.

K1	Aslında bu konun bu şekilde olmasının ana nedeni Gümrüğün konusu dünya ticaretinin bir parçası olması dolayısıyla dünya değiştikçe ticaret değiştikçe buna göre mevzuatta değişiklik olmasıdır. Elbette zorlayıcı bir durumdur. - Sürekli Değişen Kurallar ve Düzenlemeler - Karmaşık ve Çeşitli Düzenlemeler -Gümrük idareleri ile yorum farklılıkları
K2	Gümrük mevzuatı sadece gümrük kanunu, gümrük yönetmeliği ve buna bağlı tebliğ ve genelgelerle sınırlı değildir. Kendi dilimizde sair mevzuat dediğimiz işleyişte bunun içinde yer almaktadır. Örnek ÖTV, TSE, tarım, KDV, amme alacakları, kambiyo gibi birçok mevzuatı dahilinde kullanmaktadır. İşleyiş ile mevzuatın uyuşmaması, günümüzde birçok işlem manuel olmaktan çıkmış vaziyette ve sistemler üzerinden gerçekleştiriliyor, mevzuat değişikliklerinin sisteme işlenmemiş yani sistemlerin güncellenmemesi, memurların değişiklikleri takip edip kendilerini güncellememeleri günlük işlemlerin aksamasına neden oluyor.
K3	Sistemsal verilerin girişinde iş yoğunluğuna sebep oluyor. Firmalar ürünleri ithal/ihraç etmeden bir ya da iki ay önce bilgi soruyor mevzuata göre bilgilendiriyorsun. Ama bu süre içinde mevzuat değiştiğinde firma ile sıkıntı yaşıyorsun. Sanki yanlış ya da eksik bilgilendirme yapmış durumuna düşebiliyoruz. Erken alına bilgilerde ürünlerin ülkeye geliş tarihinde mevzuat değişiklikleri olabiliyor.
K4	Mevzuatta yaşanan bu değişimlerin gözden kaçması durumunda firmalara gerekli bilgilendirme yapılmamış olacağından ithal ya da ihraç edecekleri ürünleri ile ilgili ön hazırlık da yapılmamış olacağından zaman kaybı ve cezai durumlar ile karşılaşılması olası bir durumdur. Bu durumun başlıca nedeni ulusal ve uluslararası mevzuatta ürün yelpazesinin sürekli değişimi ile ülkeler arasında uygulanan anlaşmalar ve vergi farklarıdır.
K5	Gümrük mevzuatının hızlı değişimi ve ülkemizin çok farklı ülkelerle serbest ticaret anlaşmaları kurallarına göre hareket etmeleri ve ortaya çıkabilecek vergisel fark ve ağır sorumluk altına almaktadır. Oluşabilecek idari ve hukuki yaptırımlarda gümrük müşavirini en zorlayan durumlardan biri haline gelmektedir.

Çizelge 5.6.3 (devam) : Mevzuatın sürekli değişimi, gümrük müşavirlerini iş takip açısından oldukça zorlayıcı bir durum olmasının başlıca nedenlerine ilişkin bulgular.

K6	Uluslararası Ticarete konu ürünler tüm hayatımızı şekillendiren canlı bir organizmadır. Dünya her gün değiştiğinden Türkiye olarak bizde değişip kendimizi koruyucu önlemler almaya (ticaret politikası önlemleri) ya da ülkemizde üretimi az olan Örnek anakart, çip vb. ürünlerden ihtiyaca dayalı vergilerin kaldırılması vb. durumlar oluşturup uluslararası arenada söz sahibi olabilmemiz için zorlayıcı düzen içerisinde takibi elden bırakmıyoruz.
K7	Gümrük müşavirleri sürekli olarak güncel kalmak, mevzuat değişikliklerini izlemek ve müşterilerine en iyi hizmeti sunabilmek için büyük bir çaba harcamak zorunda kalabilirler. Bunun zorlayıcı yanlarını şunlar oluşturur; 1-Uluslararası düzeyde ekonomik koşulların sürekli değişimi 2-Mevzuatın hızlı ve sık değişimi 3-Müşterilerin ürün yelpazesinin sürekli farklı olması 4-Ülkeler arasında yapılan anlaşmaların 2 taraflı olması 5-Ülkeler arasında gümrük prosedürlerinin farklılık yaratması
K8	Mevzuat değişikliğin sürekli değişimi, firmaları daha çok zor durumda bırakmaktadır. Firmalar ticaretini son mevzuata göre bir maliyet oluştururken mevzuat değişiklik ile yeni güncel mevzuata göre artı bir maliyet oluşmaktadır.
K9	Değişen mevzuat hükümleri üzerindeki yorum farklılıkları zaman zaman gümrük idaresi ile müşavirleri karşı karşıya getirmektedir. Operasyon sürecini aksatan bu durum ancak düzenlemelerin açık ve tartışmaya mahal vermeyecek şekilde yapılması halinde ortadan kaldırılabilir.
K10	Süreklilik arz eden işlemlerde yapılan mevzuat değişiklikleri, yurt dışından temin edilen evraklarda sürekli değişikliklere sebep olmaktadır. Evrakların temin edilememesi işleri zorlaştırmaktadır. Ayrıca yapılan değişiklikler gümrük idarelerinde farklı yorumlanması sebebiyle işlemlerde yeknesaklık sağlanamamaktadır. Bu da işleri zorlaştırmaktadır.
K11	Bazı genelge ve yönetmeliklerin yayınlandığı anda yürürlüğe girmesi.
K12	Değişen ticaret şekli, karşılaşılan sorunlar, devletin ve milletin, işletmelerin zarara uğramasından dolayı usulsüz uygulamaların önüne geçebilmek ve kontrol ve takip edilebilir olması açısından mevzuat değişimini zaruri buluyorum açıkçası.

Araştırmada elde edilen bulguya göre araştırma sorusu 2’de katılımcıların bilgi sahibi olduklarına, mevzuat değişikliği, ticaret şekli ve işlem süreçlerinin sürekli değişim

gösterdiği bir ortamda önemli olduğu, işletmelerin ve gümrük müşavirlerinin bu değişikliklere uyum sağlaması ve mevzuata uygun şekilde hareket etmesi çok önemli olduğu ve bu nedenle, düzenlemelerin açık ve anlaşılır olması, gümrük müşavirlerinin ve işletmelerin işlerini kolaylaştırabilir ve usulsüz uygulamaların önüne geçebileceği, ayrıca güncel bilgiye erişim ve sürekli eğitimin bu alandaki profesyoneller için büyük bir öneme sahip olduğu görülmüştür.

5.6.4 Yetkilendirilmiş gümrük müşavirliği sisteminin uygulamadaki işleyişini ilişkin bulgular

Araştırmanın bu bölümünde katılımcılara yetkilendirilmiş gümrük müşavirliği (YGM) sisteminin işleyişi hakkında düşüncelerine yer verilmiştir. Araştırma soru 3'e (Yetkilendirilmiş gümrük müşavirliği sisteminin uygulamadaki işleyişini nasıl buluyorsunuz ve neler yapılmalı?) cevap bulmak amacıyla soru yöneltmiştir. Katılımcıların verdikleri yanıtlar yetkilendirilmiş gümrük müşavirliği sisteminin mevzuat açısından uygulanabilirliğini ve önemi vurgulamaktadır. İşleyiş hakkında gümrük müşaviri olupta yeterli teorik bilgiye sahip olamayan katılımcılarda yer almaktadır. Genel olarak cevaplar değerlendirildiğinde yetkilendirilmiş gümrük müşavirliğinin işleyiş açısından gerekli olduğu ve gümrükte birçok işleyişi hızlandırdığı yönündedir. Asıl amacı olan gümrük idarelerinde ki iş yükünü azaltmak olan bu sistemin doğru olduğu yöndedir. Katılımcıların yetkilendirilmiş gümrük müşavirliği sisteminin uygulamadaki işleyişine ilişkin cevaplarının detayları Çizelge 5.6.4'da incelenebilir.

Çizelge 5.6.4 : Yetkilendirilmiş gümrük müşavirliği sisteminin uygulamadaki işleyişine ilişkin bulgular.

K1	Kısaca YGM sistemi Ticaret bakanlığı tarafından ciddi bir sistem oluşturulmuş takip ve denetimi maksimum ölçülebilir seviyelerde olmasını sağlamıştır. Küçük bazı problemler olmakla beraber sistem iyi durumdadır. -iletişim güçlendirilmelidir. -yenilikçi teknolojiler kullanılmalıdır. -eğitim planlamaları yapılmalıdır.
----	--

Çizelge 5.6.4 (devam) : Yetkilendirilmiş gümrük müşavirliği sisteminin uygulamadaki işleyişine ilişkin bulgular.

K2	Bildiğiniz gibi ygm işleyişi gümrüklerdeki iş yükü ve personel sıkıntısından dolayı işlemlerin daha hızlı ve tarafsız bir şekilde yürütülmesi aynı zamanda gümrüklerdeki iş yükünün azaltılması için uygulamaya konulmuştur. Çok faydalı ve süreci hızlandırıcı buluyorum ve kapsamının genişletilmesi gerektiğini düşünüyorum, örneğin gümrük idarelerinin verdiği dahilde işleme izinleri de YGM ler tarafından verilebilir veya iç gümrüklerdeki geçici depolama sahalarının kontrolü YGM ler tarafından yapılabilir.
K3	Fiili işlemleri konusunda çok fazla bilgi sahibi değilim. Gümrük müşavirleri ve gümrük müşavirlik firmaları genelde belirli alanlara yönelmiş bulunuyor. Kimi firmalar ve müşavirler tekstil, kimi gıda ve tarım kimi ise elektronik cihazlar alanında uzmanlık gösteriyor. Teknik olarak bilgilere sahip olsak bile YGM farklı bir alan olduğundan uygulamada çok fazla bilgi sahibi değilim.
K4	Ygm sisteminde aktif olarak çalışmıyorum. Güncel mevzuat için tam bilgi veremeyeceğim. Ancak uygulama gümrük idarelerindeki iş yükünü almak için çıkartılmış ve bir iş kolu oluşturulmuştur. Bir çok işlem içinde yararlı olduğunu düşünüyorum. Örneğin gümrüklerde verilen süre uzatımları ve raporlar için iş akışını hızlandırmıştır. Antrepolarda yapılan denetimin daha şeffaf ve hızlı olmasını sağlamıştır.
K5	YGM sistemi işleyiş açısından düzene oturmuş ve gümrüklerdeki zaman kaybını minimize eden bir sistem olarak tasarlanmış ve uygulamada da bunu gerçekleştirmiş bir sistemdir
K6	Ygm sistemi daha da geliştirilmeli ve düzenlemeleri yaygınlaştırılmalıdır.
K7	İşlemleri yapan gümrük müşavirleri 7 yıllık tecrübe sonunda ygm olabilmekte ve sektörde bilgi konuşanda önde gelen isimler olduklarında dolayı Ticaret Bakanlığımız kendi üstlendiği bir çok görevi gümrük müşavirlerine verdiği taktirde işlemlerin daha hızlı ve kolay bir şekilde sonuçlanacağını düşünmekteyim .
K8	Güncel durumu sağlıklı buluyorum. Ancak, yeterli sayıda YGM ve GMY bulunmaması ve uygun maaş politikası eksikliği ileride sektörde ciddi problem teşkil edebilir. YGM sistemi içinde düzenli denetimler ve ihlal izleme mekanizmaları oluşturulmalıdır. Bu, sistemi kötüye kullanma veya ihlal etme girişimlerini önleyebilir.

Çizelge 5.6.4 (devam) : Yetkilendirilmiş gümrük müşavirliği sisteminin uygulamadaki işleyişine ilişkin bulgular.

K9	Yetkilendirilmiş Gümrük Müşavirliği (YGM) sisteminin uygulamadaki işleyişi mevzuata göre yapılmakta yeterli olduğunu düşünmekteyim. YGM sistemini kullanmadım yalnız YGM arkadaşlarımdan duyduğum kadarı ile sizi bilgilendiriyorum.Neler yapılması hususunda YGM şirketlerinden daha sağlıklı bilgi alınacaktır.
K10	Yetkilendirilmiş Gümrük Müşavirliği sistemi kamu üzerindeki denetim yükünün liyakat sahibi meslek mensuplarına belirli alanlarda devredilerek kamu personel gücünün etkin kullanılmasına iyi bir örnek oluşturmakta ve kamu-özel iş birliği açısından da başarılı bir örnek teşkil etmektedir. İlerleyen dönemde farklı alanlardaki denetim, tespit faaliyetlerinin Yetkilendirilmiş Gümrük Müşavirliği sistemine devredilmesiyle sistemin daha geliştirilebileceğine inanıyorum.
K11	Şuan ki sistemin işleyişi uygun buluyorum.
K12	Mevcut durumu yeterince verimli buluyorum.Eski sistemden daha az bürokrasi ve işlemler daha dinamik ilerliyor. Dış ticaret işlemlerinin hızlı ve nitelikli ilerlemesi açısından yerinde buluyorum.

Araştırmada elde edilen bulguya göre araştırma sorusu 3’de katılımcıların bilgi sahibi oldukları görülmektedir. Bu sistemin, gümrük işlemlerini hızlandırmak ve daha etkili hale getirmek amacıyla oluşturulduğu belirtilmektedir. Sistemin düzenli işlediği ve mevcut durumda olumlu sonuçlar elde ettiği anlaşılmaktadır. Yeterli sayıda YGM ve YGM yardımcısı’nın olmamasının gelecekte sorunlar yaratabileceği vurgulanmıştır. Ayrıca uygun ücret politikasının eksikliği de belirtilmiştir.

5.6.5 Gümrük müşavirlik firmalarında çalışanların uzmanlık seviyesi ve maddi-manevi sorumluluk bilincine ilişkin bulgular

Araştırmanın bu bölümünde katılımcılara gümrük firması içinde çalışan personellerin yeterlilik ve sorumluluklarına ilişkin düşüncelerine yer verilmiştir. Araştırma soru 4’e (Gümrük müşavirlik firmalarında çalışanların uzmanlık seviyesi ve maddi-manevi sorumluluk bilincine ilişkin bulgular) cevap bulmak amacıyla soru yöneltmiştir. Katılımcılardan alınan cevaplarda çoğu çalışan kişinin bilgi ve sorumluluğa sahip olduğu yönündedir. Daha az mesleki bilgi ve tecrübesi olanlara ise şirket içinden destek verildiği belirtilmektedir. Mesleki bilgiyi ve tecrübeyi artırmak için eğitim yapılmasının gerekliliği vurgulanmıştır. Katılımcıların gümrük müşavirlik

firmalarında çalışanların uzmanlık seviyesi ve maddi-manevi sorumluluk bilincine ilişkin cevaplarının detayları Çizelge 5.6.5’de incelenebilir.

Çizelge 5.6.5 : Gümrük müşavirlik firmalarında çalışanların uzmanlık seviyesi ve maddi-manevi sorumluluk bilincine ilişkin bulgular.

K1	Büyük oranda uzmandır. Bu uzmanlık sayesinde sektör ciddi büyüme sağlamıştır. Her geçen günde firmalar bu yönde adımlar atmakta hem teknoloji hem de insan kaynağı ile artı değer katmaktadır. Maddi ve manevi olarak bu işin bilincinde olmayanlar bu işi yapamamaktadır.
K2	Gümrük müşavirlik firmaları büyük oranda işinin ehli ve bilinçli insanları iş sürecinde çalıştırmaya odaklıdır. Çünkü güven, iş ahlakı ve işe özen göstermek geren bir yapısı vardır. Genel itibari ile uzman ve maddi- manevi sorumluluklarının farkında olan bireylerdir. Unutulmamalıdır ki bu soru içeriği kişisel gelişim ve sorumluluk hususlarına temas ettiğinden her meslekte olduğu gibi kendisini geliştirememiş bireylerde az da olsa vardır.
K3	Firmalar bünyesinde personeller arasında elbette deneyim farklılığı var. Buna göre gruplandırılır ve mutlaka daha uzman dediğimiz personeller diğer personellere destek vermektedir. Özetlersek hem yeterli deneyime sahip hem de henüz deneyim kazanmamış personeller mevcuttur. Yaptıkları işlemlere göre personeller hata payı düşük oranlarda çalışmaktadırlar. Bizlerde yine kontrollerini yaparak hata paylarını minimize etmeye çalışıyoruz.
K4	Firma bünyesinde çalışan personeller içinde aşamalı olarak bilgi ve deneyim seviyesinde personel çalışmaktadır. Uzman personeller diğer personellerin yetişme sürecinde destek olmaktadır. Yapılan işin çeşitliliğine göre uzman personel sağlanmakta ve yetiştirilmektedir. Çünkü hata payının sıfır olması gereken bir mevzuat şeklinde işleyiş sağlamaktayız.Maddi ve manevi sorumluluklar konusunda çalışanlar sorumluluklarının farkındadır.
K5	Gümrük Müşavirlik firmalarında çalışan personel, hizmet sektörü için önemli bir detaydır, Ofisinin başında olan bir müşavir , personeli ile bilgisini paylaşır ve ortak payda üzerinde hareket eder, çalışan personel üniversitelerin o konu ile ilgili bölümlerinden mezun oldukları için belli bir birikime sahiptir. Yaptıkları işin ne derecede önemli olduğunun farkındadırlar.

Çizelge 5.6.5 (devam) : Gümrük müşavirlik firmalarında çalışanların uzmanlık seviyesi ve maddi-manevi sorumluluk bilincine ilişkin bulgular.

K6	Her sektörde olduğu gibi içimizde uzmanlar,uzman adayları ve uzman olamayacak arkadaşlarımız mevcuttur. Zaman zaman verdiğimiz eğitimler kariyer planlaması yada öncülük etme noktasıda camiamız adına çalışmalar yapmaktayız .
K7	Çoğu çalışan yeterli seviyede uzman değillerdir. Bu durumunda getirdiği şekilde maddi-manevi sorumlulukların farkında değillerdir. Gümrük müşavirleri tarafından sürekli bir eğitim sistemi sağlanmalı. Bir alanda yada belirli seviyede bilgi sahibi olunması için kurslar veya bilgilendirme görüşmeleri yapılmalıdır.
K8	Gümrük Müşaviri ve Müşavir Yardımcılarının çalışma hayatında uzmanlık değerlendirmesi için bir ölçme yöntemi yok. Her sektörde olduğu gibi Gümrük Müşavirliği firmalarında çalışan, Gümrük Müşaviri ve Müşavir Yardımcıları arasında uzmanlık farkı tecrübesine göre fark bulunmaktadır.Gümrük Müşaviri ve Müşavir Yardımcıları maddi/manevi sorumluluklarının farkındadır. Önlem olarak Mesleki Sorumluluk Sigortası yapılarak bu sorun aşılmaya çalışılmaktadır.
K9	Gümrük Müşavirliği firmalarında çalışan personeller sahip oldukları eğitim ve kıdem orantısında uzmanlığa sahiptirler. Ancak gerek gümrük mevzuatının dinamik yapısı, gerekse tüm sektörlerde son dönemde ortaya çıkan nitelikli iş gücü teminindeki zorlukların sektörümüze etkisi nedeniyle tüm müşavirlik çalışanlarının yeterli seviyede uzmanlaştığını söylemek mümkün değildir. Gerek çalışanların uzmanlık seviyesini yükseltilmesi gerekse maddi-manevi sorumluluk farkındalıklarının artırılması amacıyla kurum içi eğitimler yapılmasının gerekli olduğu görüşündeyim.
K10	Gümrük müşaviri ve Gümrük müşavir yardımcısı olarak çalışanların geneli kendi sorumluluklarının farkındadırlar.
K11	Her meslekte olduğu gibi gümrük müşavirlik mesleğinde de kişiden kaynaklı münferit durumlar olabilir. Ancak gümrük müşaviri olabilmenin zorlu şartları olduğu ,çeşitli yeterliliklere sahip olunması gerektiği malumunuzdur. Bunları yerine getirip gümrük müşaviri olmaya hak kazanan kişilerin maddi ve manevi sorumluluklarının farkında olmaması düşünülemez.
K12	Hayatta ve her meslekte olduğu gibi Gümrük Müşavirliği çalışanlarında da nitelikli ya vasat personeller mevcuttur, maddi-manevi sorumlulukların farkında mıdır tam olarak bilemeyiz ancak olmaları gereklidir.

Araştırmada elde edilen bulguya göre araştırma sorusu 4’de katılımcıların bilgi sahibi oldukları görülmektedir. Bu görüşler ve değerlendirmeler, gümrük müşavirliği

şirketlerinde çalışmaların, eğitim, deneyim ve sorumluluk açısından farklılığını göstermektedir. Uzmanlığın değerlendirilmesi, mesleki gelişim için eğitimlerin ve maddi-manevi sorumlulukların aktarılması, bu mesleğin daha etkili ve profesyonel bir şekilde yürütülmesine katkı sağlanabilir.

5.6.6 Müteselsil Sorumluluğun Önemi Konusundaki Düşüncelere İlişkin bulgular

Araştırmanın bu bölümünde katılımcılara gümrük müşavirinin müteselsil olarak sorumlu oldukları durumların, onlar için ne kadar önem arz ettiği ile ilgili düşüncelere yer verilmiştir. Araştırma soru 6'ya (Müteselsil sorumluluğun gümrük müşavirleri için önemi nedir?) cevap bulmak amacıyla soru yöneltmiştir. Katılımcıların verdikleri cevaplar gümrük müşavirlerinin müteselsil sorumluluk kapsamında karşılaşılan maddi ve manevi sıkıntıları ayrıntılı bir şekilde açıklamaktadır. Bu mesleğin doğası gereği büyük bir sorumluluk taşıdığını ve işlemlerin her aşamasında dikkatli olunması gerektiği belirtilmektedir. Müteselsil sorumluluğun, gümrük müşavirlerinin üzerine önemli bir yük getirebilen bir kavram olduğu anlaşılmaktadır. Bu sistem, gümrük müşavirlerini müşterilerinin beyanlarını dikkatle incelemeye ve doğru bilgilerle hareket etmeye teşvik edebilir. Ancak, bu sorumluluk sisteminin adil ve makul olması önemlidir. Katılımcıların müteselsil sorumluluğun önemine ilişkin cevaplarının detayları Çizelge 5.6.6'de incelenebilir.

Çizelge 5.6.6 : Müteselsil sorumluluğun önemi konusundaki düşüncelere ilişkin bulgular.

K1	Bu konu Gümrük Müşavirleri için çok önemlidir. Mesleki olarak sürekli bir devininin olduğu mevzuatta doğru bilgi ile hukuki ve mali yükler azaltılır. Müşterilere karşın itibar ve güven artar. Güvenilirlik ve tanınırlık üst düzeylere çıkar. Hem madden hem de manevi olarak ciddi bir birikim sağlar.
K2	Gümrük müşavirleri açısından bakıldığında mesleki hayatın devam etmesi veya etmemesi sonucunu doğurduğundan fazlası ile önemli diyebiliriz. Evet her işte kişilere sorumluluk yüklenebilir ama bununda yaşam döngüsü açısından belirli koşulları olmalı. Müteselsil sorumluluk gümrük mevzuatında da daha anlaşılabilir ve sürdürülebilir olmalı.

Çizelge 5.6.6 (devam) : Mütessesil sorumluluğun önemi konusundaki düşüncelere ilişkin bulgular.

K3	Çoğu gümrük müşaviri bu nedenden dolayı aktif imza yetkisini kullanarak beyanname üzerine imza atmak istemiyor. Çünkü bu çok büyük bir sorumluluk hiçbir firmanın ticaretinde kârına ortak olmamak, ancak gümrük işlemlerindeki tüm cezalarına ortak olmak bence akıl dışı bir uygulama. Ancak devlet kendini her türlü alacağı için garantiye alıyor.
K4	Firmaları tarafından kendilerine iletilen bilgi ve belgeler ışığında adına hareket edilen firma için gümrük idarelerine beyanda bulunan biz müşavirler için yaptığımız işlemler için ilgili merciler nezdinde firmalarında sorumlu olması bütün sorumluluğu ve riski dağıtması açısından önemlidir.
K5	Bu bizim ülkemizdeki sistemde bizi en çok zorlayan faktördür. Bir gümrük müşaviri hizmet verdiği müşterisinin art niyetini veya yaptığı fiziksel hataları bilmekle sorumluluk altına sokulmamalı, yaptığı işlemin doğruluğu açısından sorumlu olmalı, hayatın olağan akışına uygun olarak biz bir çok işlemi doküman üzerinden sonuçlandırabiliriz, Fiziksel olarak olmadığımız bir olay yüzünden Mütessesil sorumluluk gibi ağır bir sorumluluk altına sokulmamalıyız.
K6	Gümrük müşavirleri açısından mütessesil sorumluluk iş takipi yapılırken dikkat edilmesi gereken potansiyel sorunları teşkil eder. Takipi yapılan işlemler mevzuat dahilinde olmalı ve karmaşık yapısı dahilinde profesyonelce takip edilmeli. Mütessesil sorumluluk her ne kadar müşavirin üzerine ağır bir sorumluluk bindirmiş olsada yapılacak işlemlerde risklere bir o kadar dikkat edilmesini sağlamıştır.
K7	Yaptığı iş ve eylemde alacağı maddi sorumluluk yönünden büyük önem arz etmektedir. Diğer bir yandan yapılan işin ciidiyeti hatırlatmakta ve daha titiz olarak çalışmayı örgütlemektedir.
K8	Gümrük müşavirleri yaptığı her işe özen ve önem göstermelidir. Yaptığı her iş, evrak takiplerinde alacağı maddi sorumluluk yönünden büyük önem arz etmektedir. Hayatının manevi yönünde etkileyeceği bir noktadır mütessesil sorumluluk.

Çizelge 5.6.6 (devam) : Mütteselsil sorumluluğun önemi konusundaki düşüncelere ilişkin bulgular.

K9	Yapılan beyanın sorumluluğunun taşınması, işin ciddiyeti açısından mütteselsil sorumluluk müessesesi önem taşımaktadır. Lakin Gümrük Müşavirinin sorumluluğunun Gümrük Kanununda belirtildiği üzere “beyanda kullanılan verilerin yanlış olduğunu bildiği veya mesleği icabı ve mutad olarak bilmesi gerektiği durumlarla sınırlı” kalması, idare ile mükellef arasındaki ihtilaflarda bu durumun dikkate alınması gerektiği görüşündeyim.
K10	Yüklenilmiş olan gereksiz bir sorumluluğun mesleği olumsuz yönde etkilemesi.
K11	Her ne kadar ceza-i sorumluluk olarak algılsa da işlemlerin doğruluğunu ve vergi kayıplarını en aza indiren yöntemdir
K12	Kısaca ve özetle; istemeden yapmış olduğu bir yanlışta malından ve özgürlüğünden olma riski ömür boyu kişisel olarak büyük bir yük.

Araştırmada elde edilen bulguya göre; araştırma sorusu 6’da katılımcıların bilgi sahibi oldukları görülmektedir. Gümrük mevzuatının karmaşıklığı ve sürekli değişen yapısı nedeniyle gümrük müşavirlerinin üzerine düşen sorumluluğun çok büyük olduğu anlaşılmaktadır. Bu nedenle mütteselsil sorumluluk gibi konuların dikkate alınması, gümrük müşavirlerinin yaptıkları işlerin ciddiyetini ve titizliğini koruması, müşavirlerin işlemlerini mevzuata uygun bir şekilde gerçekleştirmesi ve gereksiz risklerden kaçınmasının önemli olduğu görülmektedir. Mütteselsil sorumluluğun, yanlış beyanlar veya hatalı işlemler nedeniyle maddi ve manevi kayıplara neden olabildiği, ancak gümrük müşavirlerinin bu kadar ağır bir sorumluluğu üstlenmemeleri gerektiği belirtilmektedir. Bazen işlemlerin yanlışlıkla veya eksik bilgi nedeniyle gerçekleştirilebileceği ve bu nedenle bu tür sorumluluğun kaldırılmasının gerektiği yönünde değerlendirdikleri anlaşılmaktadır.

5.6.7 Mütteselsil Sorumluluk Kapsamında Cezaların Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu kısmında katılımcılara gümrük müşavirinin mütteselsil olarak sorumlu oldukları durumlarda karşılaştıkları maddi cezaların ne oranda ve ne şekillerde sorumlu olmaları gerektiği ile ilgili düşüncelere yer verilmiştir. Araştırma soru 8’e (Mütteselsil sorumlulukta gümrük müşavirinin cezalardan ne kadar ve ne şekilde sorumlu olması gerekir?) cevap bulmak amacıyla soru yöneltmiştir. Katılımcıların verdikleri cevaplar incelendiğinde; büyük oranda gümrük müşavirlerinin mütteselsil

sorumluluk kapsamında karşılaşılan maddi cezalardan sorumlu olmaması yönündedir. Katılımcıların görüşleri orantılı olması, hiç olmaması ve işlenen suçun niteliğine göre ceza uygulanması yönündedir. Katılımcılardan K1-K6-K9-K11 müşavirlerin cezalara sözleşme, bilerek katılma veya kestiği hizmet faturası oranında uygulanması görüşündedir. Katılımcılardan K2-K3-K4-K5-K57 ve K10 gümrük müşavirlerinin suça iştirakının kesin olmasının haricindeki durumlarda sorumlu olmamaları görüşündedirler. Diğer iki katılımcı K8 ve K12 suça iştirak ve bilmesi veya bilmesi gerektiği durumlarda müteselsil olarak sorumlu olunması gerektiği görüşü ile ceza durumunun hükmünü açıklamaktadır. Müteselsil sorumluluktaki cezalarla ilgili bulgular Çizelge 5.6.7’de incelenebilir.

Çizelge 5.6.7 : Müteselsil sorumluluğun önemi konusundaki düşüncelere ilişkin bulgular.

K1	Belirtilen mevzuat hükümleri çerçevesinde, gümrük müşavirinin yerine getirdiği gümrük iş ve işlemleri ile imzaladığı beyannamelerde kullanılan verilerin yanlış olduğunu bildiği ya da mesleği icabı ve mutata olarak bilmesi gerektiği veya bir araştırma sonucunda gerçek durumun öğrenilebileceği hallerde söz konusu verilerin doğruluğundan gümrük idaresine karşı sorumlu olduğu değerlendirilmektedir. Ancak gümrük müşavirlerine bu iş çok fazla yüklenmektedir. Sorumluluk kısmında tarafımıza bilmemizin mümkün olmadığı sorumluluk ve cezai hükümlerde yüklenmektedir. Örnek olarak yurt dışı otorite tarafından düzenlenen belgelerin kontrolleri bakanlık kanalıyla bile 10 ay gibi bir sürede yapılamazken (tüm devlet imkanları kullanılarak) bizden belgelere bakıp doğru mu yanlış mı bilmemiz istenmektedir. Bu sorumluluk orantılı olmalıdır.
K2	Suç unsuruna dahil olmadığı sürece sorumlu olmamalıdır.
K3	Müteselsil sorumluluk olmaması gerekiyor. Gümrük Müşavirinin yaptığı işlemlerden sorumlu olması gerekiyor. Evrak üzerinde bir tutarsızlık yok ise müşavirin sorumlu tutulmaması gerekiyor. Çünkü hiçbir müşavir daha önceden de bahsettiğim gibi göz göre göre maddi ve manevi olarak yaşantısını etkilecek bir şeyin altına imzasını atmaz. Bizler yapılan ticaretin ortağı değiliz. Biz sadece işlemlerin akışını hızlandırmaz ve düzgün bir şekilde yapılmasını sağlamak amaçlı asgari ücret tarifilerine göre hizmet veren bir sektöüz.

Çizelge 5.6.7 (devam) : Mütteselsil sorumluluğun önemi konusundaki düşüncelere ilişkin bulgular.

K4	Direk Müşavirin hatasından kaynaklanan durumlar saklı kalmak kaydıyla en doğru uygulama Müşavirlerin hiçbir şekilde sorumlu olmamasıdır. Ya da kazançları ölçüsünde bir sorumluluk yüklenmelidir. Gümrük idarelerinde karşılaşılan cezalar ufak meblağlar olmadığı için ticaret erbabı gibi değerlendirilmemeli. Gümrük müşavirleri firmalardan aldıkları evrak üzerinden işlem yaptıkları için belgelerin doğruluğunu sorgulayamazlar.
K5	Görevi gereği bilmesi gereken mevzuatsal olarak hatalardan sorumlu olmalıdır, eksiklikten fazlalıktan, ürün içerisindeki farklı olabilecek eşyaların orda olmasından sorumlu tutulmamalıdır. Bu nedenle, tüm tarafların dikkatli bir şekilde işbirliği yapması, doğru belgelerin sağlanması ve gerektiğinde yasal danışmanlık alınması, mütteselsil sorumluluğun minimize edilmesine yardımcı olabilir. Bu da gümrük müşavirlerinin mesleğinin sürdürülebilir olmasına sağlar.
K6	Kestiğimiz fatura kıymeti üzerinden değerlendirilmesini düşünüyorum .
K7	Bu soruya kısa cevap yazmak gerekir. Genel anlamda bakıldığında benzer meslek gruplarında böyle bir sorumluluk şekli yoktur. Sorumluluk taşıyan olsa bile uygulamada ki maddi boyutu belirli bir kalıp altına alınmıştır. Bence mütteselsil olarak gümrük müşaviri Cezalardan sorumlu olmamalıdır.
K8	Gümrük Müşavirinin Cezalarda yükümlülüğü, beyanda kullanılan verilerin yanlış olduğunu bildiği veya mesleği icabı ve mutad olarak bilmesi gerektiği durumlarla sorumlu olmalıdır. Firmanın Gümrükte temsilcisi olduğu nedeniyle sorumlu tutulmaktadır. Ancak bilinmesi gereken durumlar net bir şekilde dile getirilmediği bazı durumlar işi mahkeme boyutuna taşınmaktadır. Bu durumda da mevzuatın uygulamasına dahil olmayan kişiler tarafından hakkınızda cezai durumlar oluşabilir.
K9	Herhangi bir kaçakçılık fiiline iştirak durumu saklı kalmak kaydıyla mütteselsil sorumlulukta gümrük müşavirlerinin gerçekleştirdiği işlemde elde ettiği kazanç nispetinde sorumlu tutulmasının adil olacağı düşüncesindeyim.
K10	Mütteselsil sorumluluk sıfatıyla bir gümrük müşavirinin cezalardan sorumlu olmaması-gerekir.
K11	Herhangi bir kast yok ise sözleşme ile belirlenmiş işlem ücreti oranında olmalı.
K12	Bile isteye açıkça ortaya çıkmış bir konuda en az hareket ettiği kişiyle birlikte eşit seviye de ya da yakın seviyede bir haksız kazanç elde ederek devleti ve milleti zarara uğratabilecek suça eşlik ettiyseyse mütteselsil sorumluluk uygulanmalı.

Araştırmada elde edilen bulguya göre araştırma sorusu 8’de katılımcıların bilgi sahibi olduklarına, paylaştıkları görüşlere göre gümrük müşavirlerinin müteselsil sorumluluğunun hem adil hem de orantılı bir şekilde ele alınması gerektiğini vurgulanıyor. Ayrıca, gümrük müşavirlerinin işlemlerdeki hatalarından kaynaklanan cezalardan tamamen sorumlu tutulmamaları gerektiğini ve bu sorumluluğun daha makul bir şekilde düzenlenmesi gerektiğini ifade ediliyor. Gümrük müşavirlerinin işlemlerdeki sorumluluğunun yeniden gözden geçirilmesi ve bu sorumluluğun daha adil ve orantılı bir şekilde düzenlenmesi konularında yapılan önerilerin, bu alandaki düzenlemelerin iyileştirilmesine katkı sağlayabileceği aşık bir duruma geliyor. Bu durumda gümrük müşavirlerinin daha adil bir sorumluluk sistemi altında çalışmalarını ve işlerini sürdürmeleri desteklenmelidir.

5.6.8 Müteselsil Sorumlulukta Sigorta ve Sigortanın Kapsamına İlişkin

Değerlendirmelere Ait Bulgular

Araştırmanın bu kısmında katılımcılara gümrük müşavirinin müteselsil olarak sorumlu oldukları durumlarda sigortalarının olup olmadığı ve uygulamada sigortanın kapsamında neler olması gerektiği ile ilgili düşüncelere yer verilmiştir. Araştırma soru 9’a (Gümrük müşaviri olarak müteselsil sorumluluk için sigortanız var mı? Bu sigortanın kapsamında neler yer almalı?) cevap bulmak amacıyla soru yöneltmiştir. Katılımcıların verdikleri cevaplar incelendiğinde; büyük oranda yaptıkları iş kapsamında müteselsil olarak sigortalarının olduğu sonucuna varılmıştır. Katılımcılardan K2-K3-K7-K8-K10 ve K12 soruya sigortalarının bulunduğu yönünde cevap vermiştir. K1-K6-K9 VE K11 nolu katılımcılar soruya sigortalarının olmadığı yönünde cevap verirken K4 ve K5 nolu katılımcılar bu soruya sadece yorum yapmışlardır. K12 sigorta kapsamı ile ilgili 25 Milyon tutarında mesleki sigortasının olduğunu belirterek cezaların ve sorumluluğun ne kadar yüksek olduğunu bir şekilde dile getirmiştir. Cevaplara genel içerik altında bakıldığında sigortanın gerekliliği yönündedir. Katılımcıların görüşlerinde dikkat çeken bir ayrıntı bu sigortanın bir havuz içerisinde bu sektörde hizmet veren bütün gümrük müşavirlerine uygulanması ve cezaya katılımda belirli oran getirilmesi yönünde olmuştur. Gümrük müşavirleri bu sigorta kapsamının kanun kapsamına alınıp zorunluluk altına alınmasına ve bilmediği durumlardan kaynaklanan cezalarda maddi sorunlar yaşanmaması gerektiğini genel anlamda savunmuştur. Bütün bu görüşler değerlendirildiğinde müteselsil sorumluluk kapsamında sigorta daha geniş bir açığa yer vermeli ve bütün gümrük müşavirleri için

uygulanmalıdır. Bu durum, ticari hayat ve özel hayat açısından ciddi sorunlara ve telafisi mümkün olmayan sonuçlara yol açabilir. Sigorta kapsamı ile ilgili bulgular Çizelge 5.6.8’de incelenebilir.

Çizelge 5.6.8 : Müteselsil sorumluluk kapsamında sigortanın nedeni ve kapsamına ilişkin bulgular.

K1	Firmamızın bu konuda bir sigorta veya risk paylaşımı bulunmamaktadır. Çünkü sistem bu konuda çok oturmamıştır. Yapılması gerektiğini düşünüyorum ancak paydaşların niyetleri ve imkanlar bunu pek mümkün kılmamaktadır.
K2	Var, gümrük Kanununun para cezalarını içeren tüm fiil ve maddeleri yer almalıdır.
K3	Evet var. Kapsamı konusunda sigorta şirketlerinden görüş almak daha faydalı olur.
K4	Bu sigorta kapsamında belirli bir tutar üzerinde yediğimiz cezaların tamamı karşılanmaktadır. Yalnız buradaki sigorta sadece müşavirin kendisinin yaptığı maddi hesaplamalardan kaynaklı cezalar için geçerlidir. Burada bilmesiyada bilmesi gereken durumlardan kaynaklı caze ve yaptırımlar için sigorta söz konusu olmamaktadır. Bu sigortanın bence kanun kapsamına alınarak bir havuz içerisinde tüm gümrük müşavirlerine yapılması gerekmektedir. Yani müşavirler için zorunlu olmalıdır.
K5	Şirketlerin hukuk koruma sigortaları vardır. Ama bizim işimiz gibi riskli bir işte bu korumanın çok geniş ve kapsamlı olması gerekmektedir. Genel bir mesleki iş sorumluluğu sigortası olmalıdır. Gümrük işlemleri sırasında müşterilere veya diğer taraflara neden olabileceği her türlü zararı kapsayabilir. Bu, hatalar, ihmal veya diğer işlemler nedeniyle kaynaklanabilir.
K6	Hayır yok . Sigortam olsaydı gv , kdv,emy,damping vb cezalarına karşı kendimi korumak isterdim . Bence bu işi yapan gümrük müşavirlerinin müteselsil sorumluluk kapsamında yapılan sigortası bir havuz içinde kanun kapsamına alınıp zorunluluk haline getirilmelidir. İçerik olarak gümrüklerde karşılaşılabilecek ihtilafların ve mahkemelik olunun durumunların tamamının yer alması gerekmektedir.
K7	Sigortamız var. Detayları işlem bazında değişkenlik göstermektedir. Her gümrük müşaviri mesleki olarak bu sigortaya sahip olması gereklidir. Gümrük mevzuatına buna uygunluk sağlanarak aktif olarak çalışan gümrük müşavirlerine zorunluluk haline getirilmelidir.

Çizelge 5.6.8 (devam) : Müteselsil sorumluluk kapsamında sigortanın nedeni ve kapsamına ilişkin bulgular.

K8	Mesleki Sorumluluk Sigortamız var. Mesleki Sorumluluk Sigortası Gümrük Müşavirinden yada yanında çalışanında kaynaklı kullanıcı hatalarından dolayı gelen cezaları karşılamaktadır. Gümrük kanunu'nun 234,235,238 241 maddeleri buna dahildir. Mesleki bağlamda bu sigorta türü her müşavirlik firması tarafından uygulanmamaktadır. Ancak ben düşüncem aktif olarak çalışan tüm gümrük müşavirlerine bu kanun kapsamında zorunluluk haline getirilmelidir.
K9	Hayır. Mesleki sorumluluk sigortasını faydalı bulmakla birlikte prim tutarlarının yüksek olduğunu değerlendiriyorum. Kapsam yönünden yeterli olduğunu düşündüğüm sisteme yüksek prim fiyatları nedeniyle erişim sınırlı olmaktadır. Bu noktada prim tutarlarının makul hale getirilmesi sigortanın tabana yayılmasına ve kullanım oranının artmasına neden olacaktır.
K10	Evet, sigortamız var. Maddi cezaları sigorta tutarı kadar karşılıyor.
K11	Hayır yok.
K12	Yaklaşık 25 Milyon TL tutarında değerinde mesleki sorumluluk sigortasına sahibiz. Bunun karşılığında her ne kadar çok yüksek primler ödüyor olsakta istemeden karışmış olabileceğimiz bir kaçakçılık suçunda sigortanın bir hükmü kalmıyor.
K12	Yaklaşık 25 Milyon TL tutarında değerinde mesleki sorumluluk sigortasına sahibiz. Bunun karşılığında her ne kadar çok yüksek primler ödüyor olsakta istemeden karışmış olabileceğimiz bir kaçakçılık suçunda sigortanın bir hükmü kalmıyor.

Araştırmada elde edilen bulguya göre araştırma sorusu 9'da katılımcıların bilgi sahibi olduklarına, paylaştıkları görüşlere göre gümrük müşavirlerinin mesleki sorumluluk sigortasının kapsamı, erişilebilirliği ve zorunluluğu gibi konulara odaklanmaktadır. Bazı katılımcılar, şirketlerinin bu alanda sigorta veya risk paylaşımı olmadığını belirtiyorlar ve sistemin oturmamış olduğunu düşünüyorlar. Ancak, sigorta yapmanın önemli olduğunu ifade ediyorlar. Sigorta şirketlerinden görüş almanın faydalı olduğunu belirten katılımcılar, bu şekilde sigorta kapsamının daha iyi anlaşılacağını düşünüyorlar. Bazı katılımcılar, sigortanın sadece müşavirin maddi hesaplamalarından kaynaklanan cezaları kapsadığını, ancak bilmesi veya bilmesi gereken durumlardan kaynaklanan cezaları içermediğini ifade ediyorlar. Tüm bu görüşler, gümrük

müşavirlerinin mesleki sorumluluk sigortası konusundaki farklı yaklaşımları ve ihtiyaçları yansıtmaktadır. Sonuç olarak sigorta kapsamının herkese dahil olması, her türlü maddi zararı kapsayacak şekilde olması,güncel mevzuat dahiline alınıp zorunluluk haline getirilmesi ve pirimlerin daha makul seviyelere gitirilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Gümrük müşavirleri ve yardımcıları mesleklerini, mevzuatın getirdiği müteselsil sorumluluk gibi zorlayıcı hükümler sebebiyle risk altında sürdürmektedirler. Mesleklerini icra ederken üzerlerine aldıkları maddi ve manevi sorumluluklar, iş hayatı ve ailevi açıdan ağır sonuçlar doğurmaktadır. Gümrük müşavirliği ve gümrük müşavir yardımcılığı mesleği yoğun çalışma, büyük emek ve çok fazla zaman gerektiren bir meslektir. Gümrükler; ülke ekonomisine gelir sağlamakla birlikte, iktisadi politikaların izlenmesinde de vazgeçilmez bir önem arz etmektedir. Aynı zamanda devletlerin vergi sistemleri, uluslararası ticaretleri ve ekonomik gelişmişlikleri ile de doğrudan ilişkilidir. Böyle bir değere yön veren ve uygulamanın büyük çoğunluğunu üstlenen kişilerin elbette uzman kişilerden oluşması hayati öneme sahiptir. Gümrük mevzuatı çerçevesinde dolaylı yoldan temsil yetkisine sahip olan gümrük müşavirleri, tüm bu işlemleri yaparken; kanun ve yönetmeliklere, Türkiye'nin ekonomik ve iktisadi olarak ortak olduğu tüm anlaşmalar ve karşılıklı olan tüm düzenlemelere uymak zorundadırlar. Kamu kurumları ile yapılan bütün işlemlerde olması gerektiği gibi; gümrük idarelerinde de iş takibi yapıldığından dürüstlük, güvenilirlik, tarafsızlık ve bağımsızlık ilkeleri ile hareket etmek bu mesleğin temelini oluşturmaktadır. Gümrük müşavirleri, yardımcıları ve yetkilendirilmiş gümrük müşavirleri; uymak zorunda oldukları etik ve yazılı kanunlarla ile kamu menfaatlerini üst seviyede tutmaları gerekir. Diğer bir taraftan, hizmet sağladığı firma sahiplerinin de ticari kimliğinin ve yasal haklarının korunmasına da özen göstermek durumundadırlar. 2023 yılına bakıldığında ülkemizde dış ticaret işlemlerinin büyük çoğunluğunu gerçekleştiren toplam 3621 gümrük müşaviri vardır. Gümrük idarelerinde iş akışının hızlanması için bütün deneyimi ve uzmanlığı ile çalışan 10674 gümrük müşavir yardımcısı, gümrük işlemlerinde idarenin yükünü omuzlayan gerek rapor düzenleme gerekse antrepolarda sorumluluk alan 362 yetkilendirilmiş gümrük müşaviri hizmet vermektedir. Uluslararası ticaretin hız kazandığı 2019 ve 2020 yıllarına sayısal olarak bakıldığında dış ticaret işlemlerinde önemli artışlar olduğu görülmektedir. Ülkemiz gümrüklerinde (antrepo ve transit hariç) 2019 yılında gerçekleşen ithalat beyanname sayısı 2.544.727 adet olduğu, artan ihracat hacminin

ise 4.497.514 adet ihracat beyannamesi ile gerçekleştiği, 2020 yılına bakıldığında ise pandemi dönemleri olmasına rağmen ithalat 2.620.295 adet ve ihracat beyanname sayısı 4.479.238 adet olarak gerçekleşmiştir. Mesleki zorluklara bakmazsınız kamu idaresinde ki iş yükünü azatmak için elinden geleni yaparak sorumluluk alan gümrük müşavirleri, yardımcıları ve yetkilendirilmiş gümrük müşavirleri ile sektör çalışanları ithalatla bu sayıların %92'sinin, ihracatta ise %95'ni dolaylı temsil yoluyla gerçek ve tüzel kişilerin adına hareket ederek (antrepo ve transit işlemlere ait sayılar dahil değildir) gerçekleştirmiştir. Bu sayılasal veriler, ülkemizin dış ticaretinde sektör temsilcileri diyebileceğimiz gümrük müşavirliği ve ygm mesleğinin önemini daha iyi anlatmaktadır. Bu kadar mevzuat dahilinde hareket etmek zorunda ve bilincinde olan meslek mensuplarının bildiği ya da bilmesi gerektiği durumlardan karşılaştıkları cezai yaptırımlar bir o kadar yüksek olmaktadır. 2021 yılına bakıldığında gümrüklerde ikinci kontrolde 1.678.676.725 TL., sonradan kontrol de ise 263.736.440 TL. yani toplam 1.942.413.165 -TL ek tahakkuk ve ceza kararı düzenlenmiştir.

Gelinen bu noktada mesleğin içinde bulunan biri olarak uluslararası ticaretimizin %90'nı gibi bir oranına hizmet eden gümrük müşaviri ve meslek çalışanları birlik ve bütünlüğü sağlayacak olan gelecek mücadelelerini İştanbul, Ankara, Bursa, Mersin ve İşmir Gümrük Müşavirleri dernekleri bünyesi altında ikame ettirmektedir. 4458 sayılı kanunun 2000 yılında yürürlüğe girmesi ile kanunun geçici 6'ıncı maddesinde gümrük müşavirliğinin "meslek" adı altında kullanılmak suretiyle, kanun düzenleyici tarafından aslında bir meslek ya da daha ileri bir bakış açısı ile kamu hizmeti veren mesleki faaliyet içinde olduğu belirtilmektedir. Gümrük kanununda ki bu ifade, kamu kurumu niteliğinde bir meslek kuruluşu yapılaşmasının gerektiğini vurgulamaktadır. Mevcut durum ve hukuki yapı bu sürecin gerçekleşmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır. Aradan geçen 23 yıla rağmen 04.02.2000 tarihinde yürürlüğe giren geçici 6'ıncı madde kapsamında hala bir düzenleme yapılmamış ve gümrük müşavirleri meslek kuruluşu olarak rgtlenememiş; ya da yasal düzenlemelerle bir kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşu haline gelememiştir. Meslek kuruluşu haline gelebilmek için geçen süreç kanunun geçici 6. maddesini daimi hale getirmiştir Dış ticaretin işleyişinde oldukça önemli bir paya sahip gümrük müşavirliği mesleğinin mesleki statü ve örgütlenme yapısına hala sahip olamaması önemli bir kayıptır. Anayasanın lllk ilkesi, yürütme eylemlerinin, amaçlara ulaşmak için gerekli ve

ölçülü olması gerektiğini belirtir. Bu ilke, devlet mevzuatı ve yaptırımlarıyla onları korurken aşırı ve keyfi bir müdahaleden kaçınmasını hedefler (Cenker, 2011: s. 19).

Varılan bu noktada mesleğin icrasında bir çok zorluklar çekildiği aşıkardır. Bu araştırmada gümrük müşavirlerinin ve meslek mensuplarının müteselsil sorumluluk yönünden karşılaştığı zorlukların neler oldukları ve nitel yöntem kullanılarak elde edilen bilgiler ışığında sorunları tespit edilmiştir. Elde edilen bulgularla çözüme yönelik önerilerde bulunulmuştur. Bu veriler kapsamında ortaya çıkan sorunlar aşağıda maddeler halinde özetlenmiştir:

- 1- Araştırma, müteselsil sorumluluk konusunun hem gümrük müşavirleri hem de işletmeler için ciddi bir öneme sahip olduğu,
- 2- Mesleğin daimi mensupları olan gümrük müşaviri, yardımcısı ve yetkilendirilmiş gümrük müşavirlerinin işini özverili, etik ve hukuk kurallarına uygun olarak yapmak zorunda olduğu,
- 3- Bu kapsamda vurgulanması gereken hususlar ölçülülük ilkesi ve adalet, müteselsil sorumluluk, maddi sorumluluğun miktarı, yasal düzenlemeler, meslek mensuplarının korunması ve kamu idaresinin gözetilmesi.
- 4- Gümrük müşavirlerinin işlemlerindeki hatalardan kaynaklanan cezalardan tamamen sorumlu tutulmamaları ve bu sorumluluğun daha makul bir şekilde düzenlenmesi gerekliliği,
- 5- Sürekli eğitimin, gümrük müşavirlerinin ve çalışanlarının güncel mevzuat programlarını öğrenmelerine ve uyum sağlamalarına yardımcı olduğu. Mesleki grupların veya eğitim kurumlarının düzenlediği seminerlere ve kurslara katılmanın buna yardımcı olacağı,
- 6- Gümrük mevzuatının oldukça karmaşık ve ayrıntılı olduğu. Mevzuatın yapısının sürekli değişimi, değişimi takip etmek ve karşılıklı doğru bilgi vermek için gümrük müşavirlerinin çok zaman ve çaba harcaması gerektiği,
- 7- Mevzuat değişikliklerinin hızlı ve sürekli olması, gümrük müşavirlerinin sürekli eğitim ve gelişiminin teknolojik alt yapı ile sağlandığı,
- 8- Müteselsil sorumluluğun, gümrük mevzuatının daha dikkatli ve titiz davranılmasını sağladığı. Ayrıca, bu sorumluluk gümrük idaresinin çalışmasının arttırılması, vergi gelirlerinin düzenli ve güvenilir bir şekilde

toplanmasını sağladığı. Böylece, müteselsil sorumluluğun gümrük işlemlerinin güvenilirliğini ve şeffaflığını arttırır ve gümrük otoritelerinin daha etkin bir şekilde çalışmalarına katkı sağladığı,

- 9- Müteselsil sorumluluğun ağır ve müşavirlere yüklenilmemesi gereken bir sorumluluk olduğu; maddi-manevi sorunlarla yarattığı durumun kişisel yapıya zarar verdiği,
- 10- Mesleki sorumluluk sigortası konusunda, gümrük müşavirlerinin farklı görüşlere sahip ve sigorta kapsamının ve zorunluluğunun kanun içerisinde düzenlenmesi gerektiği şeklindedir.

Sonuç olarak katılımcılardan elde edilen bilgiler ve diğer bulgular değerlendirildiğinde ortaya çıkan sonuçlar ve öneriler aşağıda maddeler halinde özetlenmiştir.

- 1- Katılımcıların müteselsil sorumluluk ile ilgili ifade ettikleri endişeleri, ölçülülük ilkesinin açıkça ihlal edildiğini göstermektedir.
- 2- Gümrük müşavirine müteselsil hükümlerinin kesin bir şekilde belirtilmesi, hangi maddelerden ve ne kadar sorumluluk yüklendiğinin meslek örgütleri tarafından düzenlenecek hizmet içi eğitimlerle net bir şekilde ifadesi gerekmektedir. Bu, hem müşavirlerinin görev ve sorumluluklarını daha iyi anlamasına yardımcı olur hem de daha fazla şeffaflık sağlar.
- 3- Gümrük müşavirinin yükümlülüklerinden kaynaklı maddi sorumluluğun meblağının ise verilen hizmet karşılığında alınacak asgari ücretle, asgari tutarın ise hangi özelliklere göre belirleneceği, hangi durum ve hizmetleri kapsayacağı gibi konular, ilgili yasal düzenlemelerde net bir şekilde belirtilmelidir.
- 4- Mevzuat düzenlemeleri, gümrük müşavirlerinin sorumluluklarını, tahakkuk ve cezalarını, müteselsil ve müşterek sorumluluklarının kapsamını ve sınırını belirlemek için revize edilmelidir. Bu düzenlemelerin, meslek mensuplarının maddi ve manevi zararlardan korunmalarını sağlayacak şekilde tasarlanması oldukça önemlidir. Aynı zamanda, adaletli bir dengenin sağlanması ve devletin kamu yapısının da gözetilmesi gerekmektedir. Bu konuda yapılacak düzenlemeler, meslek mensuplarının risklerini azaltacak, sorumluluklarını adil bir şekilde düzenleyecek ve sürdürülebilir bir meslek ortamı sağlayacak şekilde tasarlanmalıdır. Bu durum, hem meslek mensuplarının korunması hem de

gümrük işlemlerinin doğru ve mevzuata uygun bir şekilde sürdürülmesini teşvik edilecektir.

- 5- Gümrük müşavirlerinin müteselsil ve mesleki sigorta bildirimlerinin kanun hükmüne alınması ve zorunlu kılınması gerekmektedir. Yapılan işin riski ve mesleğin zorluğuna dikkate alındığında; mesleki sorumluluk sigortasının isteğe bağlı değil zorunlu hale getirilmesi gerekmektedir.
- 6- Katılımcıların ifadeleri, Yetkilendirilmiş Gümrük Müşavirliği (YGM) sisteminin mevcut işleyişi hakkında çeşitli görüşleri yansıtmaktadır. YGM sistemi, gümrük işlemlerini hızlandırmak ve daha etkin hale getirmek amacıyla oluşturulmuş bir yapıdır. Genel olarak, YGM sistemi dış ticaret işlemlerini hızlandırmada olumlu bir rol oynamış gibi görünüyor ve çoğu yorumcu mevcut durumu uygun veya verimli olarak değerlendirmektedir. Ancak, iletişim, teknoloji kullanımı, eğitim ve kapsamın genişletilmesi gibi alanlarda iyileştirmeler yapılabilir. Bu tür geri bildirimler, sistemin daha da etkili hale getirilmesi için değerli bilgiler sunmaktadır.
- 7- Katılımcı 8'in Yetkilendirilmiş Gümrük Müşavirliği sistemi ile ilgili sorulan 3'cü soruya verdiği cevaba bakıldığında; bu alanda hizmet veren gümrük müşaviri ve yardımcı sayısının az olması ileride mesleğin icrasında sorunlar çıkaracağı yönündedir. Bu düşüncüyü yaratan en büyük etken ise ücret politikasından kaynaklı personel eksikliğidir.
- 8- Katılımcı 7'nin Yetkilendirilmiş Gümrük Müşavirliği sistemi ile ilgili düşüncelerinde, YGM olan kişinin daha önceden 7 yıl gümrük müşavirliği mesleğini icra etmesinin faydalı olduğu yönündedir. Katılımcılardan 2, 7, 8 ve 9 nolu katılımcıların görüşlerinin bir arada değerlendirmesi gerekmektedir. Bu durumda sistemin yapılanmasındaki esas unsurun kamu idaresi adına bağımsız olarak edebilmesi için bakanlık tarafından sürekli denetim ve ihlal takip sisteminin kurulması gereklidir. Mesleğinde içinde aktif yer alan biri olarak diğer otoritelerden görüş alınarak YGM'nin sistematik bir ortak yapıda toplanması, antrepoda görev alacak YGM ve çalışanlarının görevlendirilmesinin bakanlık nezdinde yapılması, YGM ve personelinin yaptığı tespit ücretlerinin bakanlık tarafından tahsil edilerek ve gerekli personel maliyetlerinin bakanlık tarafından ödenmesi gerekmektedir. Böylece

bağımsızlık ilkesini güçlendiği son derece adil ve yerinde bir uygulama olacağı sonucuna varılmıştır.

KAYNAKLAR

- Arat, A.** (2018). “Müteselsil Borçlarda Alacaklı ve Borçlular Arasındaki İlişkinin Hüküm ve Sonuçları”. *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*.
- Baş, M. N.** (2016). Gümrük Müşavirlerinin Mesleki Faaliyetleri Kapsamında Dolaylı Temsil Yetkileri ve Hukuki Sorumlulukları. *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi*,6(1),193-212.Retrievedfrom:
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/hacettepehdf/issue/46361/582715>
- Bozkurt, N.** (2011). “İthalat Sürecinde Tahsil Edilen Ek Mali Yüklerin Hukuksal Anlamı”. *Mali Çözüm Dergisi*.
- Bozkurt, N. & Bozkurt, C.** (2010). “Gümrük Mevzuatı Çerçevesinde Ek Mali Yük Kavramı”, *Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi*.
- Bugünder, Bursa Gümrük Müşavirleri Derneği.** Bursa Gümrük Müşavirleri Derneği ve Gümrük Müşavirliğinin Tarihçesi (Mayıs 2023).
<http://www.bugumder.org/kurumsal/tarihce>
- Cenker, G.** (2011), *Yönlendirici Vergilendirme*, Turhan Kitabevi, Ankara, s. 19.
- Çelik, B.** (1999). *Dış Ticaretten Alınan Vergilerden Gümrük Vergisi Hukuku*, İmaj Yayıncılık, Ankara.
- Elibol, N.** (2015). *Yetkilendirilmiş Gümrük Müşavirliği*. Gümrük ve Ticaret Dergisi,(6),2024.Retrievedfrom
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/gumrukticaretdergisi/issue/53324/708732>.
- Emre, C.** (2013). *Yetkilendirilmiş Gümrük Müşaviri Gözüyle Yetkilendirilmiş Gümrük Müşavirliği Sistemi*. Gümrük ve Ticaret Dergisi, (1), 109-110. Retrieved
from:<https://dergipark.org.tr/tr/pub/gumrukticaretdergisi/issue/53340/709042>.
- Eren, F.** (2008). *Borçlar Hukuku: Genel Hükümler*. İstanbul: Beta Basım Dağıtım.
- Galvin, R.** (2015). How many interviews are enough? Do qualitative interviews in building energy consumption research produce reliable knowledge?. *Journal of BuildingEngineering*, 1, 2-12.
- Gedik, G.** (2018). ABD, AB ve Türk Gümrük Vergisinde Temsil. *Mali Hukuk Dergisi*.
- Gök, A.** (2015), *Gümrük Vergileri Uyuşmazlıkları ve Çözüm Yolları*. (Yüksek Lisans Tezi), Manisa: Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.52.
- Gümrük Genel Tebliği (TAHSİLAT İŞLEMLERİ) (SERİ NO:2).** (2014). *T.C Resmi Gazete, 28889, 21 Ocak 2014*.
- Gümrük Kanunu.** (1999). *T.C. Resmi Gazete, 23866, 4.Kasım.1999*.
- Gümrük Yönetmeliği** (2009). *T.C Resmi Gazete, 27369 ,7.Ekim.2009*.

- Kılıç, K.** (2013). *Kaçakçılık Suçları Gümrük Kabahatleri ve Gümrük uyumsuzluklarının Çözüm Yolları*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Onwuegbuzie, A. J., & Leech, N. L.** (2007). Sampling Designs in Qualitative Research: Making the Sampling Process More Public. *The Qualitative Report*, 12(2), 238-254.
- Öncel, M., Ahmet K., & Nami Ç.** (1992), *Vergi Hukuku*. Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayını No:494, s.73-74.
- Özdoğan, S.** (2014). Gümrüklerde Dolaylı Temsilden Doğrudan Temsile Geçiş. *Gümrük ve Ticaret Dergisi* (4), s.104-108. Retrieved from: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/gumrukticaretdergisi/issue/53336/708977>.
- Selen, U.** (2017). *Gümrük İşlemleri ve Vergilendirilmesi*. 9.baskı, Bursa: Ekin Kitabevi.
- Şenyüz, E.** (2020). *Gümrük işlemlerinden kaynaklanan uyumsuzlukların çözüm yolları*. Yüksek lisans tezi. Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şenyüz, D., Mehmet Y., & Adnan G.** (2020). *Vergi Hukuku*. 11.b., Bursa: Ekin Kitabevi.
- Tuncer, S.** (2001). *Gümrükler ve Gümrük Vergileri (Teori-Uygulama)*. Yaklaşım Yayınları, S. 8, Ankara.
- Yereli, A. B.** (1994). “İslam Vergi Hukukunda Dış Ticaret Vergileri ve Osmanlı Devletinde Gümrük Vergileri Uygulaması”. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Dokuz Eylül İİBF Dergisi, Cilt. 9, Sayı:1, İzmir, s.80.
- Yetkilendirilmiş Gümrük Müşavirliği Tebliği.** (2020). *Resmi Gazete*, 31240, 10 Eylül 2020.

EKLER

Ek 1: Görüşme Formu

Sayın katılımcı, bu araştırma “Gümrük İdarelerinde Vergi Kaybına Sebep Olan Durumlarda Gümrük Müşavirlerinin Mali Ve Mütteselsil Sorumluluğu Temelinde Yaşanan Sorunlar Ve Çözüm Önerileri" başlıklı yüksek lisans tezi için kaleme alınmaktadır. Çalışmada vereceğiniz yanıtlar, hiçbir şekilde üçüncü şahıslarla paylaşılmayacak ve yalnızca bilimsel amaçlar için kullanılacaktır. Bu bilgilendirme Gönüllüğü Bilgilendirme ve Aydınlatılmış Onay Formu ile yapılmıştır. Davut Özden KARA, Yüksek Lisans Öğrencisi
SORU 1 Gümrük müşavirlerinin mevzuat değişikliklerini ve uygulamalarını takip etmeleri ve müşterilerine güncel ve doğru bilgiler sunmaları önemlidir. Gümrük müşavirleri günümüzde bu durumu ne denli sağlayabiliyor ve buna engel olan bir durum var mıdır?
SORU 2 Gümrük mevzuatı ve diğer ilgili mevzuatın sürekli değişimi, gümrük müşavirlerini iş takip açısından oldukça zorlayıcı bir durum olmasının başlıca nedenleri nelerdir?
SORU 3 Yetkilendirilmiş gümrük müşavirliği sisteminin uygulamadaki işleyişini nasıl buluyorsunuz ve neler yapılmalı?
SORU 4 Gümrük müşavirlik firmalarında çalışanlar yeterli seviyede uzman mıdır ve maddi-manevi sorumlulukların farkında mıdır?
SORU 5 Gümrüklerde mütteselsil sorumluluk konusunda düşünceleriniz nelerdir?
SORU 6 Mütteselsil sorumluluğun gümrük müşavirleri için önemi nedir?
SORU 7 Mütteselsil sorumluluk nedeni ile karşılaştığınız riskler nelerdir?
SORU 8 Mütteselsil sorumlulukta gümrük müşavirinin cezalardan ne kadar ve ne şekilde sorumlu olması gerekir?

SORU 9

Gümrük müşaviri olarak müteselsil sorumluluk için sigortanız var mı? Bu sigortanın kapsamında neler yer almalı?

Ek 2: Gerçekleştirilen Görüşmelerin Çözümleri**K1 ile gerçekleştirilen görüşme çözümleri****SORU 1.**

Gümrük müşavirlerinin mevzuat değişikliklerini ve uygulamalarını takip etmeleri ve müşterilerine güncel ve doğru bilgiler sunmaları önemlidir. Gümrük müşavirleri günümüzde bu durumu ne denli sağlayabiliyor ve buna engel olan bir durum var mıdır?

Bu konu Gümrük Müşavirinin en önemli konusudur. Bizler bu konu için ciddi miktarda olarak yayımlanan kanun genelge yönetmelik tebliğ vb devlet otoritesi yayını ile çeşitli kaynaklarla işlemleri yürütmek zorundayız. Bu bilgi aktarımını büyük oranda sağlayabiliriz. Bunun için çeşitli program ve bilgi bankalarından faydalanırız. Zorluklar ise sık değişen mevzuat zaman sıkıntısı ve sürekli bir eğitimidir.

SORU 2

Gümrük mevzuatı ve diğer ilgili mevzuatın sürekli değişimi, gümrük müşavirlerini iş takip açısından oldukça zorlayıcı bir durum olmasının başlıca nedenleri nelerdir? Aslında bu konun bu şekilde olmasının ana nedeni Gümrüğün konusu dünya ticaretinin bir parçası olması dolayısıyla dünya değiştikçe ticaret değiştikçe buna göre mevzuatta değişiklik olmasıdır. Elbette zorlayıcı bir durumdur.

- Sürekli Değişen Kurallar ve Düzenlemeler
- Karmaşık ve Çeşitli Düzenlemeler
- Gümrük idareleri ile yorum farklılıkları

SORU 3

Yetkilendirilmiş gümrük müşavirliği sisteminin uygulamadaki işleyişini nasıl buluyorsunuz ve neler yapılmalı?

Kısaca YGM sistemi Ticaret bakanlığı tarafından ciddi bir sistem oluşturulmuş takip ve denetimi maksimum ölçülebilir seviyelerde olmasını sağlamıştır. Küçük bazı problemler olmakla beraber sistem iyi durumdadır.

- iletişim güçlendirilmelidir.
- yenilikçi teknolojiler kullanılmalıdır.
- eğitim planlamaları yapılmalıdır.

SORU 4

Gümrük müşavirlik firmalarında çalışanlar yeterli seviyede uzman mıdır ve maddi-manevi sorumlulukların farkında mıdır?

Büyük oranda uzmandır. Bu uzmanlık sayesinde sektör ciddi büyüme sağlamıştır. Her geçen günde firmalar bu yönde adımlar atmakta hem teknoloji hem de insan kaynağı ile artı değer katmaktadır. Maddi ve manevi olarak bu işin bilincinde olmayanlar bu işi yapamamaktadır.

SORU 5

Gümrüklerde müteselsil sorumluluk konusunda düşünceleriniz nelerdir?

Gümrüklerdeki işlemler için tüm tarafların sorumlu tutulabilmesini belirtir. Tarafların yaptığı iş ve eylemlerde daha dikkatli sorumlu davranmaya sevk etmektedir. Yasa dışı faaliyetlerden uzak durmaya teşvik eder.

SORU 6

Müteselsil sorumluluğun gümrük müşavirleri için önemi nedir?

Bu konu Gümrük Müşavirleri için çok önemlidir. Mesleki olarak sürekli bir devinimin olduğu mevzuatta doğru bilgi ile hukuki ve mali yükler azaltılır. Müşterilere karşı itibar ve güven artar. Güvenilirlik ve tanınırlık üst düzeylere çıkar. Hem madden hem de manevi olarak ciddi bir birikim sağlar.

SORU 7

Müteselsil sorumluluk nedeni ile karşılaştığınız riskler nelerdir?

Müteselsil sorumlulukta tüm paydaşlar için ortak sorumluluk vardır. Riskler farklılık göstermekle beraber paydaşlarla

- Hukuki anlaşmazlık
- Hukuki ve adli süreçlere maruz kalma
- Adli ve idari cezalar
- Firma kayıpları
- Personel kayıpları
- Finansal kayıplar
- Prestij kayıpları

SORU 8

Müteselsil sorumlulukta gümrük müşavirinin cezalardan ne kadar ve ne şekilde sorumlu olması gerekir?

Belirtilen mevzuat hükümleri çerçevesinde, gümrük müşavirinin yerine getirdiği gümrük iş ve işlemleri ile imzaladığı beyannamelerde kullanılan verilerin yanlış olduğunu bildiği ya da mesleği icabı ve mutad olarak bilmesi gerektiği veya bir araştırma sonucunda gerçek durumun öğrenilebileceği hallerde söz konusu verilerin doğruluğundan gümrük idaresine karşı sorumlu olduğu değerlendirilmektedir.

Ancak gümrük müşavirlerine bu iş çok fazla yüklenmektedir. Sorumluluk kısmında tarafımıza bilmemizin mümkün olmadığı sorumluluk ve cezai hükümlerde yüklenmektedir. Örnek olarak yurt dışı otorite tarafından düzenlenen belgelerin kontrolleri bakanlık kanalıyla bile 10 ay gibi bir sürede yapılamazken (tüm devlet imkanları kullanılarak) bizden belgelere bakıp doğru mu yanlış mı bilmemiz istenmektedir. Bu sorumluluk orantılı olmalıdır.

SORU 9

Gümrük müşaviri olarak müteselsil sorumluluk için sigortanız var mı? Bu sigortanın kapsamında neler yer almalı?

Firmamızın bu konuda bir sigorta veya risk paylaşımı bulunmamaktadır. Çünkü sistem bu konuda çok oturmamıştır. Yapılması gerektiğini düşünüyorum ancak paydaşların niyetleri ve imkanlar bunu pek mümkün kılmamaktadır.

K2 ile gerçekleştirilen görüşme çözümleri

SORU 1.

Gümrük müşavirlerinin mevzuat değişikliklerini ve uygulamalarını takip etmeleri ve müşterilerine güncel ve doğru bilgiler sunmaları önemlidir. Gümrük müşavirleri günümüzde bu durumu ne denli sağlayabiliyor ve buna engel olan bir durum var mıdır?

Cevap = Gümrüklerdeki işleyişin hızlandırılması ve daha verimli hale gelmesi için kanun, yönetmelik ve genelge gibi düzenleyici faktörlerle güncellemeler yapılmaktadır. Bu yenilemeleri ve güncellemeleri artık web tabanlı bir çok uygulama bu takip edebiliyoruz. Özellikle resmî gazeteye cep telefonlarından dahi ulaşım olması süreci bir hayli hızlandırıyor. Bu açıdan bakıldığında zaman engel olan bir durum yoktur.

SORU 2

Gümrük mevzuatı ve diğer ilgili mevzuatın sürekli değişimi, gümrük müşavirlerini iş takip açısından oldukça zorlayıcı bir durum olmasının başlıca nedenleri nelerdir? Cevap= Gümrük mevzuatı sadece gümrük kanunu,gümrük yönetmeliği ve buna bağlı tebliğ ve genelegelerle sınırlı değildir. Kendi dilimizde sair mevzuat dediğimiz işleyişte bunun içinde yer almaktadır. Örnek ötv,tse,tarım,kdv,amme alacakları,kambiyo gibi bir çok mevzuatı dahilinde kullanmaktadır. İşleyiş ile mevzuatın uyuşmaması, günümüzde bir çok işlem manuellikten çıkmış vaziyette ve sistemler üzerinden gerçekleştiriliyor, mevzuat değişikliklerinin sisteme işlenmemiş yani sistemlerin güncellenmemesi, memurların değişiklikleri takip edip kendilerini güncellememeleri günlük işlemlerin aksamasına neden oluyor.

SORU 3

Yetkilendirilmiş gümrük müşavirliği sisteminin uygulamadaki işleyişini nasıl buluyorsunuz ve neler yapılmalı?

Cevap= Bildiğiniz gibi ygm işleyişi gümrüklerdeki iş yükü ve personel sıkıntısından dolayı işlemlerin daha hızlı ve tarafsız bir şekilde yürütülmesi aynı zamanda gümrüklerdeki iş yükünün azaltılması için uygulamaya konulmuştur. Çok faydalı ve süreci hızlandırıcı buluyorum ve kapsamının genişletilmesi gerektiğini düşünüyorum, örneğin gümrük idarelerinin verdiği dahilde işleme izinleri de YGM ler tarafından verilebilir veya iç gümrüklerdeki geçici depolama sahalarının kontrolü YGM ler tarafından yapılabilir.

SORU 4

Gümrük müşavirlik firmalarında çalışanlar yeterli seviyede uzman mıdır ve maddi-manevi sorumlulukların farkında mıdır?

Cevap= Gümrük müşavirlik firmaları büyük oranda işinin ehli ve bilinçli insanları iş sürecinde çalıştırmaya odaklıdır. Çünkü güven, iş ahlakı ve işe özen göstermek geren bir yapısı vardır. Genel itibari ile uzman ve maddi- manevi sorumluluklarının farkında olan bireylerdir. Unutulmamalıdır ki bu soru içeriği kişisel gelişim ve sorumluluk hususlarına temas ettiğinden her meslekte olduğu gibi kendisini geliştirememiş bireylerde az da olsa vardır.

SORU 5

Gümrüklerde müteselsil sorumluluk konusunda düşünceleriniz nelerdir?

Cevap: Bu konu hem benim hemde diğer gümrük müşavirliği yapan meslektaşlarım açısından özellik arz etmektedir. Her iş sektöründe tabiki belli başlı iş ahlakından yada yapılan işin maddi boyutlarından dolayı bir sorumluluk yüklenmiştir. Ama bu durum adaletli ve belirli bir çizgi içerisinde yer almalıdır. Özellikle Gümrük Müşavirlerine müteselsil kavramını aşan noktada bir sorumluluk yüklenmiş durumda, müdahil olunan veya olunmayan hatta olunamayacak kısımların iyi irdelenip, kurgulanması ve rekabet koşullarına göre gümrük müşavirlerin ticari hayatlarını garanti altına alacak maddelerin eklenmesin de bu kapsamda gözden geçirilmelidir.

SORU 6

Müteselsil sorumluluğun gümrük müşavirleri için önemi nedir?

Cevap= Gümrük müşavirleri açısında bakıldığında mesleki hayatın devam etmesi veya etmemesi sonucunu doğurduğundan fazlası ile önemli diyebiliriz. Evet her işte kişilere sorumluluk yüklenebilir ama bununda yaşam döngüsü açısından belirli koşulları olmalı. Müteselsil sorumluluk gümrük mevzuatında na daha anlaşılabilir ve sürdürülebilir olmalı.

SORU 7

Müteselsil sorumluluk nedeni ile karşılaştığınız riskler nelerdir?

Cevap= Hürriyeti bağlayıcı cezalar, maddi ağır cezalar ve bunların neticesinde meslek yaşamının son bulması.

SORU 8

Müteselsil sorumlulukta gümrük müşavirinin cezalardan ne kadar ve ne şekilde sorumlu olması gerekir?

Cevap= Suç unsuruna dahil olmadığı sürece sorumlu olmamalıdır.

SORU 9

Gümrük müşaviri olarak müteselsil sorumluluk için sigortanız var mı? Bu sigortanın kapsamında neler yer almalı?

Cevap= Var, gümrük Kanununun para cezalarını içeren tüm fiil ve maddeleri yer almalıdır.

K3 ile gerçekleştirilen görüşme çözümleri

SORU 1.

Gümrük müşavirlerinin mevzuat değişikliklerini ve uygulamalarını takip etmeleri ve müşterilerine güncel ve doğru bilgiler sunmaları önemlidir. Gümrük müşavirleri günümüzde bu durumu ne denli sağlayabiliyor ve buna engel olan bir durum var mıdır?

Cevap: Gümrük mevzuatı donanım olarak sadece gümrük kanunu ve yönetmeliği ile sınırlı değildir. Sürekli güncellenen bir yapıya sahip olup genelge,tebliğ ve tasarrufları yazılar ile sürekli güncellenmektedir. Bunların yanı sıra gümrük mevzuatında sair mevzuat dediğimiz diğer kanun ve yönetmelikleri de bizler takip ediyoruz. Her firmanın ihtiyacı doğrultusunda bilgi veriyoruz. Engel bir durum bulunmuyor ancak çok yoğun bir mevzuat takibi gerekiyor.

SORU 2

Gümrük mevzuatı ve diğer ilgili mevzuatın sürekli değişimi, gümrük müşavirlerini iş takip açısından oldukça zorlayıcı bir durum olmasının başlıca nedenleri nelerdir?

Cevap: Sistemsel verilerin girişinde iş yoğunluğuna sebep oluyor. Firmalar ürünleri ithal/ihraç etmeden bir ya da iki ay önce bilgi soruyor mevzuata göre bilgilendiriyorsun. Ama bu süre içinde mevzuat değiştiğinde firma ile sıkıntı yaşıyorsun. Sanki yanlış ya da eksik bilgilendirme yapmış durumuna düşebiliyoruz. Erken alına bilgilerde ürünlerin ülkeye geliş tarihinde mevzuat değişiklikleri olabiliyor.

SORU 3

Yetkilendirilmiş gümrük müşavirliği sisteminin uygulamadaki işleyişini nasıl buluyorsunuz ve neler yapılmalı?

**Fiili işlemleri konusunda çok fazla bilgi sahibi değilim. Gümrük müşavirleri ve gümrük müşavirlik firmaları genelde belirli alanlara yönelmiş bulunuyor. Kimi firmalar ve müşavirler tekstil, kimi gıda ve tarım kimi ise elektronik cihazlar alanında uzmanlık gösteriyor. Teknik olarak bilgilere sahip olsak bile YGM farklı bir alan olduğundan uygulamada çok fazla bilgi sahibi değilim.

SORU 4

Gümrük müşavirlik firmalarında çalışanlar yeterli seviyede uzman mıdır ve maddi-manevi sorumlulukların farkında mıdır?

Cevap: Firmalar bünyesinde personeller arasında elbette deneyim farklılığı var. Buna göre gruplandırılır ve mutlaka daha uzman dediğimiz personeller diğer personellere destek vermektedir. Özetlersek hem yeterli deneyime sahip hem de henüz deneyim kazanmamış personeller mevcuttur. Yaptıkları işlemlere göre personeller hata payı düşük oranlarda çalışmaktadırlar. Bizlerde yine kontrollerini yaparak hata paylarını minimize etmeye çalışıyoruz.

SORU 5

Gümrüklerde müteselsil sorumluluk konusunda düşünceleriniz nelerdir?

Cevap: Tamamen hatalı bir uygulamadır. Gümrük Müşaviri kendi beyanından sorumlu olmalıdır. Firmaların kendisine ilettiği evrakların mevzuata uygunluğunu kontrol etmelidir ve uygunsuz beyanını oluşturmamalıdır. Evrak üzerindeki veriler ile beyanname uyumlu ancak fiziki kontrolde uyumsuz çıktığında oluşan vergi ya da diğer cezalardan biz müşavirlerin sorumlu tutulmaması gerekmektedir. İş yoğunluğu ,hızlı aksiyon alma vb. durumlardan kaynaklı her gelen/giden malzemeye küşat vererek bakma şansı maalesef gerçekçi değildir.

SORU 6

Müteselsil sorumluluğun gümrük müşavirleri için önemi nedir?

Cevap: Çoğu gümrük müşaviri bu nedenden dolayı aktif imza yetkisini kullanarak beyanname üzerine imza atmak istemiyor. Çünkü bu çok büyük bir sorumluluk hiçbir firmanın ticaretinde karına ortak olmamak ancak gümrük işlemlerindeki tüm cezalarına ortak olmak bence akıl dışı bir uygulama. Ancak devlet kendini her türlü alacağı için garantiye alıyor.

SORU 7

Müteselsil sorumluluk nedeni ile karşılaştığımız riskler nelerdir?

5.ve 6. Soruda konuya gerekli açıklamaları yaptığımı düşünüyorum. Bizim açımızdan telafisi mümkün olmayan sonuçlar doğmakta ve gerikalan iş hayatımızda her şeyi yargılayama itmektedir. Doğal olarak sonuçlar maddi sonuçlar olduğunda kişisel hayatımızda etkilemektedir. Böyle ağır bir yaptırım bu denli yoğun ve hızlı olmak zorunda olan bir mesleğin yapısında bulunmamalıdır.

SORU 8

Müteselsil sorumlulukta gümrük müşavirinin cezalardan ne kadar ve ne şekilde sorumlu olması gerekir?

Cevap: müteselsil sorumluluk olmaması gerekiyor. Gümrük Müşavirinin yaptığı işlemlerden sorumlu olması gerekiyor. Evrak üzerinde bir tutarsızlık yok ise müşavirin sorumlu tutulmaması gerekiyor. Çünkü hiçbir müşavir daha önceden de bahsettiğim gibi göz göre göre maddi ve manevi olarak yaşantısını etkilecek bir şeyin altına imzasını atmaz. Bizler yapılan ticaretin ortağı değiliz. Biz sadece işlemlerin akışını hızlandırmaz ve düzgün bir şekilde yapılmasını sağlamak amaçlı asgari ücret tarifilerine göre hizmet veren bir sektöüz.

SORU 9

Gümrük müşaviri olarak müteselsil sorumluluk için sigortanız var mı? Bu sigortanın kapsamında neler yer almalı?

Cevap:Evet var. Kapsamı konusunda sigorta şirketlerinden görüş almak daha faydalı olur.

K4 ile gerçekleştirilen görüşme çözümleri**SORU 1.**

Gümrük müşavirlerinin mevzuat değişikliklerini ve uygulamalarını takip etmeleri ve müşterilerine güncel ve doğru bilgiler sunmaları önemlidir. Gümrük müşavirleri günümüzde bu durumu ne denli sağlayabiliyor ve buna engel olan bir durum var mıdır? Gümrük Müşavirlerinin mesleki bilgilerini ve güncel mevzuat değişikliklerini takip edebilmeleri gerek Resmi Gazetede yayımlanan değişiklikler gerekse de paket programlar aracılığıyla mümkün olup bunlara ulaşamaması gibi bir durum söz konusu değildir. Bu konu üzerinde mevzuat takibi için bir çok ofis programı olup bazı programların mobil versiyonları da mevcuttur. Her zaman bilgi kaynağına ulaşım vardır.

SORU 2

Gümrük mevzuatı ve diğer ilgili mevzuatın sürekli değişimi, gümrük müşavirlerini iş takip açısından oldukça zorlayıcı bir durum olmasının başlıca nedenleri nelerdir? Mevzuatta yaşanan bu değişimlerin gözden kaçması durumunda firmalara gerekli bilgilendirme yapılmamış olacağından ithal yada ihraç edecekleri ürünleri ile ilgili ön hazırlık da yapılmamış olacağından zaman kaybı ve cezai durumlar ile karşılaşılması olası bir durumdur. Bu durumun başlıca nedeni ulusal ve uluslararası mevzuatta ürün yelpazesinin sürekli değişimi ile ülkeler arasında uygulanan anlaşmalar ve vergi farklarıdır.

SORU 3

Yetkilendirilmiş gümrük müşavirliği sisteminin uygulamadaki işleyişini nasıl buluyorsunuz ve neler yapılmalı? Ygm sisteminde aktif olarak çalışmıyorum. Güncel mevzuat için tam bilgi veremeyeceğim. Ancak uygulama gümrük idarelerindeki iş yükünü almak için çıkartılmış ve bir iş kolu oluşturulmuştur. Bir çok işlem içinde yararlı olduğunu düşünüyorum. Örneğin gümrüklerde verilen süre uzatımları ve raporlar için iş akışını hızlandırmıştır. Antrepolarda yapılan denetimin daha şeffaf ve hızlı olmasını sağlamıştır.

SORU 4

Gümrük müşavirlik firmalarında çalışanlar yeterli seviyede uzman mıdır ve maddi-manevi sorumlulukların farkında mıdır? Firma bünyesinde çalışan personeller içinde aşamalı olarak bilgi ve deneyim seviyesinde personel çalışmaktadır. Uzman personeller diğer personellerin yetişme sürecinde destek olmaktadır. Yapılan işin çeşitliliğine göre uzman personel sağlanmakta ve yetiştirilmektedir. Çünkü hata payının sıfır olması gereken bir mevzuat şeklinde işleyiş sağlamaktayız.

Maddi ve manevi sorumluluklar konusunda çalışanlar sorumluluklarının farkındadır.

SORU 5

Gümrüklerde müteselsil sorumluluk konusunda düşünceleriniz nelerdir? Gümrük Müşavirliği mesleğinde mevcut uygulamada müteselsil sorumluluk ile Müşavirlere yaptıkları iş karşılığında elde ettikleri kazancın kat be kat üzerinde sorumluluk yüklenmekte Gümrük İdareleri alacaklarını garanti altına almak için adeta Müşavirleri bir sigorta gibi kullanmaktadır. 4458 Sayılı Gümrük Kanunu'nun 229'ncü Maddesinin 2'nci Fıkrasında belirtilen ''vergi kaybına neden olan durumu bildiği veya bilmesi gerektiği haller'' den hareketle idareler Müşaviri ve bağlı bulunduğu Tüzel kişiliği bu sorumluluğa dahil etmektedir. Gümrük müşavirleri kendi hatalarından (hatalı veri girişi , yanlış hesaplama-vergilendirme gibi) kaynaklanan durumlar dışında bir cezai yaptırım ile karşı karşıya kalmamalıdır diye düşünüyorum.

SORU 6

Müteselsil sorumluluğun gümrük müşavirleri için önemi nedir? Firmaları tarafından kendilerine iletilen bilgi ve belgeler ışığında adına hareket edilen firma için gümrük idarelerine beyanda bulunan biz müşavirler için yaptığımız işlemler için ilgili merciler nezdinde firmalarında sorumlu olması bütün sorumluluğu ve riski dağıtması açısından önemlidir.

SORU 7

Müteselsil sorumluluk nedeni ile karşılaştığınız riskler nelerdir? Cezai durumlar karşısında mesleki olarak karşı karşıya kaldığımız Uyarma,Kınama hatta belgemizin elimizden alınmasına kadar uzanacak cezaların yanında bir de maddi olarak firmalara kesilen cezalardan da sorumlu olmamız başlıca risklerimizdir. Bu durum iş hayatımızın yanı sıra sosyal hayatımızda etkilemektedir.

SORU 8

Müteselsil sorumlulukta gümrük müşavirinin cezalardan ne kadar ve ne şekilde sorumlu olması gerekir?

Direk Müşavirin hatasından kaynaklanan durumlar saklı kalmak kaydıyla en doğru uygulama Müşavirlerin hiçbir şekilde sorumlu olmamasıdır. Ya da kazançları ölçüsünde bir sorumluluk yüklenmelidir. Gümrük idarelerinde karşılaşılan cezalar ufak meblağlar olmadığı için ticaret erbabı gibi değerlendirilmemeli. Gümrük müşavirleri firmalardan aldıkları evrak üzerinden işlem yaptıkları için belgelerin doğruluğunu sorgulayamazlar.

SORU 9

Gümrük müşaviri olarak müteselsil sorumluluk için sigortanız var mı? Bu sigortanın kapsamında neler yer almalı? Gümrük Müşaviri olarak mesleki sorumluluk sigortanız mevcuttur.

Bu sigorta kapsamında belirli bir tutar üzerinde yediğimiz cezaların tamamı karşılanmaktadır. Yalnız buradaki sigorta sadece müşavirin kendisinin yaptığı maddi hesaplamalardan kaynaklı cezalar için geçerlidir. Burada bilmesiyada bilmesi gereken durumlardan kaynaklı caze ve yaptırımlar için sigorta söz konusu olmamaktadır. Bu sigortanın bence kanun kapsamına alınarak bir havuz içerisinde tüm gümrük müşavirlerine yapılması gerekmektedir. Yani müşavirler için zorunlu olmalıdır.

K5 ile gerçekleştirilen görüşme çözümleri

SORU 1.

Gümrük müşavirlerinin mevzuat değişikliklerini ve uygulamalarını takip etmeleri ve müşterilerine güncel ve doğru bilgiler sunmaları önemlidir. Gümrük müşavirleri günümüzde bu durumu ne denli sağlayabiliyor ve buna engel olan bir durum var mıdır?

Gümrük müşavirleri yaptıkları işlemlerden ve bilgilendirmelerden sorumludurlar, bu yüzden ülkemizde hızla değişken bir yapıya sahip olan mevzuat ve değişiklikleri günlük takip edip, hizmet verdiği müşterilerine doğru bilgi aktarmalıdır. Teknoloji sayesinde bilgiye ulaşmak hızlı ve kolay bir hale gelmiştir bu yüzden engel kalmamıştır.

SORU 2

Gümrük mevzuatı ve diğer ilgili mevzuatın sürekli değişimi, gümrük müşavirlerini iş takip açısından oldukça zorlayıcı bir durum olmasının başlıca nedenleri nelerdir? Gümrük mevzuatının hızlı değişimi, ve ülkemizin çok farklı ülkelerle serbest ticaret anlaşmaları kurallarına göre hareket etmeleri ve ortaya çıkabilecek vergisel fark ve ağır sorumluk altına almaktadır. Oluşabilecek idari ve hukuki yaptırımlarda gümrük müşavirini en zorlayan durumlardan biri haline gelmektedir.

SORU 3

Yetkilendirilmiş gümrük müşavirliği sisteminin uygulamadaki işleyişini nasıl buluyorsunuz ve neler yapılmalı? YGM sistemi işleyiş açısından düzene oturmuş ve gümrüklerdeki zaman kaybını minimize eden bir sistem olarak tasarlanmış ve uygulamada da bunu gerçekleştirmiş bir sistemdir. SORU 4

Gümrük müşavirlik firmalarında çalışanlar yeterli seviyede uzman mıdır ve maddi-manevi sorumlulukların farkında mıdır?

Gümrük Müşavirlik firmalarında çalışan personel, hizmet sektörü için önemli bir detaydır, Ofisinin başında olan bir müşavir , personeli ile bilgisini paylaşır ve ortak payda üzerinde hareket eder, çalışan personel üniversitelerin o konu ile ilgili bölümlerinden mezun oldukları için belli bir birikime sahiptir.

Yaptıkları işin ne derecede önemli olduğunun farkındadırlar.

SORU 5

Gümrüklerde müteselsil sorumluluk konusunda düşünceleriniz nelerdir?

Müteselsil sorumluluk, gümrük işlemlerinde ortaya çıkabilecek hatalar, yanlış anlamalar veya eksiklikler nedeniyle taraflar arasında ihtilafın veya maddi kayıpların oluşmasına yol açabilir. Burada taraf olanlar gümrük müşavirleri, ithalat ve ihracatçılar, taşıyıcılar ve gümrük idareleridir. Gümrük müşavirleri, müşterileri adına gümrük işlemlerini yürütürler ve bu işlemler sırasında doğru bilgi sağlamak ve gereken belgeleri düzenlemekle yükümlüdürler. Ancak, yanlış veya eksik bilgi sağlama veya belge düzenleme hataları gümrük müşavirleri yani bizler adına müteselsil sorumluluğu tetikleyebilir.

SORU 6

Müteselsil sorumluluğun gümrük müşavirleri için önemi nedir? Bu bizim ülkemizdeki sistemde bizi en çok zorlayan faktördür. Bir gümrük müşaviri hizmet verdiği müşterisinin art niyetini veya yaptığı fiziksel hataları bilmekle sorumluluk altına sokulmamalı, yaptığı işlemin doğruluğu açısından sorumlu olmalı, hayatın olağan akışına uygun olarak biz bir çok işlemi doküman üzerinden sonuçlandırabiliriz, Fiziksel olarak olmadığımız bir olay yüzünden Müteselsil sorumluluk gibi ağır bir sorumluluk altına sokulmamalıyız.

SORU 7

Müteselsil sorumluluk nedeni ile karşılaştığınız riskler nelerdir? İhracat işleminde firmanın eksik yüklediği bir eşya için ; ben yüklemede eşyanın başında olamam, başında olmadığım bir işlem için ürün fiziki muayenesinde eşyanın eksik çıkması halinde 5607 sayılı kanun (kaçakçılık) ile cezalandırılma riski ile karşı karşıyasınızdır.

SORU 8

Müteselsil sorumlulukta gümrük müşavirinin cezalardan ne kadar ve ne şekilde sorumlu olması gerekir? Görevi gereği bilmesi gereken mevzuatsal olarak hatalardan sorumlu olmalıdır, eksiklikten fazlalıktan, ürün içerisindeki farklı olabilecek eşyaların orda olmasından sorumlu tutulmamalıdır. Bu nedenle, tüm tarafların dikkatli bir şekilde işbirliği yapması, doğru belgelerin sağlanması ve gerektiğinde yasal danışmanlık alınması, müteselsil sorumluluğun minimize edilmesine yardımcı olabilir. Bu da gümrük müşavirlerinin mesleğinin sürdürülebilir olmasına sağlar.

SORU 9

Gümrük müşaviri olarak müteselsil sorumluluk için sigortanız var mı? Bu sigortanın kapsamında neler yer almalı?

Şirketlerin hukuk koruma sigortaları vardır. Ama bizim işimiz gibi riskli bir işte bu korumanın çok geniş ve kapsamlı olması gerekmektedir. Genel bir mesleki iş sorumluluğu sigortası olmalıdır. Gümrük işlemleri sırasında müşterilere veya diğer taraflara neden olabileceği her türlü zararı kapsayabilir. Bu, hatalar, ihmal veya diğer işlemler nedeniyle kaynaklanabilir.

K6 ile gerçekleştirilen görüşme çözümleri**SORU 1.**

Gümrük müşavirlerinin mevzuat değişikliklerini ve uygulamalarını takip etmeleri ve müşterilerine güncel ve doğru bilgiler sunmaları önemlidir. Gümrük müşavirleri günümüzde bu durumu ne denli sağlayabiliyor ve buna engel olan bir durum var mıdır? Örneğin ; yeni bir genelge çıktığında resmi gazete , kullandığımız yardımcı programlar sayesinde (külliyyat – mevzuat net) bilgimiz oluyor, yorumlayıp firmalarımız ile paylaşmaktayız. Güncel ve sürekli kullanıma açık olan bu

programlar ile mevzuatı sürekli olarak takip edebilmekteyiz. Ancak burada önemli olan ürün bilgisinin müşteri tarafından çok aydınlatı bir bilgi çerçevesinde bizlere vermesidir.

SORU 2

Gümrük mevzuatı ve diğer ilgili mevzuatın sürekli değişimi, gümrük müşavirlerini iş takip açısından oldukça zorlayıcı bir durum olmasının başlıca nedenleri nelerdir? Uluslararası Ticarete konu ürünler tüm hayatımızı şekillendiren canlı bir organizmadır. Dünya her gün değiştiğinden Türkiye olarak bizde değişip kendimizi koruyucu önlemler almaya (ticaret politikası önlemleri) yada ülkemizde üretimi az olan Örnek anakart , çip vb ürünlerden ihtiyaca dayalı vergilerin kaldırılması vb durumlar oluşturup uluslararası arenada söz sahibi olabilmemiz için zorlayıcı düzen içerisinde takibi elden bırakmıyoruz.

SORU 3

Yetkilendirilmiş gümrük müşavirliği sisteminin uygulamadaki işleyişini nasıl buluyorsunuz ve neler yapılmalı? Ygm sistemi daha da geliştirilmeli ve düzenlemeleri yaygınlaştırılmalıdır.

İşlemleri yapan gümrük müşavirleri 7 yıllık tecrübe sonunda ygm olabilmekte ve sektörde bilgi konuşanda önde gelen isimler olduklarında dolayı Ticaret Bakanlığımız kendi üstlendiği bir çok görevi gümrük müşavirlerine verdiği taktirde işlemlerin daha hızlı ve kolay bir şekilde sonuçlanacağını düşünmekteyim .

SORU 4

Gümrük müşavirlik firmalarında çalışanlar yeterli seviyede uzmanmıdır ve maddi-manevi sorumlulukların farkında mıdır? Her sektörde olduğu gibi içimizde uzmanlar,uzman adayları ve uzman olamayacak arkadaşlarımız mevcuttur. Zaman zaman verdiğimiz eğitimler kariyer planlaması yada öncülük etme noktasıda camiamız adına çalışmalar yapmaktayız .

SORU 5

Gümrüklerde müteselsil sorumluluk konusunda düşünceleriniz nelerdir?

Bu konu işimizin en ağır noktasıdır. Pek çok gümrük müşaviri Yargıtay mahkemlerinde kendini aklama çabası içerisinde kalmaktadır. Halbu ki biz firmaların bizlere paylaştığı evraklar ve verdikleri bilgiler kadar işe hakimiz. Her gelen ürüne küşat yapsak yada yapılması istense ne firmalar nede gümrükler bu taleplere yetişemeyeceğinden bu konunun ilk fırsatta ele alınması gerektiğini düşünüyorum .

SORU 6

Müteselsil sorumluluğun gümrük müşavirleri için önemi nedir? Gümrük müşavirleri açısından müteselsil sorumluluk iş takipi yapılırken dikkat edilmesi gereken potansiyel sorunları teşkil eder. Takipi yapılan işlemler mevzuat dahilinde olmalı ve karmaşık yapısı dahilinde profesyonelce takip edilmeli. Müteselsil sorumluluk her ne kadar müşavirin üzerine ağır bi sorumluluk bindirmiş olsada yapılacak işlemlerde risklere bir o kadar dikkat edilmesini sağlamıştır.

SORU 7

Müteselsil sorumluluk nedeni ile karşılaştığınız riskler nelerdir? Gümrük vergisi,kdv,gelir eksikliği ve kaçakçılık cezaları ile karşı karşıya kalınan bir sorumluluk taşıyoruz. Gümrük idarelerine karşı olan yasal sorumluluğun yanı sıra müşteri kaybı ve müşteri ihtilafları ile de karşı karşıyayız. Bizden kaynaklamayan bir hatalı beyanda bile müşteri sizi sorumlu tutuyor ve ceza bir yana müşteri kaybıda yaşıyorsunuz.

SORU 8

Müteselsil sorumlulukta gümrük müşavirinin cezalardan ne kadar ve ne şekilde sorumlu olması gerekir? Kestiğimiz fatura kıymeti üzerinden değerlendirilmesini düşünüyorum .

SORU 9

Gümrük müşaviri olarak müteselsil sorumluluk için sigortanız var mı? Bu sigortanın kapsamında neler yer almalı? Hayır yok . Sigortam olsaydı gv , kdv,emy,damping vb cezalarına karşı kendimi korumak isterdim . Bence bu işi yapan gümrük müşavirlerinin müteselsil sorumluluk kapsamında yapılan sigortası bir havuz içinde kanun kapsamına alınıp zorunluluk haline getirilmelidir. İçerik olarak gümrüklerde karşılaşılabilecek ihtilafların ve mahkemelik olunun durumlarının tamamının yer alması gerekmektedir.

K7 ile gerçekleştirilen görüşme çözümleri

SORU 1.

Gümrük müşavirlerinin mevzuat değişikliklerini ve uygulamalarını takip etmeleri ve müşterilerine güncel ve doğru bilgiler sunmaları önemlidir. Gümrük müşavirleri günümüzde bu durumu ne denli sağlayabiliyor ve buna engel olan bir durum var mıdır? Cevap: Herhangi bir engel durumu söz konusu değildir. Gümrük mevzuatında sık ve hızlı değişimlerin olduğu doğrudur. Teknolojik gelişmelerin yanı sıra Resmi Gazete ve Diğer yasal bilgilendirme durumlarını takip eden tüm Gümrük Müşavirleri bu bilgilendirmeleri firmalara yapmaktadır.

SORU 2

Gümrük mevzuatı ve diğer ilgili mevzuatın sürekli değişimi, gümrük müşavirlerini iş takip açısından oldukça zorlayıcı bir durum olmasının başlıca nedenleri nelerdir? Cevap: Gümrük müşavirleri sürekli olarak güncel kalmak, mevzuat değişikliklerini izlemek ve müşterilerine en iyi hizmeti sunabilmek için büyük bir çaba harcamak zorunda kalabilirler. Bunun zorlayıcı yanlarını şunlar oluşturur;

- 1- Uluslararası düzeyde ekonomik koşulların sürekli değişimi
- 2- Mevzuatın hızlı ve sık değişimi
- 3- Müşterilerin ürün yelpazesinin sürekli farklı olması
- 4- Ülkeler arasında yapılan anlaşmaların 2 taraflı olması
- 5- Ülkeler arasında gümrük prosedürlerinin farklılık yaratması

SORU 3

Yetkilendirilmiş gümrük müşavirliği sisteminin uygulamadaki işleyişini nasıl buluyorsunuz ve neler yapılmalı?

Cevap: Güncel durumu sağlıklı buluyorum. Ancak, yeterli sayıda YGM ve GMY bulunmaması ve uygun maaş politikası eksikliği ileride sektörde ciddi problem teşkil edebilir. YGM sistemi içinde düzenli denetimler ve ihlal izleme mekanizmaları oluşturulmalıdır. Bu, sistemi kötüye kullanma veya ihlal etme girişimlerini önleyebilir.

SORU 4

Gümrük müşavirlik firmalarında çalışanlar yeterli seviyede uzman mıdır ve maddi-manevi sorumlulukların farkında mıdır? Cevap: Çoğu çalışan yeterli seviyede uzman değildir. Bu durumda getirdiği şekilde maddi-manevi sorumlulukların farkında değildir. Gümrük müşavirleri tarafından sürekli bir eğitim sistemi sağlanmalı. Bir alanda yada belirli seviyede bilgi sahibi olunması için kurslar veya bilgilendirme görüşmeleri yapılmalıdır.

SORU 5

Gümrüklerde müteselsil sorumluluk konusunda düşünceleriniz nelerdir? Cevap: Müteselsil sorumluluk tanımı mevzuatta tam olarak açıklanmamış ve kişi bazlı yorumlamaya bırakılmıştır. Bu şekilde, özellikle Gümrük Müşavirlerini ciddi

sorunlara itecek uygulamalara kapı aralanmıştır. Sonuçlarının ağır maddi sonuçlarının yanı sıra adli boyutlarında takdir yetkisine bırakılmışdır. Biran önce bu yükün kanun maddeleri nezdinde bir düzenleme yapılmalı.

SORU 6

Müteselsil sorumluluğun gümrük müşavirleri için önemi nedir? Cevap: Yaptığı iş ve eylemde alacağı maddi sorumluluk yönünden büyük önem arz etmektedir. Diğer bir yandan yapılan işin ciddiyeti hatırlatmakta ve daha titiz olarak çalışmayı örgütlemektedir.

SORU 7

Müteselsil sorumluluk nedeni ile karşılaştığınız riskler nelerdir?

Cevap: Firma ile aynı ticari faaliyeti yürütmediği ve aynı kazancı elde etmediği halde, cezai yaptırım noktasında aynı sorumluluk altında kalmaktadır. Bu da işlemlerin sağlıklı ilerlemesinde sorun teşkil etmektedir.

SORU 8

Müteselsil sorumlulukta gümrük müşavirinin cezalardan ne kadar ve ne şekilde sorumlu olması gerekir?

Cevap: Bu soruya kısa cevap yazmak gerekir. Genel anlamda bakıldığında benzer meslek gruplarında böyle bir sorumluluk şekli yoktur. Sorumluluk taşıyan olsa bile uygulamada ki maddi boyutu belirli bir kalıp altına alınmıştır. Bence müteselsil olarak gümrük müşaviri Cezalardan sorumlu olmamalıdır.

SORU 9

Gümrük müşaviri olarak müteselsil sorumluluk için sigortanız var mı? Bu sigortanın kapsamında neler yer almalı?

Cevap: Sigortamız var. Detayları işlem bazında değişkenlik göstermektedir. Her gümrük müşaviri mesleki olarak bu sigortaya sahip olması gereklidir. Gümrük mevzuatına buna uygunluk sağlanarak aktif olarak çalışan gümrük müşavirlerine zorunluk haline getirilmelidir.

K8 ile gerçekleştirilen görüşme çözümleri

SORU 1.

Gümrük müşavirlerinin mevzuat değişikliklerini ve uygulamalarını takip etmeleri ve müşterilerine güncel ve doğru bilgiler sunmaları önemlidir. Gümrük müşavirleri günümüzde bu durumu ne denli sağlayabiliyor ve buna engel olan bir durum var mıdır?

CEVAP 1.

Gümrük Müşavirinin en temel görevlerinin başında güncel mevzuatı takip edip, temsilcisi olduğu firmalara güncel mevzuat hakkında bilgi geçmesi gerekmektedir. Güncel mevzuatı, günlük Resmî Gazeteden, Ticaret Bakanlığının yayınladığı Tebliğ, Genelge, Tasarruflu Yazılar ve PC Külliyat ve Mevzuat Net programlarından takip edilmektedir. Güncel Mevzuatı takip etmek için hiçbir engel bulunmamaktadır. Bilgiye ulaşmak istesin yeter ki

SORU 2

Gümrük mevzuatı ve diğer ilgili mevzuatın sürekli değişimi, gümrük müşavirlerini iş takip açısından oldukça zorlayıcı bir durum olmasının başlıca nedenleri nelerdir?

CEVAP 2.

Mevzuat değişikliğin sürekli değişimi, firmaları daha çok zor durumda bırakmaktadır. Firmalar ticaretini son mevzuata göre bir maliyet oluştururken

mevzuat değişiklik ile yeni güncel mevzuata göre artı bir maliyet oluşmaktadır.

SORU 3

Yetkilendirilmiş gümrük müşavirliği sisteminin uygulamadaki işleyişini nasıl buluyorsunuz ve neler yapılmalı?

CEVAP 3.

Yetkilendirilmiş Gümrük Müşavirliği (YGM) sisteminin uygulamadaki işleyiş mevzuata göre yapılmakta yeterli olduğunu düşünmekteyim. YGM sistemini kullanmadım yalnız YGM arkadaşlarımdan duyduğum kadarı ile sizi bilgilendiriyorum.

Neler yapılması hususunda YGM şirketlerinden daha sağlıklı bilgi alınacaktır.

SORU 4

Gümrük müşavirlik firmalarında çalışanlar yeterli seviyede uzman mıdır ve maddi-manevi sorumlulukların farkında mıdır?

CEVAP 4.

Gümrük Müşaviri ve Müşavir Yardımcılarının çalışma hayatında uzmanlık değerlendirmesi için bir ölçme yöntemi yok. Her sektörde olduğu gibi Gümrük Müşavirliği firmalarında çalışan, Gümrük Müşaviri ve Müşavir Yardımcıları arasında uzmanlık farkı tecrübesine göre fark bulunmaktadır.

Gümrük Müşaviri ve Müşavir Yardımcıları maddi/manevi sorumluluklarının farkındadır. Önlem olarak Mesleki Sorumluluk Sigortası yapılarak bu sorun aşılmaya çalışılmaktadır.

SORU 5

Gümrüklerde müteselsil sorumluluk konusunda düşünceleriniz nelerdir?

Cevap 5. Gümrüklerde müteselsil sorumluluk hatalı bir uygulama olduğunu düşünmekteyim, nedeni de firma ile birlikte ortak kazancımız yok ki cezasına ortak olayım.

SORU 6

Müteselsil sorumluluğun gümrük müşavirleri için önemi nedir?

Cevap 6 Gümrük müşavirleri yaptığı her işe özen ve önem göstermelidir. Yaptığı her iş, evrak takiplerinde alacağı maddi sorumluluk yönünden büyük önem arz etmektedir. Hayatının manevi yönünde etkileyeceği bir noktadır müteselsil sorumluluk.

SORU 7

Müteselsil sorumluluk nedeni ile karşılaştığınız riskler nelerdir?

Cevap 7 Gümrük müşavirleri yaptıkları işlemler için her sene belirlenen asgari ücret tarifesi üzerinden kazanç elde ederler. Firma ile aynı ticari kazanç faaliyeti yürütmediği ve aynı kazancı elde etmediği halde, müteselsil sorumluk gibi bir yaptırım ile aynı cezai yaptırım ile eşit sorumluluk altında kalmaktadır. Bu da işlemlerin sağlıklı ilerlemesinde bizlerin işlerini yapmasında sorun teşkil etmektedir.

SORU 8

Müteselsil sorumlulukta gümrük müşavirinin cezalardan ne kadar ve ne şekilde sorumlu olması gerekir?

Cevap 8 Gümrük Müşavirinin Cezalarda yükümlülüğü, beyanda kullanılan verilerin yanlış olduğunu bildiği veya mesleği icabı ve mutata olarak bilmesi gerektiği durumlarla sorumlu olmalıdır. Firmanın Gümrükte temsilcisi olduğu nedeniyle sorumlu tutulmaktadır. Ancak bilinmesi gereken durumlar net bir şekilde dile getirilmediği bazı durumlar işi mahkeme boyutuna taşınmaktadır. Bu durumda da mevzuatın uygulamasına dahil olmayan kişiler tarafından hakkınızda cezai durumlar oluşabilir.

SORU 9

Gümrük müşaviri olarak müteselsil sorumluluk için sigortanız var mı? Bu sigortanın kapsamında neler yer almalı?

Cevap 9 Mesleki Sorumluluk Sigortamız var. Mesleki Sorumluluk Sigortası Gümrük Müşavirinden yada yanında çalışanında kaynaklı kullanıcı hatalarından dolayı gelen cezaları karşılamaktadır. Gümrük kanunu'nun 234,235,238 241 maddeleri buna dahildir. Mesleki bağlamda bu sigorta türü her müşavirlik firması tarafından uygulanmamaktadır. Ancak ben düşüncem aktif olarak çalışan tüm gümrük müşavirlerine bu kanun kapsamında zorunluluk haline getirilmelidir.

K9 ile gerçekleştirilen görüşme çözümleri**SORU 1.**

Gümrük müşavirlerinin mevzuat değişikliklerini ve uygulamalarını takip etmeleri ve müşterilerine güncel ve doğru bilgiler sunmaları önemlidir. Gümrük müşavirleri günümüzde bu durumu ne denli sağlayabiliyor ve buna engel olan bir durum var mıdır?

Günümüzde sahip olunan teknoloji Gümrük Müşavirlerinin değişen mevzuat ve uygulamalar hakkında kısa sürede bilgi sahibi olması ve bu güncellemeleri dış ticaret erbabı ile zaman kaybetmeden paylaşması imkânını sağlamaktadır.

SORU 2

Gümrük mevzuatı ve diğer ilgili mevzuatın sürekli değişimi, gümrük müşavirlerini iş takip açısından oldukça zorlayıcı bir durum olmasının başlıca nedenleri nelerdir? Değişen mevzuat hükümleri üzerindeki yorum farklılıkları zaman zaman gümrük idaresi ile müşavirleri karşı karşıya getirmektedir. Operasyon sürecini aksatan bu durum ancak düzenlemelerin açık ve tartışmaya mahal vermeyecek şekilde yapılması halinde ortadan kaldırılabilecektir.

SORU 3

Yetkilendirilmiş gümrük müşavirliği sisteminin uygulamadaki işleyişini nasıl buluyorsunuz ve neler yapılmalı?

Yetkilendirilmiş Gümrük Müşavirliği sistemi kamu üzerindeki denetim yükünün liyakat sahibi meslek mensuplarına belirli alanlarda devredilerek kamu personel gücünün etkin kullanılmasına iyi bir örnek oluşturmakta ve kamu-özel iş birliği açısından da başarılı bir örnek teşkil etmektedir. İlerleyen dönemde farklı alanlardaki denetim, tespit faaliyetlerinin Yetkilendirilmiş Gümrük Müşavirliği sistemine devredilmesiyle sistemin daha geliştirilebileceğine inanıyorum.

SORU 4

Gümrük müşavirlik firmalarında çalışanlar yeterli seviyede uzman mıdır ve maddi-manevi sorumlulukların farkında mıdır?

Gümrük Müşavirliği firmalarında çalışan personeller sahip oldukları eğitim ve kıdem orantısında uzmanlığa sahiptirler. Ancak gerek gümrük mevzuatının dinamik yapısı, gerekse tüm sektörlerde son dönemde ortaya çıkan nitelikli iş gücü teminindeki zorlukların sektörümüze etkisi nedeniyle tüm müşavirlik çalışanlarının yeterli seviyede uzmanlaştığını söylemek mümkün değildir. Gerek çalışanların uzmanlık seviyesini yükseltilmesi gerekse maddi-manevi sorumluluk farkındalıklarının arttırılması amacıyla kurum içi eğitimler yapılmasının gerekli olduğu görüşündeyim.

SORU 5

Gümrüklerde müteselsil sorumluluk konusunda düşünceleriniz nelerdir? Müteselsil sorumluluk Gümrük Kanununun 65.maddesinde idareyi bağlayıcı, 229.maddesinde ise müşavirleri bağlayıcı şekilde düzenlenmiştir. Ancak Gümrük Müşavirlerinin sorumluluğu “vergi kaybına neden olan durumu bildiği veya bilmesi gerektiği

hallerle” sınırlı olması gerekirken çoğu zaman bu durum göz ardı edilerek tüm cezai süreçlerde muhatap alınmışlardır. Ortaya çıkan ihtilaflarda idarenin yapmış olduğu kontrol sorumluluğu karşısında kamu tarafına herhangi bir yaptırım uygulanmaması, muhatapın mükellef&müşavir olarak kabul edilmesinin müşavirler açısından halk arasında “vur abalıya” olarak bilinen bir mağduriyet tablosu yarattığı düşüncesindeyim.

SORU 6

Müteselsil sorumluluğun gümrük müşavirleri için önemi nedir?

Yapılan beyanın sorumluluğunun taşınması, işin ciddiyeti açısından müteselsil sorumluluk müessesesi önem taşımaktadır. Lakin Gümrük Müşavirinin sorumluluğunun Gümrük Kanununda belirtildiği üzere “beyanda kullanılan verilerin yanlış olduğunu bildiği veya mesleği icabı ve mutata olarak bilmesi gerektiği durumlarla sınırlı” kalması, idare ile mükellef arasındaki ihtilaflarda bu durumun dikkate alınması gerektiği görüşündeyim.

SORU 7

Müteselsil sorumluluk nedeni ile karşılaştığınız riskler nelerdir?

Müteselsil sorumluluk nedeni ile karşılaştığımız en büyük risk herhangi bir cezai süreç doğduğunda eşya sahibi adına beyanda bulunan dolaylı temsilci olduğumuz halde yapmış olduğumuz beyan oranında sorumlu tutulmayarak sanki ticaretin bir tarafıymışız gibi cezai müeyyide ile karşılaşmamızdır.

SORU 8

Müteselsil sorumlulukta gümrük müşavirinin cezalardan ne kadar ve ne şekilde sorumlu olması gerekir?

Herhangi bir kaçakçılık fiiline iştirak durumu saklı kalmak kaydıyla müteselsil sorumlulukta gümrük müşavirlerinin gerçekleştirdiği işlemde elde ettiği kazanç nispetinde sorumlu tutulmasının adil olacağı düşüncesindeyim.

SORU 9

Gümrük müşaviri olarak müteselsil sorumluluk için sigortanız var mı? Bu sigortanın kapsamında neler yer almalı?

Hayır. Mesleki sorumluluk sigortasını faydalı bulmakla birlikte prim tutarlarının yüksek olduğunu değerlendiriyorum. Kapsam yönünden yeterli olduğunu düşündüğüm sisteme yüksek prim fiyatları nedeniyle erişim sınırlı olmaktadır. Bu noktada prim tutarlarının makul hale getirilmesi sigortanın tabana yayılmasına ve kullanım oranının artmasına neden olacaktır.

K10 ile gerçekleştirilen görüşme çözümleri

SORU 1.

Gümrük müşavirlerinin mevzuat değişikliklerini ve uygulamalarını takip etmeleri ve müşterilerine güncel ve doğru bilgiler sunmaları önemlidir. Gümrük müşavirleri günümüzde bu durumu ne denli sağlayabiliyor ve buna engel olan bir durum var mıdır?

Gerekli alt yapısını hazırlayan kurumsal firmalar ve mesleki sorumluluklarını bilen firmalar müşterilerine mevzuat değişikliklerini bildirmedi bir sorun yaşamıyor.

SORU 2

Gümrük mevzuatı ve diğer ilgili mevzuatın sürekli değişimi, gümrük müşavirlerini iş takip açısından oldukça zorlayıcı bir durum olmasının başlıca nedenleri nelerdir? Süreklilik arz eden işlemlerde yapılan mevzuat değişiklikleri, yurt dışından temin edilen evraklarda sürekli değişikliklere sebep olmaktadır. Evrakların temin

edilememesi işleri zorlaştırmaktadır. Ayrıca yapılan değişiklikler gümrük idarelerinde farklı yorumlanması sebebiyle işlemlerde yeknesanlık sağlanamamaktadır. Bu da işleri zorlaştırmaktadır.

SORU 3

Yetkilendirilmiş gümrük müşavirliği sisteminin uygulamadaki işleyişini nasıl buluyorsunuz ve neler yapılmalı?

Şu anki sistemin işleyişini uygun buluyorum.

SORU 4

Gümrük müşavirlik firmalarında çalışanlar yeterli seviyede uzman mıdır ve maddi-manevi sorumlulukların farkında mıdır? Gümrük müşaviri ve Gümrük müşavir yardımcısı olarak çalışanların geneli kendi sorumluluklarını faalındadır.

SORU 5

Gümrüklerde müteselsil sorumluluk konusunda düşünceleriniz nelerdir?

Müteselsil sorumluluk sıfatıyla Gümrük Müşavirlerine gereğinden ve bilgisinden fazla sorumluluk yüklenmektedir. Bu sorumluluk mesleğin en büyük sorunlarının başında gelmektedir.

SORU 6

Müteselsil sorumluluğun gümrük müşavirleri için önemi nedir?

Yüklenilmiş olan gereksiz bir sorumluluğun mesleği olumsuz yönde etkilemesi

SORU 7

Müteselsil sorumluluk nedeni ile karşılaştığınız riskler nelerdir?

Müşterilerinizin ticaretinde bilmeniz gerektiği düşünülen ancak bilmenizin mümkün olmadığı sorumluluklar mesleki hayatınızı riske atmaktadır.

SORU 8

Müteselsil sorumlulukta gümrük müşavirinin cezalardan ne kadar ve ne şekilde sorumlu olması gerekir?

Müteselsil sorumluluk sıfatıyla bir gümrük müşavirinin cezalardan sorumlu olmaması gerekir.

SORU 9

Gümrük müşaviri olarak müteselsil sorumluluk için sigortanız var mı? Bu sigortanın kapsamında neler yer almalı?

Evet, sigortamız var. Maddi cezaları sigorta tutarı kadar karşılıyor.

K11 ile gerçekleştirilen görüşme çözümleri

SORU 1.

Gümrük müşavirlerinin mevzuat değişikliklerini ve uygulamalarını takip etmeleri ve müşterilerine güncel ve doğru bilgiler sunmaları önemlidir. Gümrük müşavirleri günümüzde bu durumu ne denli sağlayabiliyor ve buna engel olan bir durum var mıdır?

Mevzuat değişiklikleri oldukça fazla olsa da gümrük müşavirleri gerekli teknolojik alt yapı ve bunu destekleyen program uygulamalarına sahipse yaptığı işin önem ve ciddiyetinin bilincindeyse güncel ve doğru bilgi aktarımı konusunda herhangi bir sorun yaşayacaklarını düşünmüyorum.

SORU 2

Gümrük mevzuatı ve diğer ilgili mevzuatın sürekli değişimi, gümrük müşavirlerini iş takip açısından oldukça zorlayıcı bir durum olmasının başlıca nedenleri nelerdir?

-Bazı genelge ve yönetmeliklerin yayınlandığı anda yürürlüğe girmesi.

SORU 3

Yetkilendirilmiş gümrük müşavirliği sisteminin uygulamadaki işleyişini nasıl buluyorsunuz ve neler yapılmalı?

Mevcut durumu yeterince verimli buluyorum.Eski sistemden daha az bürokrasi ve işlemler daha dinamik ilerliyor.

SORU 4

Gümrük müşavirlik firmalarında çalışanlar yeterli seviyede uzmanmıdır ve maddi-manevi sorumlulukların farkında mıdır?

Her meslekte olduğu gibi gümrük müşavirlik mesleğinde de kişiden kaynaklı münferit durumlar olabilir. Ancak gümrük müşaviri olabilmenin zorlu şartları olduğu ,çeşitli yeterliliklere sahip olunması gerektiği malumunuzdur. Bunları yerine getirip gümrük müşaviri olmaya hak kazanan kişilerin maddi ve manevi sorumluluklarının farkında olmaması düşünülemez.

SORU 5

Gümrüklerde müteselsil sorumluluk konusunda düşünceleriniz nelerdir? Gümrüklerde müteselsil sorumluluk bazı istenmeyen durumların önüne geçmek açısından gereklidir, ancak hiçbir şekilde bilemeyeceği bilmesinin mümkün olmadığı durumlarda katlanmaya zorlandığı cezalar en büyük handikapıdır. Burada eşyanın sahibi gibi haksız bir ceza sözkonusu olmaktadır. Olması gereken herhangi bir art niyet unsuru sözkonusu değilse sözleşme ile belirlenmiş ve alacak olduğu işlem ücreti mahiyetinde sorumlu olmalıdır.

SORU 6

Müteselsil sorumluluğun gümrük müşavirleri için önemi nedir?

Her ne kadar ceza-i sorumluluk olarak algılsa da işlemlerin doğruluğunu ve vergi kayıplarını en aza indiren yöntemdir.

SORU 7

Müteselsil sorumluluk nedeni ile karşılaştığınız riskler nelerdir?

İthal ve ihracı yapılan eşyaların gümrüklenmiş kıymetlerinin yanında bu işlemlerden gümrük müşavirinin kazancının cüz-i oranda kalması/ ama olası cezai durumlarda eşyanın değeri ve vergi kaybının 3 katı gibi astronomik meblağlarla karşı karşıya kalabilir; var ise yılların birikimini bir işlemde kaybedebilir.

SORU 8

Müteselsil sorumlulukta gümrük müşavirinin cezalardan ne kadar ve ne şekilde sorumlu olması gerekir?

Herhangi bir kast yok ise sözleşme ile belirlenmiş işlem ücreti oranında olmalı.

SORU 9

Gümrük müşaviri olarak müteselsil sorumluluk için sigortanız var mı? Bu sigortanın kapsamında neler yer almalı?

Hayır yok.

K12 ile gerçekleştirilen görüşme çözümleri

SORU 1. Gümrük müşavirlerinin mevzuat değişikliklerini ve uygulamalarını takip etmeleri ve müşterilerine güncel ve doğru bilgiler sunmaları önemlidir. Gümrük müşavirleri günümüzde bu durumu ne denli sağlayabiliyor ve buna engel olan bir durum var mıdır?

Günümüz teknolojisinde güncel mevzuat duyurularına ulaşmak açıkçası zor olmuyor. Ana kaynak olan resmi gazete zaten internet ortamında her gece yayımlanıyor. Bunun haricinde bağlı bulunduğumuz Ticaret Bakanlığı ise gerek dernekler aracılığıyla, gerek taşra teşkilatları aracılığıyla gerekse de mevcut internet sitelerinin duyurular kısmında ilgili bilgilendirmeleri paylaşıyor. Bunun haricinde kalan kısımlar için ise bunları derleyen mevzuat programlarını satın almakta fayda var. Her ne kadar bu programlar çoğu bilgilendirmeyi derliyor olsa da diğer kurumlarca yapılacak kontrollerin kendi mesleğimizle ilgili olan kısımları için diğer

16 bakanlığımız, ticaret odaları ve ihracatçı birlikleri tarafından yapılan duyuruları da ayrıca takip etmemiz gerekebiliyor.

SORU 2 Gümrük mevzuat ve diğer ilgili mevzuatın sürekli değişimi, gümrük müşavirlerini iş takip açısından oldukça zorlayıcı bir durum olmasının başlıca nedenleri nelerdir?

Değişen ticaret şekli, karşılaşılan sorunlar, devletin ve milletin, işletmelerin zarara uğramasından dolayı usulsüz uygulamaların önüne geçebilmek ve kontrol ve takip edilebilir olması açısından mevzuat değişimini zaruri buluyorum açıkçası.

SORU 3 Yetkilendirilmiş gümrük müşavirliği sisteminin uygulamadaki işleyişini nasıl buluyorsunuz ve neler yapılmalı?

Dış ticaret işlemlerinin hızlı ve nitelikli ilerlemesi açısından yerinde buluyorum.

SORU 4 Gümrük müşavirlik firmalarında çalışanlar yeterli seviyede uzman mıdır ve maddi-manevi sorumlulukların farkında mıdır?

Hayatta ve her meslekte olduğu gibi Gümrük Müşavirliği çalışanlarında da nitelikli ya vasat personeller mevcuttur, maddi-manevi sorumlulukların farkında mıdır tam olarak bilemeyiz ancak olmaları gereklidir.

SORU 5 Gümrüklerde müteselsil sorumluluk konusunda düşünceleriniz nelerdir?

Kanunumuzun 229. Maddesinde her ne kadar ‘ gümrük beyannamesi veya beyanname kabul edilen diğer belgeler üzerine imzasını atmış olanların vergi kaybına neden olan durumu bildiği veya bilmesi gerektiği hallerde’ hükmüyle sınırlandırmış olsa da ‘bilmesi gerektiği’ hükmünün herhangi bir yargı sürecinde ucu açık olacağından sert bir madde olarak görüyorum.

SORU 6 Müteselsil sorumluluğun gümrük müşavirleri için önemi nedir?

Kısaca ve özetle; istemeden yapmış olduğu bir yanlışta malından ve özgürlüğünden olma riski ömür boyu kişisel olarak büyük bir yük.

SORU 7 Müteselsil sorumluluk nedeni ile karşılaştığınız riskler nelerdir?

6. Soruda yanlış verilmiştir.

SORU 8 Müteselsil sorumlulukta gümrük müşavirinin cezalardan ne kadar ve ne şekilde sorumlu olması gerekir?

Bile isteye açıkça ortaya çıkmış bir konuda en az hareket ettiği kişiyle birlikte eşit seviye de ya da yakın seviyede bir haksız kazanç elde ederek devleti ve milleti zarara uğratabilecek suça eşlik etseyse müteselsil sorumluluk uygulanmalı.

SORU 9 Gümrük müşaviri olarak müteselsil sorumluluk için sigortanız var mı? Bu sigortanın kapsamında neler yer almalı?

Yaklaşık 25 Milyon TL tutarında değerinde mesleki sorumluluk sigortasına sahibiz. Bunun karşılığında her ne kadar çok yüksek primler ödüyor olsakta istemeden karışmış olabileceğimiz bir kaçakçılık suçunda sigortanın bir hükmü kalmıyor.

ÖZGEÇMİŞ

TARANMIŞ
VESİKALIK
FOTOĞRAF

Ad-Soyad : Davut Özden KARA

Doğum Tarihi ve Yeri :

E-posta :

ÖĞRENİM DURUMU:

Önlisans : 06/07/2011, İstanbul Arel Üniversitesi, Meslek Yüksek Okulu, Dış Ticaret

Lisans : 09.06.2014, Anadolu Üniversitesi, İşletme Fakültesi, İşletme

Yüksek Lisans : 2021-2023, Bursa Teknik Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Uluslararası Ticaret ve Lojistik Programı Tezli Yüksek Lisans

MESLEKİ DENEYİM VE ÖDÜLLER:

- 2014 Yılından İtibaren Ticaret Bakanlığı Gümrük Müşavir Yardımcısı

DİĞER ESERLER, SUNUMLAR VE PATENTLER:

Bildiri

KARA, D. (2022) Gümrük Müşavirleri ve Yetkilendirilmiş Gümrük Müşavirlerinin Mesleği İcrası Kapsamında Görev, Yetki ve Yükümlülüğünün İncelenmesi: Mevcut Sistemde Yaşanan Sorunlar

7.INTERNATİONAL EMI ENTREPRENEURSHIP & SOCIÁL SCIENCES CONGRESS, 20-22 JUNE 2022, Tashkent/Uzbekistan

-